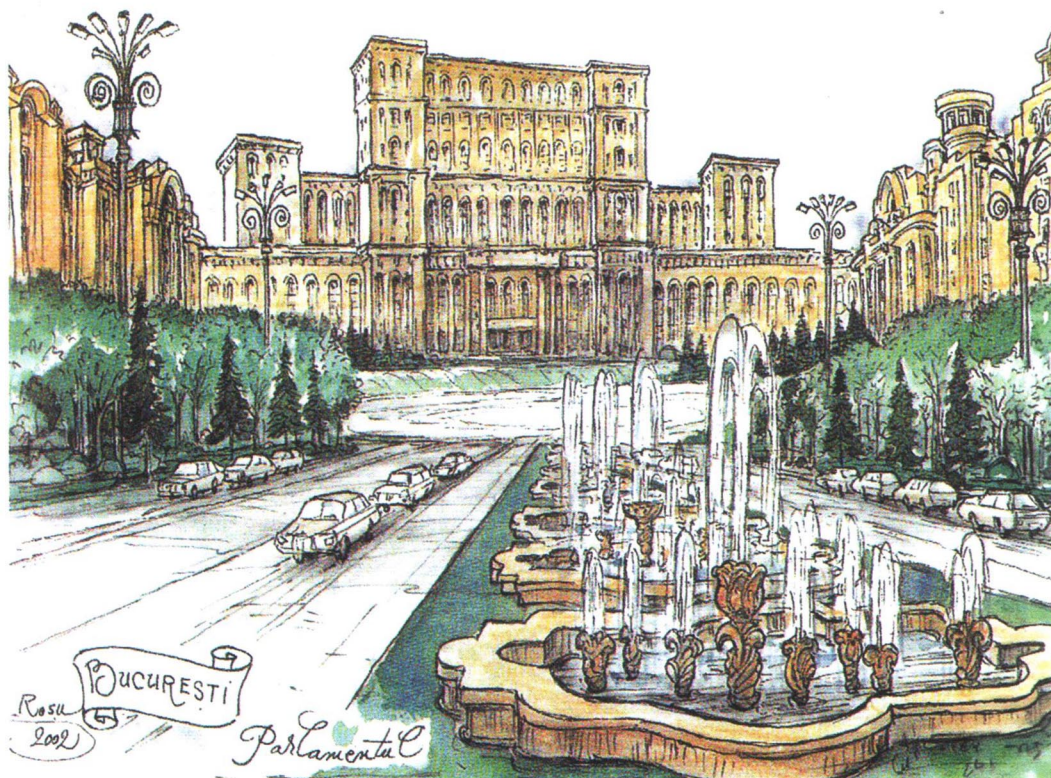

PERISCOOP

Nr. 1(45) Anul XII - ianuarie - martie 2019

PUBlicație EDITATĂ DE
**ASOCIAȚIA CADRELOR MILITARE
ÎN REZERVĂ ȘI ÎN RETRAGERE
DIN SERVICIUL DE INFORMAȚII EXTERNE**

Responsabilitatea pentru conținutul articolelor revine autorilor acestora și nu reflectă neapărat opiniile și poziția Asociației Cadrelor Militare în Rezervă și în Retrageră din Serviciul de Informații Externe.

„Dacă în atâtea și atâtea chestiuni interne ne desparte, unii de alții, o lume întreagă, doresc măcar în chestiunile externe să ne unim cu toții în gând și în hotărâre, de a păstra ceea ce este al nostru, de a nu ataca pe nimeni, dar a nu lăsa ca nimeni să ne atace patrimoniul național”.

Iuliu Maniu, Discurs parlamentar, 4 aprilie 1934

PERISCOP

Anul XII, nr. 1/45, ianuarie-martie 2019

**Publicație trimestrială a Asociației Cadrelor Militare
în Rezervă și în Retragere din Serviciul de Informații Externe**

CONSULTANȚI:

Prof. univ. dr. Ilie BĂDESCU – membru corespondent al Academiei Române

Conf. dr. Mihai MILCA – vicepreședinte al Uniunii Ziaristilor Profesioniști din România (UZPR)

Dan ANDRONIC - jurnalist

REDAȚIA:

Redactor-șef: **I. Popa**

Redactor-șef adjunct: **A. Botez**

Colegiul de redacție:

**I. Constantin,
I. Gatea, D. Ionescu,
M. Manea, I. Pavel,
D. Sulugiuc, V. Mușat**

Grafica: **D. Roșu**

Cu prilejul sărbătoririi Învierii Domnului, Consiliul director al ACMRR și Colegiul de redacție al Revistei Periscop adresează membrilor Asociației, colaboratorilor și cititorilor noștri urări de sănătate, viață îndelungată, bucurii și mai multă încredere într-un viitor bun și luminos.

HRISTOS A ÎNVIAT!

SUMAR

EDITORIAL

- **Demnitatea și onoarea de a fi membru al ACMRR din SIE ..... pag. 8**
Cadrele militare în rezervă și în retragere din ACMRR sunt atașate apărării onoarei și demnității de a fi făcut parte dintr-o structură de elită a sistemului național de apărare, ordine publică și securitate națională a României. (Biroul executiv al ACMRR din SIE)

TREI DECENII DE LA SCHIMBAREA DE REGIM DIN ROMÂNIA

- **Din primăvară până în iarnă (I) ..... pag. 10**
Încă din luna martie 1989, documente oficiale sovietice anunță iminența unei „explozii sociale” în România și intrarea în curând în epoca „post-Ceaușescu” (I. Popa)

SERVICII SPECIALE

- **Intelligence mozaic ..... pag. 20**
Foști ofițeri ai CIA reacționează dur la criticile președintelui Trump ● Vestele galbene și serviciile secrete ● Copiii – ajutor de nădejde al MI5 și Scotland Yard ● Serviciile secrete pakistaneze acuzate de manevre politice ● Compania Huawei se dezice de angajații-spion ● Reforma serviciilor secrete saudite ● ISIS și Al Qaida nu au fost anihilate (Al. Omeag)
- **Tragismul unei deconspirări ..... pag. 26**
Responsabilitatea morală supremă a oricărui serviciu de securitate și informații o constituie protejarea resursei umane. (N. Gălățeanu)
- **Semnale în eter pe timpul Războiului Rece ..... pag. 30**
O parte importantă a Războiului Rece s-a purtat pe calea undelor radio și această bătălie mai continuă și astăzi, deși în principal lupta se duce prin intermediul internetului. (A. Fărău)
- **William J. Donovan – creatorul OSS, predecesorul CIA ..... pag. 35**
Donovan este singura persoană care a primit toate cele mai mari distincții ale Statelor Unite. (I. Românu)

CULTURA DE SECURITATE, CULTURA POLITICĂ

- **„România are puterea de a fascina”** ..... pag. 44
Discurs la ceremonia de preluare oficială de către România a președinției rotative a Consiliului U.E. (D. Tusk)
- **Exclusivismul etnic maghiar și rolul lui nefast în Revoluția de la 1848 - 1849** ..... pag. 46
Naționalismul etnic maghiar a fost cauza sângerosului război civil din Transilvania, din 1848 - 1849. (V. Lechințan)
- **Secuii au primit cu încredere Marea Unire** ..... pag. 50
Discursul deputatului secuilor Iosif Fay, din care răzbate ideea că secuii au înțeles comandamentele politice generate de Unirea Transilvaniei cu România. (Al. Omeag)
- **100 de ani de la ocuparea Budapestei și distrugerea Republicii Sovietice Ungare de către Armata Română** ..... pag. 56
Înfrângerea de către Armata Română a Republicii Sovietice Ungare a amânat timp de două decenii instaurarea bolșevismului în Europa Centrală și de Est. (I. Constantin)
- **Momente importante ale relațiilor româno-vest-germane din perioada 1967 - 1989** ..... pag. 63
Tind să cred că Legenda Meșterului Manole urmărește poporul român ca un blestem. (M. Iordănescu)
- **România – China: o relație complicată?** ..... pag. 69
Stadiul actual al relațiilor României cu China: de la „promițător” la „nesatisfăcător”. (E. Constantinescu)
- **Diplomația și spionajul. Analiză comparativă!** ..... pag. 75
Diplomația și spionajul sunt fiecare o artă specială care nu se confundă, nici prin obiect, nici prin metode, cu alte activități umane și, ca atare, are nevoie de specialiști care să se consacre cu pasiune și dăruire acestor activități. (D. Tănasă)

ANALIZE POLITICO-STRATEGICE

- **Rusia și China, principalii inamici ai Statelor Unite în 2019** ..... pag. 82
Amenințările la adresa securității naționale a SUA se vor extinde, din cauza acțiunilor Rusiei și Chinei, care rămân cei mai puternici concurenți ai Statelor Unite și ai aliaților lor. (Al. Omeag)
- **Politicianismul lui Viktor Orbán sau cioara vopsită de pe gard ...** pag. 88
Indiferent de ideologia pe care pretind că o îmbrățișează, comună pentru toate formațiunile politice din Ungaria este practicarea unui revizionism revanșard agresiv în ce privește teritoriile pierdute de Ungaria după destrămarea Imperiului Austro-ungar. (A. Botez)

- **Jocul periculos al Ungariei deranjează NATO – flirt sau pact cu diavolul?** ..... pag. 93
Rușii nu au nici cea mai mică încredere în premierul ungar Viktor Orban, pe care îl folosesc ca unealtă pentru diminuarea coeziunii din interiorul Uniunii Europene. (Al. Omeag)
- **Criza relațiilor dintre Statele Unite și Germania** ..... pag. 99
Criza relațiilor dintre Statele Unite și Germania este un revelator al divergențelor transatlantice (A. Botez)
- **Considerații privind evoluția României în cei 100 de ani de la Marea Unire** ..... pag. 105
În centenarul 1918-2018, poporul român a cunoscut și îndurat orori și suferințe, pagube materiale uriașe și milioane de pierderi de vieți, repetate amputări ale teritoriului național. Dar neamul românesc nu și-a pierdut credința strămoșească și iubirea de țară, s-a călit și s-a maturizat. (Mircea Manea)
- **Frauda fiscală, o plagă mondială care afectează statele și cetățeanul** ..... pag. 123
În jurul evaziunii fiscale cercul se strânge treptat, chiar dacă practicile de încălcare sau eludare a legii devin tot mai sofisticate. (C. Vlad)

MEMORIALISTICĂ, CONSEMNĂRI, DEZBATERI

- **„Nu dădeam nimic direct la Moscova ...!”** ..... pag. 128
Mihai Caraman și rețeaua de la Paris au obținut informații de interes pentru țara lor, pe care le-au trimis în România și nu în altă parte. (P. Neghiu)

CUVÂNT DE ÎNVĂȚĂTURĂ

- **Pastorala Sfântului Sinod al Bisericii Ortodoxe Române la Duminica Ortodoxiei, din Anul Domnului 2019**..... pag. 138
(†Daniel - Președintele Sfântului Sinod al Bisericii Ortodoxe Române)

MOZAIC CULTURAL

- **Românitățe – unitate – continuitate** ..... pag. 145
O lucrare de excepție, care umple cititorului inima de bucurie prin conținutul său înălțător și îi desfată privirea prin grafica ce amintește cu nostalgie de scrierile vechilor cronicari. (Al. Omeag)
- **Cărți de la prieteni** ..... pag. 147
Prezentare a volumelor Brieni, de Ion Pavel, și Proverbe indoneziene, de Dan Sulugiuc. (M. Miron)

- **Centenarul Uniunii Ziaristilor Profesioniști din România ..... pag. 150**
La 11 ianuarie 2019, UZPR a împlinit un secol de serviciu credincios în slujba societății românești. (D.D. Glăvan)
  - **Din ziare adunate ..... pag. 152**
Cum a ajuns istoricul Lucian Boia subalternul generalului Iulian Vlad. (P. Neghiu)
- DIN ACTIVITATEA ASOCIATIEI .....pag. 156**

DEMNIȚATEA ȘI ONOAREA DE A FI MEMBRU AL ASOCIAȚIEI CADRELOR MILITARE ÎN REZERVĂ ȘI ÎN RETRAGERE DIN SERVICIUL DE INFORMAȚII EXTERNE

Statutul cadrelor militare (Legea 80/1995) prevede printre obligațiile acestora, atât în perioada de activitate, cât și în rezervă sau în retragere, *să apere demnitatea și onoarea militară, prestigiul instituțiilor din care provin, obiective care se regăsesc și în Statutul Asociației Cadrelor Militare în Rezervă și în Retrageră din Serviciul de Informații Externe.*

Structura actuală de informații externe, *instituție cu contribuții vitale la apărarea securității statului român*, prezervă acest obiectiv fundamental, în condițiile nou apărute după 1990, pe principii care izvorăsc din statutul României de țară membră a NATO și UE.

La rândul lor, membrii Asociației noastre, proveniți din unitățile succesive ale structurii de informații externe a României din ultimii 65-70 de ani, și-au adus o contribuție însemnată la apărarea și promovarea intereselor țării noastre în străinătate, indiferent de vremelnicia ideologiilor impuse sau asumate, ori a caracterului regimurilor politice.

Cadrelor militare în rezervă și în retrageră din ACMRR sunt atașate pe deplin acestor obiective și, prin posibilitățile de care dispun, apără onoarea și demnitatea de a fi făcut parte dintr-o structură de elită a sistemului național de apărare, ordine publică și securitate națională a României.

Acesta a fost, de altfel, și mesajul transmis de conducerea Asociației la împlinirea a 29 de ani de la crearea – la 8 februarie 1990 – a Serviciului de Informații Externe. La întâlnirea avută cu conducerea SIE, cu acel prilej aniversar, *Directorul SIE, domnul Gabriel Vlase, a exprimat aprecierea, considerația și respectul tuturor factorilor de decizie și de execuție din instituție față de cei ce le-au fost înaintași, de la care „mulți au învățat meserie.”*

Recent, *conducerea Asociației a fost invitată la o nouă întâlnire cu Directorul SIE*, prilej cu care s-au analizat o serie de aspecte importante ale relațiilor dintre instituție și ACMRR.

În afara unor aspecte punctuale, referitoare la *problematica pensiilor militare și la sprijinul logistic acordat Asociației*, ambele părți au relevat importanța și necesitatea, morală în primul rând, a apărării prestigiului instituției, îndeosebi în actualul context politico-social, când unii rău-voitori sau ignorați încearcă să denatureze sensul activităților legale desfășurate de personalul activ al SIE pentru protejarea și promovarea intereselor României în relațiile cu alte state.

S-a subliniat că, deși fiecare dintre noi are libertatea constituțională și legală de a adopta atitudini și a formula puncte de vedere potrivit conștiinței și convingerilor proprii, nu s-au înregistrat derapaje grave din partea ACMRR, individual sau în ansamblul său, care să conducă la denigrarea, ponegrirea sau discreditarea instituției și a personalului acesteia.

S-a reținut ideea, în care credem cu tărie, că faptele de demnitate și onoare ar trebui să ne transforme în avocați *pro bono* ai apărării prestigiului instituției, a cadrelor acesteia și a noastră, a tuturor celor aflați în rezervă și în retragere. O datorie morală, pe care o subliniem încă o dată.

În încheiere, nu putem să nu scoatem în evidență *înțelegerea manifestată de actuala conducere a Serviciului de Informații Externe față de problematica prezentată de rezerviști și determinarea de a sprijini Asociația și pe membrii acesteia*, acolo unde legea și regulamentele o permit.

Suntem încredințați că numai *acționând cu bună-credință și stimulând comunicarea eficientă în ambele sensuri, pe aspecte punctuale și relevante, putem ridica la noi cote prestigiul instituției și al Asociației Cadrelor Militare în Rezervă și în Retragere din Serviciul de Informații Externe*.

Biroul executiv al ACMRR din SIE

TREI DECENII DE LA SCHIMBAREA DE REGIM DIN ROMÂNIA

1989: din primăvară până în iarnă (I)

Dr. Ioan C. Popa

*Serviciile secrete române informează din vreme despre „ițele” care se țes în jurul României

*Încă din luna martie 1989, documente oficiale sovietice anunță iminența unei „explozii sociale” și intrarea în curând în epoca „post-Ceaușescu”

*Moscova dorea cu orice preț să readucă România în stare de dependență și se temea de un posibil viraj al acesteia spre Occident

*

Istoriografia postdecembristă a acreditat în mod frecvent, și nu fără temei, ideea că soarta lui Nicolae Ceaușescu și a României, firește, s-ar fi decis de sovietici și americani la istorica întâlnire de la Malta, de la începutul lunii decembrie 1989, dintre Mihail Gorbaciov și George Bush (Senior). Lucru adevărat în multe privințe, dar care are nevoie de precizări suplimentare și de nuanțări. La Malta s-a dat doar semnalul intrării în faza finală a operațiunii de debarcare a liderului român, însă înțelegerile și pregătirile pentru scopul urmărit demaraseră cu destul de mult timp înainte.

1. La începutul anului 1989, mai precis în prima decadă a lunii februarie, potrivit unor surse a căror credibilitate este mai presus de orice îndoială, generalul Iulian Vlad, aflat la comanda Departamentului Securității Statului (DSS) de la începutul lunii octombrie 1987, semna o Notă-Raport (manuscris) pe care o înainta, în exemplar unic (în realitate, însoțită de o „xerocopie nr.1”) către conducerea bicefală a României acelor vremuri – Nicolae și Elena Ceaușescu. Documentul semna, în premieră, că **SUA și URSS au inițiat contacte confidentiale prin care urmăresc să-și coordoneze pozițiile față de evoluțiile din România, cu deosebire față de viitorul conducerii statului.**

Ce se întâmplase în fapt? În ultimele zile, „diplomați” de la ambasadele sovietică și americană din București avuseseră mai multe întâlniri, iar discuțiile dintre ei fuseseră înregistrate pe suport *tehnic* (TO) de cadre ale unităților specializate din DSS pentru astfel de acțiuni. După transcrierea detaliată și

traducerea convorbirilor, Iulian Vlad a decis ca, pe baza informațiilor rezultate, Direcția de Analiză a Centrului de Informații Externe să întocmească o Notă-Raport, luând în calcul și alte informații obținute de grupele operative externe. Ca de fiecare dată, generalul aviza proiectul materialului informativ în seara zilei anterioare celei în care urma să fie trimis președintelui. Iulian Vlad nu era un simplu cititor, ci participa efectiv, în asemenea situații, la structurarea materialului și a mesajului din concluzie, formulând sau reformulând unele expresii. În cazul de față, dată fiind sensibilitatea subiectului, trebuia găsită o formulă care să explice coordonarea de poziții a celor două superputeri, aflate oficial în alianțe politico-militare cu obiective diametral opuse (NATO și Tratatul de la Varșovia), față de o țară terță, membră cu drepturi depline în una din cele două organizații. Iulian Vlad a găsit sintagma potrivită, pe care a scris-o cu stiloul pe textul proiectului prezentat: *„din interese specifice proprii”*, cele două superputeri fac schimb de informații despre situația din România și discută modalități de schimbare a conducătorului statului român.

După cum este îndeobște cunoscut, o lungă perioadă de timp, relațiile României socialiste cu SUA au înregistrat o evoluție ascendentă și au atins un moment de vârf în jurul anului 1970, după vizita lui Richard Nixon la București. În etapa respectivă, preocupate de slăbirea influenței sovietice în lume, SUA încurajau atitudinea și actele de independență ale României și ale altor state socialiste față de URSS. Potrivit unui document declasificat la 19 decembrie 2006, șeful CIA, Richard Helms, într-un raport datat 13 mai 1970, a prezentat președintelui Nixon un plan în cinci puncte cu acțiunile subversive propuse împotriva URSS în diverse regiuni ale lumii. În capitolul privitor la Europa de Est, se preciza:

„Constanta creștere a naționalismului în Europa de Est în fața intervențiilor militare sovietice și a exploatării economice face această regiune un teren fertil pentru (...) operațiunile de intensificare a tensiunilor dintre URSS și statele vasale”.(Tim Weiner, *CIA: o istorie secretă*, p. 444).

Înțelegem clar din acest pasaj că *naționalismul românesc* și opoziția cunoscută a lui Ceaușescu față de hegemonia sovietică erau convenabile intereselor americane. Un deceniu și jumătate mai târziu, însă, mai precis din anul 1985, odată cu venirea lui Mihail Gorbaciov la putere și deschiderile operate de el în relațiile cu SUA și Occidentul, în general, situația se schimbă în mod radical, iar politica de independență față de Moscova, de la care Ceaușescu nu a abdicat niciodată, nu mai prezenta același interes pentru Administrația de la Washington. Dimpotrivă, aflat deja la al doilea mandat la Casa Albă, președintele Ronald Reagan vedea în Nicolae Ceaușescu, pentru care în primul mandat avusese cuvinte de apreciere (vezi, de pildă, convorbirile

purtate de vicepreședintele George Bush, trimisul său special la București, în 18-19 septembrie 1983/*Periscop* Nr.2 (38) 2017), un veritabil obstacol în calea lui Gorbaciov și a schimbărilor promovate de el, care trebuia neapărat înlăturat de la putere.

În ce privește relațiile româno-sovietice, acestea s-au înrăutățit treptat, după retragerea trupelor și apoi a consilierilor sovietici din țară, iar Nicolae Ceaușescu devenise indezirabil pentru serviciile secrete ale Moscovei încă din 1963, înainte de a prelua conducerea PMR/PCR, în 1965. Ferite multă vreme de ochii publicului, printr-o propagandă oficială care ascundea adevărul despre tensiunile crescânde, la nivelul cel mai înalt, acestea au escaladat rapid, atingând un punct de fierbere în august 1968, odată cu intervenția în Cehoslovacia a URSS și a celorlalte patru țări din Tratatul de la Varșovia, acțiune condamnată vehement de Ceaușescu, în consens aproape unanim cu poporul român și cu o mare parte a opiniei publice internaționale. În anii care au urmat, sfera divergențelor acute din relațiile sovieto-române s-a lărgit neconținut, de la disputele pe tema provinciilor istorice ocupate de URSS (Basarabia și Bucovina) la contestarea de către România a rolului hegemonic, de centru unic de comandă, asumat de Moscova în mișcarea comunistă și muncitorească internațională, precum și a politicii generale a acesteia în țările în curs de dezvoltare („*lumea a treia*”), în problemele dezarmării și ale destinderii în raporturile Est – Vest. Așa-zisul *curs separat* urmat de conducerea de la București în politica externă a devenit calul de bătaie al propagandei Moscovei și al sateliților săi, iar serviciile secrete sovietice și cele ale țărilor aliate au declanșat vaste operațiuni de dezinformare și denigrare a României la nivel internațional. Acuzațiile de *trădare a intereselor socialismului* se vor înmulți, iar România va fi trecută de sovietici în rândul statelor *neprietene* și tratată nu ca aliat, ci ca un *inamic*, care cochetează cu puterile imperialiste occidentale. Cel care inspira asemenea orientări era considerat, firește, liderul partidului și statului român, Nicolae Ceaușescu, după cum consemna un document din arhivele de partid sovietice, clasificat „*strict secret*” și datat 16 mai 1979:

*„Evenimentele din ultimul timp au confirmat din nou că N. Ceaușescu este principalul animator al cursului separat al PCR, pe care el năzuiește să-l folosească pentru consolidarea regimului de putere personală pe care l-a stabilit în partid și în țară. În activul de partid există o anumită nemulțumire față de metodele conducerii personale și de unele aspecte ale politicii lui N. Ceaușescu, de linia de îndepărtare de partidele frățești. Cu toate acestea, **pături destul de importante ale populației RSR susțin în întregime aspirațiile sale naționaliste, fapt care trebuie luat în considerare în relațiile noastre cu România**” (vezi*

textul integral al acestui document în *Periscop* Nr.2/14, aprilie – iunie 2011).

Interesant de constatat că sovieticii vorbeau în 1979 de „o anumită nemulțumire” în activul de partid față de metodele de conducere ale lui Ceaușescu, dar apreciau în același timp că „pături destul de largi ale populației susțin în întregime aspirațiile sale naționaliste”. Acest fapt ilustrează cu prisosință că sprijinul popular era mai important pentru Ceaușescu decât cel din „activul de partid” (vezi și lozincile din epocă – „**Ceaușescu și poporul**”, la concurență cu „**Ceaușescu – Partidul – România**”), ceea ce constituia un inconvenient pentru Moscova, întrucât nemulțumiții pe care conta, bine cunoscuți și cultivați de sovietici, ale căror nume s-au devoalat și „emanat” în contextul evenimentelor din 1989, nu ofereau o bază sigură de acțiune în anul 1979. În deceniul care a urmat, situația era cu totul alta. Începând din 1980, marja de manevră de care dispunea România în relațiile cu URSS se va restrânge tot mai mult, pe măsură ce sprijinul occidental se diminuează și el, iar acuzațiile la adresa regimului Ceaușescu și a condițiilor tot mai grele de viață impuse românilor vor cunoaște o intensificare de la an la an.

Potrivit lui Christopher Andrew și Oleg Gordievski, autorii cărții *KGB. Istoria secretă a operațiunilor sale externe de la Lenin la Gorbaciov*, o amplă evaluare întocmită în 1983 de către Direcția a XI-a (relația cu Europa de Est) a spionajului sovietic ajungea la concluzia că „România este în pragul falimentului, că un colaps economic avea să intervină în următoarele luni, care urma să determine orientarea României către Occident”. În perioada lui Gorbaciov, notează autorii menționați, o asemenea perspectivă era considerată ca „foarte realistă”.

Treptat s-a ajuns la o *coincidență de interes* între Uniunea Sovietică și Occident cu privire la nevoia de îndepărtare a lui Ceaușescu de la putere. Desigur, scopurile reale urmărite de fiecare dintre părți erau diferite, dar miza comună era schimbarea de regim în România. Mai ales după 1985, SUA condiționau tot mai strict reînnoirea anuală a clauzei națiunii celei mai favorizate pentru România de acceptarea unor concesiuni tot mai largi în privința libertății de mișcare și de expresie pentru cetățenii români. De partea cealaltă, încă din timpul lui Leonid Brejnev sovieticii au restrâns neconținut livrările de materii prime și resurse energetice, vitale pentru funcționarea industriei românești, iar cantitățile furnizate erau plătite în valută forte sau alimente de bază, la prețurile mondiale, cu mult peste cele practicate în raporturile cu alte state din CAER ori Tratatul de la Varșovia.

Limbajul comun găsit de propaganda sovietică și cea occidentală la adresa României, mai ales în perioada lui Gorbaciov, a îndemnat și facilitat contactele dintre serviciile secrete ale țărilor respective pe problemele

românești. În ianuarie 1989, Vladimir Kriucikov, la doar câteva luni de la numirea sa de către Gorbaciov la conducerea KGB, în locul lui Viktor Cebrikov, îl primea în biroul său pe ambasadorul SUA la Moscova, caz fără precedent până atunci. După alte câteva luni, într-un interviu acordat mai multor televiziuni occidentale, Kriucikov susținea că SUA și URSS sunt amenințate, fiecare, de flagelul terorismului, iar pentru combaterea lui este necesară o cooperare între KGB, CIA și celelalte servicii occidentale. Firește, sub o astfel de justificare, morală și legală în același timp, cooperarea dintre diverse servicii secrete putea căpăta și alte dimensiuni, cum s-a și întâmplat de altfel, inclusiv în cazul KGB și al CIA.

Nu se cunoaște cu exactitate reacția lui Ceaușescu și aprecierea pe care a dat-o informației primite de la generalul Iulian Vlad la începutul lunii februarie 1989, care viza în gradul cel mai înalt propria sa persoană. Oricum, Nota-Raport respectivă, ca și în alte cazuri similare, a fost distrusă imediat după returnarea de la *beneficiar*. Așa cum s-au desfășurat, însă, lucrurile în continuare, și conform unor declarații făcute în ultimii ani de către generalul Iulian Vlad, „*Tovarășul*”, și mai ales „*Tovarășa*”, au subestimat valoarea informației. Obişnuiți să primească, de regulă, „*vești bune*”, ei nu au înțeles că, dincolo de persoanele unor „*diplomați*” oarecare, se poziționau în realitate cele două superputeri ale epocii, cu capacități de acțiune nebănuite, iar România făcea în acel moment obiectul lor de discuții, negocieri, coordonări și chiar posibile tranzacții. Desigur, modul în care un decident politic folosește informația secretă constituie de multă vreme subiect al manualelor de specialitate. Ofițerul de informații (și serviciul în ansamblul său), după cum notează un fost șef al Mossad, Efraim Halevy, în cartea sa de memorii (*Omul din umbră*), „se ocupă de amenințare, de adversar. El trebuie să strângă informațiile necesare despre capacitățile inamicului. El trebuie să estimeze potențialul și intențiile acestuia, atât în plan politic, cât și operativ. **Nu este sarcina lui să evalueze capacitatea propriei țări de a se descurca în fața amenințării**” (s.n.). Serviciile secrete române nu făceau excepție de la această regulă. Furnizau informații despre diferite categorii de amenințări, dar eventuale măsuri de răspuns ori de apărare erau în sarcina exclusivă a decidentului politic. Cu atât mai mult când era vorba de relațiile României cu SUA și URSS.

Atitudinea de ignorare de către Ceaușescu a semnalelor venite de la serviciile de informații este cu atât mai plauzibilă cu cât, în lunile următoare, conducătorul român părea atât de convins de soliditatea poziției sale și de faptul că este adulat de popor, încât a continuat să respingă orice încercare de adaptare la schimbările care se derulau pe bandă rulantă și într-un ritm nemaîntâlnit până atunci. Abia spre jumătatea lunii decembrie, când era deja

prea târziu, Ceaușescu a început să vadă o parte a subversiunii externe care îi amenința direct puterea, dar și atunci continua să se situeze în afara timpului, refuzând cu obstinație să admită că a comis greșeli fatale față de propriul popor.

Despre aceste lucruri probabil că vom mai vorbi.

2. Deocamdată, suntem la începutul anului 1989. Documente declassificate din arhiva PCUS arată nu doar că informațiile furnizate de serviciile secrete române erau exacte și „*pe fază*”, dar și faptul că problema înlăturării lui Nicolae Ceaușescu de la conducerea României era considerată la Moscova atât de presantă, încât devenise obiect de analiză nu doar pentru structurile informative KGB sau GRU, ci și pentru instituțiile specializate cu profil politic și academic, din subordinea lui Gorbaciov.

Astfel, la 13 martie 1989, Alexandr N. Iakovlev, secretar al CC al PCUS (fost ambasador în Canada, în perioada 1974 – 1983, și apoi cel mai influent consilier al lui Mihail Gorbaciov) primea de la Institutul de economie a sistemului mondial socialist al Academiei de Științe a URSS o amplă Notă de analiză intitulată „*Cu privire la situația din Republica Socialistă România și raporturile sovieto-române*”. Nota era însoțită de o adresă în care erau enumerate succint principalele concluzii la care au ajuns cercetătorii respectivului institut și care erau dezvoltate în documentul de bază prezentat ca Anexă. Ambele texte, având la data emiterii lor caracter *secret*, au apărut inițial într-un volum în limba rusă publicat în 2015 (*Koneț epohi. SSSR i revoluții în strănah Vostocinoi Evropi v 1989 – 1991. Dokumenti/Sfârșitul unei epoci. URSS și revoluțiile în țările Europei de Est în anii 1989 – 1991. Documente*). În limba română, textele au fost traduse de inimosul cercetător Vasile Buga, fost diplomat și translator la multe întâlniri sovieto-române la nivel înalt, fiind publicate în revista *Arhivele Totalitarismului*, Nr. 96-97, 3-4/2017, sub titlul „*România privită de la Moscova: documente sovietice din martie 1989*”.

Se înțelege de la sine că analiza menționată despre România fusese cerută de Iakovlev pentru a fi discutată cu Gorbaciov. Textele prezentate se aseamănă însă ca două picături de apă cu documente similare întocmite de serviciile de informații sovietice, fapt deloc surprinzător dacă avem în vedere că multe din datele folosite proveneau de la agențiile de spionaj, iar o parte a cercetătorilor de la Institutul de economie a sistemului mondial socialist erau foarte probabil cadre de informații.

Pentru început vom sublinia câteva aspecte definitorii pentru modul în care era privită de Moscova, în martie 1989, situația din România.

La o primă lectură, textul analizei sovietice ar putea părea o prezentare plină de compasiune și înțelegere a condițiilor grele de viață ale românilor sub regimul *odios* al lui Nicolae Ceaușescu:

„De șapte ani deja – scriau autorii analizei – România nu poate ieși din situația de pre-criză prelungită apărută după ce la începutul anilor 80 înrăutățirea condițiilor economice externe a servit drept catalizator al acutizării problemelor interne ale țării. Disproporțiile în structura pe ramuri a economiei naționale, caracterul prioritar extensiv al dezvoltării acesteia (...) au determinat incapacitatea economiei românești de a funcționa normal în condițiile schimbate, au dus la încetinirea drastică a ritmului creșterii economice, înrăutățirea vizibilă a condițiilor de viață ale populației țării.

(...) Începând din anul 1981, a fost dereglată aprovizionarea pieței interne cu produse alimentare, situația fiind deosebit de grea în privința producției animaliere. S-a redus sensibil sortimentul și s-a redus calitatea produselor industriale de larg consum. În lunile de iarnă populația urbană este în esență lipsită de încălzire, apă caldă și, în timpul deosebit de rece, și de gaz. Salariul real în RSR în anii 80 s-a redus continuu. Stabilitatea prețurilor cu amănuntul, menținută artificial din anul 1984, este însoțită de o creștere și dezvoltare camuflată a „pieței negre”.

(...) Situația politică din țară, care se caracterizează printr-un regim al puterii personale a lui N. Ceaușescu, un cult odios al personalității sale, folosirea unui sistem ierarhic rigid de conducere, voluntarism în adoptarea deciziilor în toate problemele fundamentale ale vieții sociale și dezvoltării economice a țării, lipsa totală de transparență în mass-media, limitarea funcțiilor științelor sociale la comentarea hotărârilor conducerii superioare a țării constituie frâna principală a dezvoltării economice a RSR, a soluționării celor mai critice probleme ale ei.”

La drept vorbind, așa cum remarcau și autorii analizei, dificultățile din viața zilnică a românilor în anii 80 erau vizibile la tot pasul, iar din acest punct de vedere nu se poate spune că documentul sovietic se deosebea prea mult de numeroasele articole care apăreau în presa occidentală din acei ani despre *problemele românești*. Întrebarea însă revine: erau oare cu adevărat preocupări conducătorii sovietici de soarta românilor și de ușurarea greutăților întâmpinate, pe care, după cum se vede, le cunoșteau în amănunt? De fapt, multe dintre greutățile semnalate erau agravate chiar de atitudinea URSS care, așa cum am mai precizat, restrângea tot mai mult livrările de petrol și gaze, atât de necesare industriei și încălzirii populației, și era principalul beneficiar al produselor animaliere românești care lipseau aproape total de pe piața internă. Ne îndoim că „proslăvirea nestăpânită” a lui N. Ceaușescu îi nemulțumea pe sovietici mai mult decât pe marea majoritate a românilor, care făceau eforturi

cu adevărat extraordinare pentru a supraviețui și a asigura scăparea țării de datorii, pentru a începe o epocă nouă. Altele erau, în opinia noastră, motivele supărării Moscovei, după cum rezultă cu claritate chiar din textul analizei, în pofida încercării evidente a autorilor de a folosi un limbaj care să camufleze adevăratele scopuri urmărite. Iată câteva dintre ele (sublinierile ne aparțin):

*„În multitudinea de nuanțe a **atitudinii conducătorilor țărilor socialiste față de perestroika din URSS și căile de înnoire a socialismului, poziția conducerii superioare române are o serie de particularități importante, atât din punct de vedere al perspectivelor evoluției României înseși, cât și al colaborării sovieto-române.***

Din momentul venirii sale la putere în anul 1965, actuala conducere a RSR, sub paravanul tezei privind dreptul fiecărui partid comunist de a aplica în mod creator tezele fundamentale ale învățaturii marxist-leniniste despre socialism la condițiile concrete ale propriei țări, a apărut consecvent independența României de URSS și autonomia deplină în problemele politicii interne și externe...

*(...) În ultima vreme, (în domeniul relațiilor economice sovieto-române) s-au acumulat probleme complicate. Alături de **atitudinea prudentă a conducerii române față de colaborare, strădania acesteia de a nu admite întărirea dependenței economice de URSS, dezvoltarea relațiilor comercial-economice este reținută și de factori obiectivi...***

*(...) În prezent, ponderea mărfurilor grupelor combustibili-materii prime în exportul sovietic în România reprezintă circa 70%, iar livrările de mașini și utilaje din URSS în RSR sunt de 2,5 ori mai mici decât cele din România în Uniunea Sovietică. Creșterea substanțială a schimbului de mărfuri în structura statornicită nu răspunde intereselor părții sovietice (cu atât mai mult cu cât Uniunea Sovietică nu poartă răspunderea morală pentru **superindustrializarea României, care în dezvoltarea sa economică a scos totdeauna în prim-plan ideea independenței economice și nu a tins nicidecum spre adâncirea participării sale la diviziunea internațională socialistă a muncii).***

*(...) Trebuie avut în vedere, de asemenea, că majorarea livrărilor de combustibili și materii prime din URSS în RSR **nu rezolvă nicidecum problema legării economice a României de comunitatea socialistă. Pe această cale nu este posibil să se echilibreze și, cu atât mai mult, să fie depășită forța de atracție a pieței occidentale de utilaje și tehnologii avansate**”.*

Așadar, motivele îngrijorării sovieticilor față de situația din România nu erau legate nicidecum de preocuparea de a contribui la depășirea dificultăților și ridicarea nivelului de trai al românilor, pe care îl deplângeau cu lacrimi de

crocodil. Obiectivele lor erau mult mai *pragmatice*: să stopeze orientarea României spre colaborarea cu Occidentul și să o readucă în starea de dependență din primele două decenii de după cel de-al Doilea Război Mondial. Atitudinea liderului român Nicolae Ceaușescu („*din momentul venirii sale la putere în anul 1965*”, cum se exprimau autorii analizei) era apreciată pe toate direcțiile ca una ostilă URSS, adică *antisovietică*, chiar dacă această sintagmă nu este pronunțată în mod expres. Iar *antisovietismul*, condamnat cu brutalitate pe vremea lui Stalin, a rămas una dintre cele mai mari învinuiri care se putea aduce opozanților Moscovei.

Mergând pe firul argumentației Institutului sovietic, ajungem la punctul în care documentele pregătite pentru Iakovlev - Gorbaciov depășesc caracteristicile unei analize realizată de o structură științifică și se apropie tot mai mult de un *produs analitic* pe care îl emit de regulă agențiile de informații: evaluarea vulnerabilităților unui regim și a căilor de grăbire a schimbării acestuia. Iată paragraful care considerăm că oferă *cheia* în care poate fi citită și interpretată analiza sovietică privitoare la România:

„Degradarea condițiilor de viață ale populației s-a transformat deja dintr-o problemă socială într-o problemă politică. Crește nemulțumirea care în anul 1987 s-a transformat într-o acțiune de masă a muncitorilor din orașul Brașov, întărită de unele acțiuni, chiar dacă foarte limitate, de solidaritate în alte orașe. Evenimentele au arătat că poporul român s-a apropiat deja de pragul de răbdare și o anumită combinație a factorilor nefavorabili este în măsură să genereze explozii de protest în masă” (s.n.).

Așadar, acesta era momentul așteptat de sovietici: atingerea unui punct critic al nemulțumirilor populației în care „*o anumită combinație a factorilor nefavorabili este în măsură să genereze explozii de protest în masă*”. Cititorul înțelege, firește, cine era în măsură să recurgă la *combinarea factorilor nefavorabili* pentru a produce *explozii de protest în masă*. În același timp, însă, sovieticii apreciază că, dacă acum conducerea română nu se mai bucură de sprijinul popular evocat în documentul din 1979, ea poate recurge la măsuri de forță extreme: „*aceste evenimente (de genul celor de la Brașov, n.n.) și caracterul înăbușirii lor demonstrează că regimul dispune încă de o rezervă de trăinicie și poate, cu luarea în considerare a nivelului redus al conștiinței sociale a populației și absenței unei opoziții organizate, să folosească destul de eficient aparatul represiv și elemente ale manevrării sociale pentru menținerea controlului situației*” (s.n.). Sub un asemenea limbaj, parcă încep să se dezvăluie și sursele unor sloganuri din timpul evenimentelor din decembrie, precum **securiști-teroriști** sau scenariu privind o posibilă confruntare între **Armată și Securitate**.

Lucrurile devin și mai limpezi când privim sugestiile făcute de „*analiztii economici*” sovietici conducătorilor politici de la Moscova. În asemenea condiții, recomandau autorii „*analizei*”, „*luând în calcul faptul că actuala conducere a RSR s-a compromis în ochii propriului popor și ai opiniei publice mondiale, apare oportună abținerea, în măsura în care este posibil, de la continuarea contactelor bilaterale la nivel înalt, de la semne de atenție la adresa lui N. Ceaușescu și, cu atât mai mult, de la recunoașterea în vreo formă a meritelor lui*” (înseamnă că avea și merite!, n.n.), *întrucât în România și dincolo de hotarele ei toate acestea ar fi percepute drept un sprijin al regimului existent. Concomitent, ar trebui stimulate pe toate căile contactele și perfectate relații de afaceri trainice la niveluri mai joase (începând de la șefi de guvern și mai jos), pentru a crea în acest fel o bază pentru dezvoltarea relațiilor după epoca Ceaușescu*”.

Se mai recomanda, de asemenea, înăsprirea tonului critic din publicațiile sovietice despre realitățile românești, dar mai ales găsirea cât mai rapidă a unor „*soluții*” care să prevină cu orice preț supraviețuirea regimului Ceaușescu în *cazul* lichidării datoriei externe, un factor preocupant pentru conducătorii sovietici, dar și pentru cei din Vest.

Despre aceste aspecte și alte evoluții care au urmat după martie 1989, într-un articol viitor.

SERVICII SECRETE

INTELLIGENCE MOZAIC

Alexandru Omeag

FOȘTI OFIȚERI AI CIA REACȚIONEAZĂ DUR LA CRITICILE PREȘEDINTELUI DONALD TRUMP

Apetitul președintelui Donald Trump pentru declarații neprietenești la adresa propriilor structuri de intelligence și securitate ar putea avea drept consecințe plecarea din Comunitatea de Informații a unor profesioniști adevărați, erodarea credibilității față de serviciile secrete străine și sporirea riscurilor la adresa securității naționale a SUA. Este și opinia lui Stephen Holmes (cunoscut și ca Steven Hall), fost șef a rezidenței CIA la Moscova, care îl atacă dur pe șeful Administrației americane, într-un articol recent publicat în Washington Post.

„În Agenția Centrală de Informații (și, presupun, în orice serviciu secret) există o tradiție respectată de a încuraja angajații să ignore politica. Ofițerii CIA sunt recrutați sau concediați pe criterii profesionale (potențial, perspective - în cazul tinerilor) și nicidecum politice. Integritatea este factorul-cheie pentru angajare și rămânere în Agenție. Eu nu am văzut niciodată politicieni care să joace vreun rol în deciziile operaționale sau analitice. De zeci de ani, directorul CIA și managerii de top din Agenție au îndemnat la răbdare și calm, sugerând ca ofițerii să se abțină de la comentarii publice despre misterele muncii de informații.

Probleme apar atunci când președintele Statelor Unite îi acuză de «naivitate și pasivitate» pe directorii CIA și FBI și chiar pe propriul Director Național pentru Informații și îi trimite «înapoi la școală», întrucât analizele lor privind riscurile de securitate nu corespund viziunilor prezidențiale despre dosarul nuclear iranian, Coreea de Nord și securizarea frontierelor, ceea ce face tot mai dificilă munca ofițerilor de informații. Sfântul Gral al profesioniștilor din intelligence știe că informațiile pe care le culeg, analizează și diseminează merg direct la Președinte, comandantul și consumatorul-șef, dar acum realizează că evaluările lor pot fi ignorate sau respinse dacă nu vin în întâmpinarea gândirii acestuia.

Nu cred că vom asista la un exod al ofițerilor de intelligence din serviciile federale, întrucât această muncă este una dintre cele mai fascinante,

complexe și remunerate slujbe guvernamentale, iar angajații din sistem sunt patrioți, duri și bine instruiți. Poate de aceea nu sunt obișnuiți cu criticile unui președinte impulsiv și ar putea gândi, eventual, că nu merită!

Ca să nu mai vorbim de faptul că serviciile de informații străine ar putea fi mai puțin dispuse să colaboreze cu ale noastre. **Criticile publice neadevate ale lui Donald Trump vor răci semnificativ relațiile profesionale cu cea mai potentă forță multinațională din intelligence: structurile de securitate și informații din țările aliate.** Multe dintre acestea au luat deja notă de atitudinea președintelui Trump față de informații sensibile, ca și de aparenta neînțelegere a regulilor de bază ale diseminării informației.

Să ne amintim, de exemplu, când președintele a transmis ministrului rus de externe, Serghei Lavrov, informații sensibile obținute de un serviciu partener. De aceea, nu m-ar mira dacă multe dintre structurile de intelligence partenere ar manifesta rețineri în a ne mai trimite informații, de teamă că Trump nu poate păstra un secret. (Îngrijorările acestora ar putea fi chiar mai negre, dacă ar gândi că președintele nostru a discutat probleme sensibile cu președintele Vladimir Putin, în spatele ușilor închise, fără înregistrarea convorbirilor).

Efectul tuturor acestor greșeli va genera ineficiență în activitatea serviciilor secrete de combatere a amenințărilor la adresa securității naționale. Am depășit demult etapa în care puteam trece cu vederea criticile publice ale președintelui la adresa Comunității de Informații, la fel ca pe cele ale unui politician obscur care, în pofida constanței pașilor greșiți, are o inimă de aur și cele mai bune intenții. **Am ajuns în situația în care acțiunile lui Trump ne fac pe noi toți să ne simțim în nesiguranță.”**

VESTELE GALBENE... ȘI SERVICIILE SECRETE

► Londra acuză Moscova de implicare în degradingolada de la Paris

Secretariatul General al Apărării și Securității Naționale a demarat recent o anchetă pentru verificarea unor „știri” difuzate de Societatea cibernetică „New Knowledge” și preluate de ziarul britanic „Times”, conform cărora Federația Rusă ar fi fost implicată în acțiuni subversive de propagandă vizând alimentarea sentimentului de indignare din societatea franceză. Se acreditează ideea că serviciile secrete rusești ar fi alimentat sute de conturi false pe Facebook și Twitter, difuzând știri și imagini cu „atrocitățile” jandarmilor împotriva manifestanților pașnici ai vestelor galbene.

Analisti apropiați serviciilor secrete franceze susțin însă că toate acestea par mai degrabă o operațiune a MI6, de compromitere a structurilor ruse de intelligence, ca răspuns la Afacerea Skripal.

De altfel, **Rusia a negat orice implicare în evenimentele din Franța,** context în care **Dmitri Peskov,** purtătorul de cuvânt al Kremlinului a afirmat:

”Federația Rusă nu s-a interferat și nici nu are de gând să se amestece în afacerile interne ale altei țări, inclusiv în Franța...Noi respectăm suveranitatea Franței și suntem recunoscători când Parisul ne răspunde cu reciprocitate pe acest plan...Orice alegație privind o posibilă implicare a Federației Ruse nu este decât o defăimare”.

► **Liderii vestelor galbene, viitori informatori ai Poliției?**

La debutul lunii ianuarie 2019, *Christophe Castaner, ministrul francez de interne, a ordonat Serviciului Central de Informații Teritoriale, subordonat Direcției Generale a Poliției Naționale, să identifice persoanele cu influență asupra vestelor galbene sau care se remarcă prin discursuri vindicative, cu rezonanță pe rețelele de socializare.*

Se solicită identificarea acelor indivizi care se evidențiază prin prezența constantă la manifestările de protest, ecoul multiplicator al acțiunilor întreprinse, posibilitatea de a deveni interlocutori ai puterii publice sau, dimpotrivă, prezintă semne de radicalizare. La finalul fiecărei fișe, polițistul care o întocmește trebuie să precizeze dacă persoana respectivă *„a avut vreun contract cu serviciul/administrația, sau se poate lua în calcul o asemenea variantă.”* Mai pe înțelesul cititorilor, dacă a fost în rețeaua informativă a Poliției sau ar putea accepta să lucreze în viitor cu forțele de ordine!

► **Vestele galbene și... uniformele kaki**

De convulsiile sociale create de vestele galbene au încercat să profite și unii lideri militari căzuți în dizgrația președintelui Emmanuel Macron, care au luat parte la diferite talk-showuri nu atât pentru a vorbi despre probleme specifice armatei, cât pentru a testa reacția populației la o eventuală implicare a acestora în viața politică.

● *Generalul de armată Pierre de Villiere, fost șef de Stat Major al Armatei franceze, retras din activitate la 19 iulie 2017 după o dispută cu Emmanuel Macron, a folosit prilejul lansării cărții sale, pompos intitulată „Qu’est-ce qu’un chef?” (Cum trebuie să fie un conducător?) pentru a invoca criza de autoritate din Franța și alte democrații occidentale. Mai mult, când la o emisiune televizată o vestă galbenă l-a indicat ca posibil prim-ministru, generalul cu cinci stele (n.n. În ierarhia militară franceză nu există general cu o stea!) și-a umflat pieptul plin cu decorații și a răspuns sec: „un șef (comandant) bun se vede în condiții de criză”, lăsând să se înțeleagă că mii de simpatizanți i-ar fi cerut să se implice în identificarea unei soluții de stabilizare a situației interne (sic!).*

Deși s-a ferit să dea sfaturi șefului statului pentru gestionarea crizei, generalul Pierre de Villiere a aruncat și unele săgeți otrăvite către președintele Macron, partizan al creării unei armate europene, precizând: *”militarii noștri își dau viața pentru comandantul lor, pentru Patrie și valorile naționale, dar*

nu vor face niciodată sacrificiul suprem pentru o forță armată pilotată de la Bruxelles.”

● **Christian Piquemal, general de corp de armată (patru stele)**, trecut în rezervă în anul 2016 pentru că ar fi susținut manifestările ultranaționaliste împotriva imigranților, s-a aflat pe străzile Parisului, alături de *vestele galbene*. Vânat de televiziuni, venerabilul general (78 de ani) a acuzat puterea de „islamizarea” țării și guvernul pentru politica dezastruoasă față de imigranți, îndemnând populația să iasă în stradă pentru a susține revendicările francezilor patrioți formulate de *vestele galbene*.

● Tranșant și vădit ostil liderului de la Élysée, **generalul de divizie (3 stele) Didier Tauzin**, „remarcat” în operațiunile militare din Rwanda, a lansat pe pagina sa de Facebook un atac extrem de dur, chiar amenințător, la adresa lui Emmanuel Macron: „**Suntem câțiva generali gata să venim pentru a vă învăța politică. Eventual, să vă luăm locul, dacă vreți să plecați, ceea ce cred că veți face în curând.**”

COPIII – AJUTOR DE NĂDEJDE AL MI5 ȘI SCOTLAND YARD

Recenta propunere a Ministrului Securității și Criminalității Economice – Ben Wallace – privind **extinderea de la 30 la 120 de zile a perioadei în care poliția și serviciile secrete pot folosi adolescenți ca informatori** a provocat reacții pro și contra în cadrul dezbaterilor din Camera Lorzilor. În expunerea de motive, ministrul Securității și Criminalității Economice arată că „**sursele juvenile care lucrează sub acoperire sunt folosite rareori și numai acolo unde nu există alte mijloace pentru a obține informațiile necesare condamnării criminalilor sau teroriștilor. Copiii-spion pot juca un rol vital în investigațiile desfășurate de autoritățile publice.**” Susținătorii demersului lui Ben Wallace consideră că o singură lună este insuficientă pentru organismele de apărare a legii ca să poată instrui un adolescent și că limitarea acestei perioade poate constitui un factor de presiune pentru îndeplinirea cu orice preț a misiunii încredințate. La rândul lor, **oponenții unui asemenea proiect au exprimat îngrijorarea față de sănătatea fizică și mentală a adolescenților care sunt supuși unor asemenea riscuri**, apreciind că extinderea perioadei în care pot fi angrenați în operațiuni sub acoperire desfășurate în medii ostile și deseori periculoase va avea consecințe imprevizibile asupra dezvoltării lor viitoare.

SERVICIILE SECRETE PAKISTANEZE ACUZATE DE MANEVRE POLITICE

Curtea Supremă de Justiție de la Islamabad a cerut armatei și serviciilor secrete pakistaneze să asigure libertatea cuvântului și „să stea departe de politică”, într-o țară condusă de generali mai mult de jumătate din existența sa. „**Militarii care se implică în orice fel în activitatea politică sau**

încercări de manipulare a mass-media afectează integritatea și profesionalismul Forțelor Armate. (...) Agențiile de intelligence – militare și civile – nu trebuie să-și depășească atribuțiile conferite de Lege și nici să aducă atingere libertăților și drepturilor omului. (...) Cei care apelează la asemenea tactici convinși că acționează spre binele națiunii se înșală amarnic...”

Analiști politici americani opinează că **declarațiile Curții Supreme de Justiție din Pakistan nu vor rămâne fără urmări** și că militarii și serviciile secrete vor reacționa cu duritate, așa cum s-a întâmplat anul trecut, când un judecător al respectivei instanțe a fost destituit, reținut și anchetat după ce acuzase public amestecul Inter Services Intelligence (spionajul), Intelligence Bureau (securitatea internă) și Military Intelligence (serviciul de informații al armatei) în manipularea hotărârilor judecătorești și influențarea alegerilor generale.

COMPANIA HUAWEI SE DEZICE DE ANGAJAȚII-SPION

Gigantul concern Huawei și-a concediat recent un angajat – **Wang Weijing – arestat în Polonia sub acuzația de spionaj în favoarea Republicii Populare Chineze**, precizând că acțiunile acestuia „**nu au nicio legătură cu activitatea companiei.**” Fostul angajat al Huawei este absolvent al Universității de limbi străine din Beijing și, până în anul 2011, a lucrat la Consulatul general al Chinei din Gdansk.

Sunt indicii conform cărora, în același caz, ar fi fost arestat și cetățeanul polonez Piotr Durbajlo, șef-serviciu în cadrul companiei Orange, partenerul Huawei, care anterior a deținut o funcție de comandă în cadrul Agenției de Securitate Internă – ABW (contraspionajul polonez).

În opinia noastră, **arestarea angajatului Huawei ar putea avea legătură cu campania lansată de Washington la finele anului 2018, care avertiza aliații din NATO în legătură cu riscurile rezultate din implicarea concernului chinez în dezvoltarea infrastructurii de comunicații, îndeosebi din țările care găzduiesc baze americane.**

Pe de altă parte, experți independenți susțin că, **în ceea ce privește calitatea echipamentelor 5G**, care permit conectarea aproape imediată, **compania Huawei s-ar afla cu aproape un an înaintea firmelor de specialitate concurente pe piața internațională a telecomunicațiilor.**

REFORMA SERVICIILOR SECRETE SAUDITE

După scandalul generat de asasinarea jurnalistului Jamal Khashoggi, în care ar fi fost implicate serviciile secrete saudite, **Regele Salman bin Abdulaziz al Saud a decis constituirea unui Comitet ministerial pentru restructurarea Directoratului General de Informații (GID)**, în vederea implementării celor mai bune practici internaționale în materie de intelligence.

Conducerea acestui Comitet a fost încredințată prințului moștenitor Mohammad bin Salman, considerat de mulți drept autorul moral al asasinatului de la Istanbul, care a elaborat un plan pe termen scurt și mediu pentru restructurarea GID, în care se prevede, printre altele:

- **crearea** unui Departament pentru Strategie și Dezvoltare, care să ofere garanția că operațiunile clandestine ale Directoratului General de Informații corespund strategiei naționale de securitate a regatului;
- **formarea** Departamentului General pentru Evaluarea Performanței și Monitorizare Internă, care va verifica dacă operațiunile de intelligence s-au desfășurat în concordanță cu normele juridice ale Regatului;
- **înfintarea** unui Departament General pentru Afaceri Legale, menit să asigure compatibilitatea acțiunilor informativ-operative propuse de GID cu legislația și reglementările internaționale privind respectarea drepturilor omului.

ISIS SI AL QAIDA NU AU FOST ANIHILATE

Coordonatorul Național pentru Contraterorism, organism subordonat Ministerului Justiției și Securității din Olanda, a prezentat recent guvernului de la Haga o analiză a evoluției fenomenului terorist, din care se desprind următoarele concluzii:

→ cu toate rezultatele remarcabile obținute de forțele coaliției internaționale, *Statul Islamic din Siria și Irak este departe de a fi învins*. ISIS a intensificat propaganda islamistă menită să atragă noi adepți din statele vest-europene, folosind atât mediul on-line, cât și moscheile sau școlile musulmane;

→ nu doar Statul Islamic din Siria și Irak rămâne activ, ci și gruparea *Al Qaida*, care *revine în actualitate*, pe fondul creșterii convulsiilor sociale din unele state comunitare cu mari concentrări de etnici musulmani;

→ ambele grupări teroriste manifestă un interes crescând pentru achiziționarea sau fabricarea de arme chimice și biologice, cu scopul de a le utiliza împotriva unor ținte militare sau civile;

→ pe termen scurt, *cea mai serioasă amenințare la adresa securității europene o reprezintă cetățenii din statele UE care au aderat la ISIS și revin acum în țările de origine*, după ce au luptat împotriva forțelor coaliției internaționale din Siria. Cei mai mulți dintre aceștia au rămas fideli ideii Marelui Califat, existând riscul real de a strânge noi adepți și de a crea rețele clandestine cu preocupări violent-extremiste.

TRAGISMUL UNEI DECONSPIRĂRI

Nicolae Gălățeanu

În primăvara anului 2016, Gregor Gaisler, în vârstă de 22 de ani, era student la Institutul de Științe Politice din cadrul Universității din Göttingen, unul dintre marile orașe ale landului german Saxonia Inferioară. În această calitate a fost contactat de către un ofițer al serviciului de securitate internă, mai exact al *Departamentului 5 pentru Protecția Constituției* din cadrul *Ministerului de Interne al landului*, care i-a oferit șansa de a câștiga, în schimbul colaborării, niște bani pe care să-i folosească pentru a-și finanța mai ușor studiile universitare (studentul trăia în principal din banii primiți ca bursă socială, așa-numita BAföG). Perspectiva a fost atractivă pentru Gaisler, care a acceptat imediat stabilirea relației de colaborare. Însărcinările pe care urma să le primească se refereau la obținerea, în calitate de informator infiltrat, a unor informații privind activitățile grupărilor militante de stânga din Saxonia Inferioară. Acționând conform instructajului primit, Gaisler a reușit să fie acceptat ca membru al mișcării intitulate *Stânga Democratică*, organizație care, deși nu s-a făcut remarcată prin acțiuni violente sau teroriste, face parte din *Stânga Intervenționistă*, aflată în atenția structurilor de protecție a Constituției din Germania. (*Stânga Intervenționistă* este o organizație a stângii radicale înființată în anul 2005 ca o federație cuprinzând circa 30 de grupări locale și mai multe persoane individuale din Germania și Austria, însumând în total un număr de 850 de membri în anul 2017, care se consideră „organizație multicentrică post-autonomă” având ca obiectiv „abolirea oricăror relații în care omul este o ființă umilită, înrobită, părăsită și disprețuită”.)

Ca „membru” al *Stângii Democratice*, Gaisler s-a implicat, după scurt timp, în activități de protest sau de contra-protest împotriva formațiunilor neonaziste sau ale *Alianței pentru Germania* (AfD), cea mai importantă acțiune fiind amplul protest împotriva întrunirii Grupului G20 de la Hamburg din anul 2017. A participat la întruniri supraregionale și a rezolvat numeroase sarcini de planificare și administrative în cadrul organizației. Drept urmare, a fost în măsură să furnizeze în mod regulat „rapoarte” referitoare la activiștii organizației în care se infiltrase, precizând identitatea celor care participau la activitățile supravegheate de serviciul de securitate și rolul ce-i revenise în fiecare din situațiile menționate. În cadrul contactelor cu ofițerii de legătură, contribuia la identificarea persoanelor din materialul foto rezultat din observarea operativă, explica detaliile și conexiunile, oferea precizări

suplimentare la informațiile furnizate. Rapoartele secrete ale informatorului erau valorificate inclusiv pentru completarea băncii de date a Departamentului pentru Protecția Constituției al landului Saxonia Inferioară cât și a *Sistemului Informatic al Serviciilor de Informații* (NADIS), creat și utilizat în comun de către *Oficiul Federal pentru Protecția Constituției* (BfV) și oficiile/departamentele echivalente ale landurilor. Pentru activitatea de informator, Gaisler primea o recompensă de câteva sute de euro lunar și decontarea cheltuielilor efectuate pentru rezolvarea sarcinilor informative.

Colaborarea cu serviciul de securitate al landului a funcționat fără probleme timp de aproape trei ani, până în momentul în care s-a declanșat dezastrul care avea să arunce viața lui Gregor Gaisler în haos și nesiguranță. În cursul lunii noiembrie 2018, membrii *Stângii Democratice* au descoperit, în mod cu totul neașteptat, că acesta este informator al serviciului. Fiind confruntat, fără avertizare, în cadrul unei discuții în cerc restrâns, cu aspecte din care rezulta fără niciun dubiu că datele deținute de serviciul de securitate cu privire la activitatea organizației proveneau de la el, Gaisler a respins cu vehemență toate reproșurile, nu a putut însă să nu realizeze că activitatea sa ca informator fusese compromisă. Întrucât situația era total ireparabilă, a trebuit să părăsească Göttingenul, renunțând la studiile universitare și având de înfruntat o etapă a vieții lipsită de perspective clare.

În următoarele zile, *Stânga Democratică* a publicat pe pagina de Internet de.indymedia.org un material privind demascarea lui Gregor Gaisler ca informator, inserând numele, fotografia, domiciliul, numărul de telefon și adresa de e-mail, conturile bancare, precum și toate celelalte date biografice pe care le dețineau în legătură cu acesta.

Partea anecdotică, dacă nu ar fi dramatică, a întâmplării constă în aceea că deconspirarea s-a produs nu ca urmare a vreunei greșeli comise de către informator, ci din cauza unei halucinante neglijențe a serviciului de securitate în gestionarea dosarului personal al acestuia. Scurgerea de informații privind identitatea informatorului s-a produs, ca într-un film de calitate îndoielnică, după următorul scenariu: Dând curs solicitării formulate de una din activistele *Stângii Democratice*, Departamentul pentru Protecția Constituției a pus la dispoziția acesteia, conform legii privind protecția datelor personale, prin intermediul tribunalului de contencios administrativ, un dosar conținând toate informațiile pe care le deținea în legătură cu persoana respectivă. Activista a formulat contestație față de faptul că materialul primit de la serviciu conținea multe porțiuni de text înnegrite. În răspunsul la contestație, serviciul de securitate a precizat că procedeul anonimizării unor elemente de text prin înnegrire este permis de lege pentru a se preveni o eventuală identificare a sursei umane prin intermediul căreia au fost obținute informațiile. Aspectul de-

a dreptul incredibil este că funcționarul care a redactat răspunsul către tribunal a anexat, din neatenție, și o fișă conținând toate datele biografice ale lui Gaisler în clar, exact cele despre a căror protecția era vorba!

În urma catastrofalei scurgeri de date, ministrul de interne al Saxoniei Inferioare a dispus o investigație specială în legătură cu procedurile și procesele organizaționale din cadrul serviciului de securitate internă. Din raportul prezentat în urma verificărilor a rezultat că „*accidentul*” a avut drept cauză nerespectarea de către angajați a normelor de serviciu, caracterul învechit al unor prevederi ale sistemului intern de securitate, precum și unele deficiențe în plan organizatoric. Întrucât, ca în orice serviciu secret, protecția surselor este o obligație de maximă prioritate, Maren Brandenburger, directoarea Departamentului pentru Protecția Constituției și-a asumat responsabilitatea pentru cele întâmplate și și-a dat demisia, fiind transferată pe un alt post de înalt funcționar din cadrul Ministerului de Interne. În legătură cu angajații din vina cărora s-a produs scurgerea de date au fost dispuse măsuri disciplinare.

Evenimentul la care ne referim readuce în atenția opiniei publice mai multe operațiuni, reușite sau controversate, din istoria Departamentului pentru Protecția Constituției al Saxoniei Inferioare:

- 1978 – serviciul a derulat, în cooperare cu unitatea specială *GSG 9 a Poliției Federale*, o operațiune „*sub steag străin*”, finalizată cu succes, având ca obiectiv infiltrarea unui informator în organizația teroristă de extremă stânga *Fracțiunea Armata Roșie*. Opt ani mai târziu, în urma investigațiilor efectuate de un jurnalist, acțiunea avea să fie puternic contestată pentru lipsa oricărei aprobări din partea autorităților politice federale sau ale landului, folosirea de informații false, probe materiale contrafăcute și circumstanțe trucate.

- anii 1980 – un informator al serviciului, infiltrat în organizația neonazistă *NSDAP-Reconstrucție*, a confecționat bombe pentru *Grupul Otte*, care acționa în Saxonia Inferioară, și a participat activ la atentatele comise cu acestea.

- 1999 – serviciul a demascat doi spioni ruși care activau în cadrul proiectului *Eurofighter*.

- 2012 – serviciul a folosit informații false, întocmite în mod expres, în acțiunea de supraveghere a unui membru al formațiunii *Tineretul Verde* din Saxonia Inferioară.

- 2012 – serviciul a comunicat unei jurnaliste că nu deține date stocate despre ea, deși aceasta era supravegheată informativ din anul 2006.

- 2013 – serviciul comunica unui jurnalist sportiv că a inclus informații referitoare la persoana acestuia, din greșeală, într-o bancă de date privind activitatea teroristă. Supravegherea informativă asupra acestuia avea drept

cauză o confuzie de nume cu un colaborator al unui membru al Bundestagului din partea partidului de stânga *Die Linke*.

Dincolo de prejudiciul de imagine suferit de Departamentul pentru Protecția Constituției, cazul a generat consecințe deosebit de grave pentru viața personală a lui Gregor Gaisler. Toate datele biografiei sale, extrase din fișa personală de la serviciul de securitate, devenită document public, inclusiv adresa și fotografia, au fost publicate de către *Stânga Democratică* pe IndyMedia, astfel că acesta poate fi recunoscut cu ușurință oricând și oriunde, indiferent dacă este vorba de medii în care sunt prezenți activiști ai stângii autonome sau de membri ai unor organizații de extremă dreapta, care manifestă o intoleranță similară față de persoane cu un trecut de colaborare cu serviciile de securitate.

Continuarea studiilor la oricare universitate din Germania pare să iasă din discuție, cel puțin pe moment, atât din cauza riscului de a fi recunoscut și demascat din nou de studenți cu simpatii față de extrema stângă sau cea dreaptă, cât și ca urmare a faptului că la Universitatea din Göttingen a făcut parte din structura de reprezentare a studenților, a fost membru al comisiei bugetare a Facultății de Filozofie și al comisiei de studii a aceleiași facultăți, și a candidat pe lista *Alternativei de Stânga*, ceea ce este de natură să alimenteze suspiciunea că în calitate de informator a avut sarcina de a supraveghea și mediile universitare ca atare. O ieșire din acest impas existențial ar fi posibilă prin schimbarea numelui, a domiciliului și a biografiei, ceea ce sună a program de protecție a martorilor, procedură pentru care nu se știe dacă serviciul de securitate, al cărui colaborator a fost, este legal abilitat.

Să ne amintim, așadar, că responsabilitatea morală supremă a oricărui serviciu de securitate și informații o constituie protejarea resursei umane, atât a celei interne cât și, mai ales, a celei externe.

SEMNALE ÎN ETER PE TIMPUL RĂZBOIULUI RECE

Alecuș Fărău

O parte importantă a Războiului Rece s-a purtat pe calea undelor radio și această bătălie mai continuă și astăzi, deși în principal lupta se duce prin intermediul internetului – cyberwar. Se transmiteau și recepționau tot felul de semnale radio precum voci umane, cod Morse ori semnale tehnice precum radare, meteo, navigație și bruiaje radio. Cursa înarmărilor și nevoia de informații secrete determinau o dezvoltare rapidă a electronicii sofisticate. Interceptarea și analiza semnalelor inamice au devenit la fel de importante și pentru asigurarea protecției propriilor semnale.

SIGINT - colectarea de informații prin interceptarea semnalelor - cuprindea două părți principale: informații din comunicații (COMINT) și informații din surse electronice (ELINT).

COMINT se axa pe comunicațiile vocale, Morse și date pentru a descoperi conținutul mesajelor, identitatea și locația emitentului, precum și frecvențele și programele emisiunilor. Cel mai adesea aceste comunicații erau criptate, necesitând criptanaliză pentru a putea fi decriptate și citite. Chiar și atunci când toate atacurile criptanalitice eșuau, informații utile puteau fi extrase prin analiza traficului, deducerea de date din modul de realizare a comunicațiilor, orele și frecvențele de realizare a legăturilor, corespondenții rețelei etc.

ELINT cuprindea interceptarea și analizarea semnalelor secundare emise de echipamentele de armamente, navigație, ghidare și radar, pentru a afla ce sisteme utilizează inamicul, cum funcționează echipamentele sale și cât de performante sunt acestea. Obiectivul era de a cunoaște capacitățile adversarului, metodele și mijloacele sale de luptă, pentru a dezvolta contra-măsuri electronice de protecție a propriilor echipamente. Pe de altă parte, inamicul dezvolta măsuri electronice de contracarare, de exemplu prin criptare, schimbarea frecvențelor, pentru a preveni interceptarea sau blocarea funcționării instalațiilor și echipamentelor prin bruiaje.

Est versus Vest

În lumea de astăzi a comunicațiilor globale, a internetului și a libertății de călătorie, există tendința să se uite că doar în urmă cu câțiva ani, pe această planetă erau două lumi separate: Răsăritul și Occidentul. Până la căderea Zidului Berlinului în 1989, Estul și Vestul nu erau doar expresii geografice. Aproape fiecare țară de pe glob fusese parte a unei tabere. Războiul Rece a

durat peste 45 de ani și a fost adesea departe de a fi doar unul „rece”, devenind „fierbinte” în multe țări din Asia, Africa, Orientul Mijlociu și America de Sud.

Separția acestor două lumi nu a fost nicăieri mai vizibilă decât la granița dintre Europa Occidentală și blocul comunist, așa-zisa Cortină de Fier. Era o frontieră pe care puțini își permiteau să o treacă pentru a culege informații, fiind o afacere foarte riscantă. Ca urmare, timp de decenii puține se cunoșteau despre adversar, astfel că se făceau eforturi uriașe pentru a culege orice informație militară, politică și economică despre „cealaltă parte”. Aceasta a fost o perioadă a apogeeului spionajului, serviciilor de informații/contrainformații și organizațiilor SIGINT.

Atât Occidentul, cât și blocul comunist au constituit armate cu un arsenal tehnologic imens, modern pentru acele vremuri. Eterul era aglomerat cu diverse semnale, iar SIGINT devenise metoda ideală de a colecta informații de la o distanță relativ sigură. Resurse materiale și financiare uriașe s-au alocat pentru a intercepta semnalele emise de ceilalți, în acest scop ambele părți desfășurând multiple stații fixe și mobile.

Ascultarea inamicului

Unele informații oferite de semnalele interceptate puteau fi citite și analizate imediat, dar cea mai mare parte a lor nu puteau fi valorificate, deoarece erau criptate. Introducerea sistemelor digitale permisesese dezvoltarea unor scheme complexe de cifrare. Cu toate acestea, atât țările occidentale, cât și cele din blocul comunist au înregistrat succese. Un factor cheie în decriptarea semnalelor criptate era colectarea unui număr mare de date pentru a oferi suficiente informații statistice matematicienilor care atacau sistemele criptografice. Atât Statele Unite, cât și țările socialiste dispuneau de mulți matematicieni străluciți care aveau nevoie doar de suficiente date. Nicio problemă, se rezolvă!

Capabilitățile globale de interceptare ale sistemului american Echelon, în strânsă colaborare cu criptologii NSA și Bletchley Park, erau recunoscute. În timpul Războiului Rece, ASA și ulterior NSA operau în posturi importante SIGINT din Germania, Marea Britanie, Franța, Cipru și Noua Zeelandă, unele dintre ele fiind încă operaționale și în prezent.

La rândul lor, sovieticii și țările Tratatului de la Varșovia participau la „*concurșul internațional de interceptare*”, cu stații SIGINT, între care cele de la Lourdes din Cuba, Bayul Cam Ranh, Vietnam, din apropierea Tallinnului, Estonia, și Yemenul de Sud. De asemenea, dispuneau de mai multe stații în Germania de Est, cum ar fi posturile de ascultare „Enisei” și „Urian” din Brocken. GRU (Serviciul de Informații Militare), cea de-A 16-a Direcție a KGB (interceptarea comunicațiilor și semnalelor de informații) și cea de-A 8-a Direcție Principală (comunicații și criptologie) contribuiau la prelucrarea

traficului interceptat. De asemenea, opera o mare rețea de interceptare și comunicații prin satelit, precum și un număr mare de stații de interceptare din întreaga lume.

Cu toate acestea, chiar și unele țări mai mici s-au dovedit mai mult decât capabile în acest domeniu. HVA, Serviciul de Informații Externe est-german, de sub controlul Ministerium für Staatssicherheit (STASI), a devenit bine-cunoscut și de temut pentru excelențele sale capacități de spionaj oferite de HUMINT – spionajul uman, cu un mare număr de agenți care operau în Occident.

Pe de altă parte, timp de decenii capacitățile sale tehnice au fost puternic subestimate. După dizolvarea Republicii Democratice Germane, a devenit clar că Direcția Stasi SIGINT HA III avea 25 de departamente, peste 2.000 de ofițeri și aproximativ 80 de instalații în Germania de Est care monitorizau transmisiile pe frecvențele ultra-scurte a peste 30.000 de telefoane vest-germane folosite de personalul militar, diplomatic și de informații din Germania de Vest și NATO. Se ascultau și canalele de radio-telefonie (VHF) utilizate de Oficiul Federal de Poștă și mijloacele de transmisiuni ale echipelor de supraveghere (filaj) ale BND. Aproape toate mijloacele de transmisiuni din Vestul Germaniei - telefonie, telex, fax - erau astfel monitorizate.

Semnalele cu rază mică de acțiune (VHF, radar, ghidare rachete) necesitau adesea interceptarea de la distanțe mai apropiate. În acest scop, platformele aeroperutate SIGINT și ELINT patrulau în mod constant în apropiere și, adesea, chiar dincolo de frontierele inamice, pentru a intercepta semnalele lor. Acestea erau misiunile cele mai periculoase, chiar și în timp de pace, întrucât multe echipaje nu s-au mai întors acasă.

Doborârea unui aparat C-130 deasupra Armeniei în 1958 și a unui EC-121 deasupra Japoniei în 1968 sunt doar două din cele mai cunoscute cazuri din cele peste 40 de avioane americane care au fost pierdute în astfel de misiuni. Aceste programe de recunoaștere erau extrem de secrete, iar publicul de obicei nu afla niciodată despre aceste pierderi.

Interceptarea de informații SIGINT de către nave era la fel de periculoasă, capturarea navei de spionaj americane USS Pueblo de către Coreea de Nord în anul 1968 fiind cel mai cunoscut și mai dăunător caz pentru securitatea comunicațiilor SUA. De asemenea, trailerele sovietice folosite pentru camuflarea acțiunilor de colectare a informațiilor erau vizitatoare obișnuite ale apelor de coastă occidentale. Unele operațiuni navale SIGINT erau extrem de îndrăznețe. Astfel, în 1971, în timpul Operațiunii Ivy Bells, submarinul nuclear american USS Halibut a plasat un dispozitiv de interceptare pe un cablu sovietic submarin de comunicații din Marea Ohotsk. Cablul lega baza submarinelor sovietice din Kamceatka, la nord-est de Insulele Kurile, cu

cartierul general al Flotei sovietice din Vladivostok. Marea Ohotsk era apă teritorială sovietică, o zonă interzisă navelor străine, puternic protejată și o zonă de manevre pentru numeroasele nave sovietice de suprafață și subacvatice. Evident că nu era un mediu prietenos pentru submarinele americane. Misiuni SIGINT similare celor ale submarinelor sovietice, fără îndoială, rămân ascunse în arhivele rusești.

Semnale misterioase

Adesea, secretele semnalelor au fost dezvăluite, fie de ELINT, COMINT, sau de spionaj. Cu toate acestea, în ciuda eforturilor și riscurilor enorme, câteva semnale au rămas încă neidentificate, unele dintre ele devenind semnale misterioase ale Războiului Rece. Aceste semnale au atras atenția atât serviciilor de informații, cât și radioamatorilor. Au existat multe speculații cu privire la scopul pentru care se emiteau aceste semnale, unele durând zeci de ani.

O astfel de stație a fost poreclită „*Ciocănitorea rusă*”, datorită zgomotului său caracteristic repetitiv. Semnalul enervant de mare putere al Woodpecker-ului (estimat la 10 megawați) era emis pe frecvențe de unde scurte și întrerupea celelalte emisiuni din banda sa de frecvențe. Aceste emisiuni au început în 1976 și au continuat timp de 10 ani, scopul lor rămânând necunoscut publicului larg. După colapsul Uniunii Sovietice, s-a confirmat faptul că ciudatul semnal provenea de la un radar care făcea parte din sistemul anti-balistic sovietic de avertizare timpurie. Antena enormă a sistemului era localizată la Cernobîl (acum în Ucraina).

Un alt cunoscut emițător de semnale sovietic era identificat după indicativul său de apel UVB-76. Stația, poreclită Buzzer, a început să difuzeze în 1982 un ton de beep la două secunde, trecând apoi la un ton monoton de 25 de beep-uri pe minut. Continuu, la fiecare oră, în fiecare zi, an după an. Stația a fost observată pe scară largă de radioamatori și doar câteva conversații vocale s-au putut înregistra în cei 28 de ani de funcționare. Se crede că Buzzer-ul ocupa anumite frecvențe pentru a le avea la dispoziție în caz de criză sau de război.

Alții cred că semnalul neîntrerupt făcea parte din așa-numită „*mână moartă*”, un sistem autonom de lansare a rachetelor nucleare, care se presupune că s-ar fi activat în cazul în care semnalul era întrerupt în urma eliminării comenzii militare sovietice printr-o primă lovitură nucleară americană. Deși unii spuneau că acestea erau speculații, câteva întreruperi ale semnalului au declanșat frisoane la acea vreme.

O altă față a adevăratului Război Rece au fost, bineînțeles, stațiile emițătoare de numere. Aceste posturi fără licență și oficial inexistente transmit de decenii mesaje sub forma unor șiruri de numere sau litere, în voce sau cod

Morse. În timpul Războiului Rece existau multe speculații ale radioamatorilor care interceptau asemenea mesaje misterioase. Unii credeau că ele erau mesaje de spionaj, dar guvernele le negau existența sau le considerau ca fiind semnale meteorologice sau balize.

Astăzi, există o mulțime de dovezi, provenind din documentele agențiilor de spionaj, că acestea erau, într-adevăr, mesaje criptate trimise de centre ale serviciilor de informații agenților aflați în teritorii la mare distanță. Majoritatea mesajelor erau cifrate cu sisteme criptografic impenetrabile de genul „*one time pad*”.

Deși Războiul Rece s-a încheiat oficial, sunt încă active numeroase astfel de „*stații de numere*” care continuă să transmită mesaje în diferite limbi. Cine le ascultă rămâne un mister pe care se străduiesc să-l dezlege serviciile de contraspionaj.

Cel mai intrigant lucru este că sfârșitul Războiului Rece nu a încheiat acest război din eter. Dimpotrivă, Războiul Rece a fost înlocuit doar de o „*Pace Rece*”, cu o lume înfloritoare de semnale misterioase. Un receptor de unde scurte, o antenă bună, au fost și sunt încă tot ce este nevoie pentru a descoperi misterioasa lume a acestor semnale ...

WILLIAM J. DONOVAN – CREATORUL OSS, PREDECESORUL CIA

Ioan Românu

William Joseph Donovan (1 ianuarie 1883-8 februarie 1959) a fost un militar american, avocat, ofițer de informații și diplomat, bine-cunoscut pentru crearea în cursul celui de-al Doilea Război Mondial a Oficiului de Servicii Strategice (OSS), precursorul Agenției Centrale de Informații (CIA), în al cărei sediu din Langley, Virginia, se află o statuie a sa.

Veteran al Primului Război Mondial, Donovan este singura persoană care a primit toate cele mai mari distincții ale Statelor Unite: Medalia de Onoare, Crucea pentru Distincție în Serviciu, Medalia pentru Distincție în Serviciu și Medalia Securității Naționale. De asemenea, a primit Steaua de Argint și Medalia Inimă Purpurie, precum și decorații ale altor națiuni pentru participarea sa la cele două războaie mondiale.

*

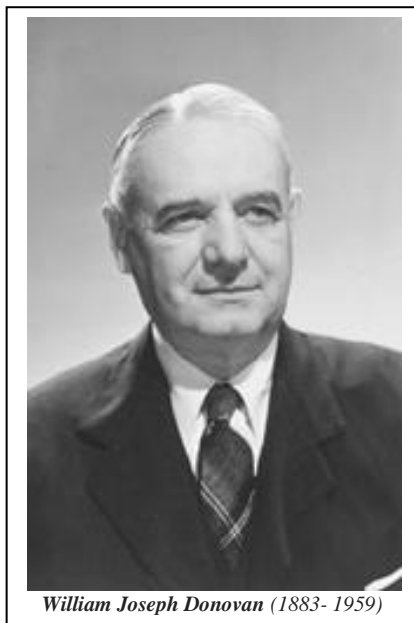
Înainte de al Doilea Război Mondial, guvernul american lăsa în mod tradițional informațiile în răspunderea executanților principali ai politicii externe americane, Departamentul de Stat și serviciile militare. Atașatii și diplomații strângeau cea mai mare parte a informațiilor externe, mai ales în cursul activităților oficiale, dar și ocazional prin întâlniri clandestine cu contacte secrete. La Washington, ofițeri anume desemnați examinau rapoartele în birourile Serviciilor de Informații Militare și Divizia Militară a Departamentului de Război, mai cunoscută sub numele de G-2.

Informațiile importante și urgente erau prezentate factorilor de conducere până la președinte și puteau fi repartizate departamentelor, dar nimeni de la Casa Albă nu a încercat să le centralizeze și să le evalueze pentru a stabili care sunt informațiile vitale pentru guvernul american. Guvernul și armata și-au dezvoltat propriile proceduri de securitate și contrainformații, iar Armata și Marina au creat birouri separate pentru a intercepta și decifra mesajele străine. Diplomatul Robert Murphy va afirma ulterior despre această situație: „Trebuie mărturisit că organizația noastră de informații din 1940 era inadecvată. Era învechită și funcționa strict în tradiția Războiului Spaniol-American”.

Pe măsură ce un alt război european se ivea la sfârșitul anilor 1930, temerile față de existența unor „coloane a cincea” fasciste și comuniste în America l-au determinat pe președintele Franklin D. Roosevelt să acționeze pentru o mai bună coordonare a Serviciilor Departamentale de Informații. Întrucât părea să nu existe un răspuns corespunzător cerinței sale, în primăvara

anului 1941 și-a exprimat din nou dorința de a face ca Serviciile tradiționale de Informații să realizeze o abordare strategică față de provocările din fața națiunii și să coopereze, astfel încât el să nu mai fie nevoit să intervină pentru aplanarea disputelor dintre ele.

Câteva săptămâni mai târziu, Roosevelt, nemulțumit, a recurs la o stratagemă caracteristică. La sugestia subtilă - amiralul britanic John H. Godfrey și canadianul William Stephenson – el a creat o nouă organizație pentru a dubla unele dintre funcțiile agențiilor existente.

William Joseph Donovan (1883- 1959)

La 11 iulie 1941, președintele l-a numit pe William J. Donovan Coordonator al Informațiilor (COI), șeful unui nou Oficiu civil atașat Casei Albe, pentru a înlătura dezordinea existentă în acest domeniu.

Oficiul de Coordonare a Informațiilor a constituit prima organizație națională de informații non-departamentală pe timp de pace. Președintele Roosevelt a autorizat-o să colecteze și să analizeze toate informațiile și datele de interes pentru securitatea națională; să coreleze aceste informații și date și să le pună la dispoziția președintelui, a departamentelor și funcționarilor guvernamentali stabiliți de președinte; să îndeplinească, la cererea președintelui, acele activități suplimentare pentru apărarea

informațiilor secrete de importanță deosebită pentru securitatea națională.

„Sălbaticul Bill”

La desemnarea lui William J. Donovan în calitate de Coordonator al Informațiilor, președintele Roosevelt a avut în vedere un om deosebit de energic, cunoscut pentru dorința de a se dăruși luptei împotriva nazismului și a pericolului pe care acesta îl constituia pentru America. „Sălbaticul Bill” Donovan avea o excelență biografică, cu un serviciu militar remarcabil, responsabilitate managerială și juridică, un interes constant pentru domeniul afacerilor externe și o viziune clară față de importanța strategiei în spionaj.

Donovan, irlandez originar din Buffalo, New York, și-a obținut diploma de jurist la Universitatea Columbia. A intrat în Regimentul 165 Infanterie (numit și „Fighting 69th” din zilele Războiului Civil) și a fost decorat cu Medalia de Onoare, fiind comandantul unui batalion angajat în prima linie împotriva germanilor în Primul Război Mondial. După război, a vizitat Europa, Siberia și Japonia, a lucrat ca avocat în administrația Coolidge, aplicând legea

antitrust în New York, dar a pierdut alegerile din 1932 fiind candidatul republican pentru funcția de guvernator al New York-ului.

Interesul său față de afacerile internaționale nu s-a diminuat niciodată. La fel, nici dorința de a fi mereu în mijlocul acțiunilor, fiind prezent în Etiopia anului 1935 invadată de armata italiană. De asemenea, Donovan și-a creat contacte largi și de nivel printre personalitățile guvernamentale, financiare și juridice din New York, între care Frank Knox, David Bruce și frații Dulles, Allen și John Foster.

Când Frank Knox a devenit noul secretar al Marinei în 1940, el l-a propus pe William Donovan atenției președintelui (Roosevelt și Donovan fuseseră colegi de clasă, fără a fi prieteni, la Columbia Law School). În acea vară, Roosevelt i-a cerut confidențial lui Donovan să viziteze Marea Britanie pentru a se edifica cu privire la hotărârea și capacitatea Londrei de a lupta împotriva lui Hitler. Gazdele britanice i-au înțeles misiunea. Premierul Winston Churchill, sperând să câștige sprijinul american pentru efortul disperat de război al Marii Britanii, a dispus ca Donovan să vadă tot ce dorea, oferindu-i în mod excepțional acces la informațiile secrete ale apărării Marii Britanii.

De asemenea, el s-a întâlnit cu lideri precum Benito Mussolini, cu care a discutat despre Primul Război Mondial, expansiunea ideologiei fascismului italian și perspectivele ca Roosevelt să fie reales în 1936. Mussolini i-a permis să viziteze frontul italian din Etiopia, unde el a găsit armata Italiei mult îmbunătățită față de războiul precedent și i-a prevăzut victoria. A avut legături și cu persoane din conducerea Germaniei naziste, fără a fi prieten cu acestea. Dimpotrivă, i-a denunțat public ca totalitariști și a întreprins măsuri să-i protejeze de naziști pe clienții săi evrei din Europa.

În acel timp, Donovan și-a exprimat în mod deschis părerea că un al doilea război major european era inevitabil. Experiența și realismul său în domeniul extern i-au câștigat prietenia președintelui Roosevelt, în ciuda diferențelor dintre ei în domeniul politicii interne și a faptului că în timpul alegerilor din 1932, îl criticase puternic pe Roosevelt. Astfel, cei doi bărbați au început un schimb de păreri cu privire la evoluțiile internaționale, Roosevelt recunoscând că Donovan ar putea fi un important aliat și consilier al său.

Donovan a vizitat, de asemenea, la începutul anului 1941 Balcanii și avanposturile britanice din Marea Mediterană. Roosevelt a fost impresionat de rapoartele precise ale lui Donovan, precum și de ideile sale despre rolul spionajului în războiul modern. Astfel că atunci când președintele a hotărât să determine serviciile militare și civile de informații să coopereze în vara anului 1941, a considerat că Donovan era omul capabil să îndeplinească această misiune.

William J. Donovan a acceptat cu bucurie noua provocare și a început să lucreze cu zelul său caracteristic. Când America a fost provocată la Pearl Harbor de japonezi să intre în război, Donovan s-a oferit să conducă trupe pe câmpul de luptă, sperând să fie numit în armata americană. Speranțele sale au fost însă curând spulberate. Un accident de autovehicul din primăvara anului 1942 i-a agravat o rană veche de război, astfel că Donovan și-a dat seama că nu va mai avea niciodată șansa de a reveni pe câmpul de luptă. Cu toate acestea, în cele din urmă a purtat stelele de general. În calitate de director al OSS și reprezentant în Comitetul Șefilor de Stat Major, Donovan comanda mii de persoane, astfel că s-a considerat necesar să fie rechemat în serviciul militar pe durata războiului. El a revenit în serviciul activ, fiind înaintat la gradul de general de brigadă în martie 1943 și promovat general maior în noiembrie 1944.

Oficiul de Coordonare a Informațiilor, scria istoricul Thomas F. Troy, a fost „o încercare nouă în istoria americană de a organiza operațiunile de căutare a informațiilor, spionaj, propagandă, subversiune și comando, ca o caracteristică unică și esențială a războiului modern”, devenind astfel a „*patra armă*” a serviciilor militare.

Una din unitățile „*de mâna a doua*” aduse de Donovan în COI fusese spionajul. Donovan intenționase să colecteze informații clandestine pentru a le pune la dispoziția serviciilor sale analitice și de propagandă, dar inițial nu a încercat să dubleze misiunile de informații externe ale serviciilor armate. Cu toate acestea, serviciile armatei, care nu agreau misiuni de spionaj pe timp de pace, l-au convins în septembrie 1941 să accepte integrarea sub acoperire a micilor sectoare ale ONI și G-2.

Prin aceste achiziții, COI a dobândit competența de a utiliza fonduri „*neconvenționale*” din Fondul prezidențial de urgență. Aceste fonduri unice erau vitale pentru operațiunile clandestine. Ele erau acordate de Congres pentru a fi cheltuite pe răspunderea personală a președintelui sau a unei persoane desemnate de acesta, fără a fi verificate în detaliu, astfel că pentru contabilitate era suficientă semnătura lui Donovan pe o notă care atesta utilizarea lor adecvată. Aceste fonduri, combinate cu autoritatea de spionaj acordată COI de către armată, au plantat semințele Direcției de Operațiuni moderne a CIA.

Donovan a recrutat americani care călătoreau în străinătate sau studiau probleme internaționale și care în acea epocă erau adesea pe „*cei mai buni și cei mai străluciți*” absolvenți ai universităților de pe Coasta de Est, din firme de afaceri și avocatură. Pe măsură ce războiul împotriva lui Hitler devenea tot mai evident, mulți cetățeni americani căutau oportunități de a se alătura luptei împotriva nazismului. Aceste noi recrutări de elită au adus în COI practicile și disciplina din mediul academic și juridic.

Donovan însuși a călătorit mult după serviciul său militar din timpul Primului Război Mondial și a fost un observator atent al condițiilor sociale, politice și militare din diferite țări. În mod similar, dosarele sale juridice în numele clienților corporatiști erau atent documentate. În calitate de Coordonator al Informațiilor, a întrevăzut oportunitatea de a face cercetări fundamentale în noua sa Agenție de Informații. În acest sens, a obținut cooperarea Bibliotecii Congresului pentru proiectul său de a analiza punctele forte și vulnerabilitățile Puterilor Axei. În același timp, în cadrul COI s-a înființat propriul Departament de Cercetare și Analiză (R&A) pentru a testa ipoteza lui Donovan, conform căreia răspunsurile la multe probleme de informații ar putea fi găsite în biblioteci, ziare și arhivele guvernamentale.

Astfel, în diferite departamente ale guvernului s-au descoperit documente și memorandumuri privind potențialul militar, naval și aerian, precum și economic al Axei, care, adunate și studiate în detaliu de către cercetătorii cunoscători de limbi străine și având studii de specialitate, au produs rezultate valoroase și deseori decisive. În toamna anului 1941, Donovan prezenta cu mândrie președintelui Roosevelt primul său studiu R&A, pregătit cu meticulozitate.

Oficiul de Servicii Strategice

La 11 iulie 1941, când președintele Roosevelt semna ordinul de numire a lui Donovan în calitate de Coordonator al Informațiilor, Evan Thomas scria că guvernul american nu avea formal o agenție de spionaj. În 1929, secretarul de Stat Henry L. Stimson desființase deosebit de eficienta Camera Neagră, o organizație de criptanaliză a cifrurilor rămășiță din Primul Război Mondial, deoarece în optica sa „*gentlemenii nu citească scrisorile altora*”. Fără îndoială, Armata, Marina, FBI, Departamentul de Stat și alte entități dispuneau de propriile unități de informații, însă erau slabe și izolate între ele. De asemenea, acestea au văzut noua operație a lui Donovan ca pe o amenințare la adresa domeniului lor.

Cu toate acestea, Donovan a început să pună bazele unui program de centralizare a informațiilor. El a fost cel care a organizat în octombrie 1941 sediul COI din New York în Camera 3603 din Rockefeller Center și l-a rugat pe Allen Dulles să-l conducă; birourile lui Dulles se aflau deasupra locației operațiunilor MI6 din Marea Britanie. De-a lungul războiului, OSS a suportat critici ale mass-mediei din SUA și a numeroase personalități guvernamentale și militare. Generalul George Marshall a fost inițial unul dintre critici, ulterior însă s-a răzgândit. Eisenhower a fost însă un permanent susținător, așa cum a fost și George Patton.

La 7 decembrie, după atacul japonez de la Pearl Harbor, Donovan s-a întâlnit în cadru privat cu Roosevelt, iar președintele i-a spus, în privința COI:

„*E bine că ai început*”. Hitler ținuse un discurs în care declara război Statelor Unite, menționându-l și pe Donovan, pe care l-a numit „*absolut nevrednic*”. Donovan l-a îndemnat pe Roosevelt să nu-i interneze pe americanii japonezi, avertizând că o astfel de acțiune ar crea o problemă care ar dăuna americanilor loiali și le-ar fi oferit japonezilor „*muniție*” pentru propaganda lor.

Donovan a creat școli de spionaj și sabotaj, a organizat colaborări clandestine cu corporații internaționale și a supravegheat inventarea de noi mijloace de spionaj. De asemenea, a recrutat agenți, selectând indivizi dintr-o gamă largă de medii - de la intelectuali și artiști la oameni cu trecut dubios. El a încadrat foarte mulți spioni-femei, respingând criticile celor care considerau că femeile nu sunt potrivite pentru o astfel de muncă. Printre cei recrutați se numărau regizorul de film John Ford, actorul Sterling Hayden, autorul Stephen Vincent Benet și Eva Curie, fiica savanților Marie și Pierre Curie. Alte recrutări în OSS i-au inclus pe poetul Archibald MacLeish, bancherii Paul Mellon și Alfred du Pont, Julia Child, prestigiosul psiholog Carl Jung (cel care a contribuit la analiza psihicului lui Hitler și al altor lideri naștiști) și alții.

În 1942, COI a încetat să mai fie o structură aparținând Casei Albe și a fost plasat sub egida Comunității Șefilor de Stat Major. Roosevelt i-a schimbat și numele în Oficiul de Servicii Strategice (OSS). Donovan a fost reîncadrat în serviciul militar în armata S.U.A. cu gradul de colonel, fiind promovat ulterior la gradul de general de brigadă în martie 1943 și general maior în noiembrie 1944. Sub conducerea sa, OSS va desfășura operațiuni de spionaj și sabotaj de succes în Europa și Asia, mai puțin în America de Sud, din cauza ostilității lui J. Edgar Hoover față de Donovan, care a avut un impact dăunător asupra schimbulilor de informații între cele două agenții. În plus, OSS a fost blocat în Filipine datorită antipatiei generalului Douglas MacArthur, comandantul Southwest Pacific Theatre. Cu toate acestea, spionajul OSS a contribuit la pregătirea terenului pentru invazia aliaților în Africa de Nord din 1942, iar Donovan însuși a participat la debarcarea Aliaților la Salerno, Italia, la 3 septembrie 1943 (Operațiunea Avalanșa) și Anzio la 22 ianuarie 1944 (Operațiunea Husky de ocupare a Siciliei).

Donovan a fost foarte activ pe aproape toate teatrele de operații ale celui de-al Doilea Război Mondial. A petrecut o bună parte de timp în Balcani, îndemnându-i pe Roosevelt și Churchill să acorde mai multă atenție acestei regiuni. S-a întâlnit în Europa cu germani din conducerea mișcării anti naziste pentru a face o pace timpurie, care să permită ocuparea țării de către Aliații occidentali, pentru a instaura o Germanie democratică și a-i lăsa pe sovietici în afară. În China, el a avut divergențe cu Chiang Kai-shek și cu subalternii acestuia în legătură cu permisiunea de desfășurare a activităților de spionaj pe teritoriul lor. A inspectat operațiunile OSS din Birmania, s-a întâlnit cu

Viaceslav Molotov la Moscova pentru a organiza cooperarea dintre OSS și NKVD. A fost prezent la invazia reușită a lui MacArthur pe coasta nordică a Noii Guinee. În ansamblu, se poate spune că OSS a fost deosebit de eficient în Balcani, China, Birmania și Franța.

Dar din 1943, relațiile lui Donovan cu oficialii britanici au devenit tot mai tensionate ca urmare a luptei pentru supremație, a dezacordurilor strategice și tactice, a diferențelor radicale de stil și temperament și viziunile diferite asupra lumii de după război. Britanicii doreau să își păstreze Imperiul, pe când Donovan vedea acest Imperiu ca un impediment pentru democrație și dezvoltarea economică.

Șeful MI6 Stewart Menzies era foarte ostil față de ideea operațiunilor OSS în Marea Britanie și a interzis categoric acestuia să opereze în Regatul Unit sau să se ocupe de guvernele aflate în exil la Londra. Cu toate acestea, în mai 1944, Donovan dispunea de „11.000 de ofițeri americani și agenți străini împrăștiați în fiecare capitală importantă”. În timpul războiului el a primit, de asemenea, informații de la o rețea de preoți catolici din Europa care s-au angajat în operațiuni de spionaj fără aprobarea Papei.

În Ziua Z, Donovan se afla pe una dintre navele care debarcau în Normandia. La revenirea la Washington, Donovan i-a raportat direct lui Roosevelt ceea ce observase. Succesul invaziei arăta că forțele navale și aeriene germane nu mai erau de „*Big League*” și că „ceva a murit în mașina germană de război”. Înainte de sfârșitul lunii, el se afla în Italia, pentru a implementa operațiuni ale OSS. S-a întâlnit, de asemenea, cu Papa Pius al XII-lea, informându-l despre acțiunile de spionaj din cadrul ambasadei japoneze la Vatican. În perioada de dinaintea complotului Valkyria, care urmărea uciderea lui Hitler, Allen Dulles, omul lui Donovan din Elveția, care era în contact cu complotiștii, îl informa permanent cu privire la evoluția operațiunii.

Un triumf pentru OSS l-a constituit rolul pe care l-a avut în transmiterea informațiilor premergătoare debarcării Aliaților pe Riviera Franceză la 15 august 1944. Datorită spionilor lui Donovan, trupele americane știau totul despre acea plajă, chiar și unde se afla fiecare german. Donovan a fost prezent și la acea debarcare, după care s-a dus la Roma pentru o întâlnire secretă cu trimisul lui Hitler la Vatican, Ernst von Weizsäcker. La scurt timp după aceea, el se întâlnea cu mareșalul Tito pentru a discuta despre operațiunile OSS din Iugoslavia. Tot în august 1944, Donovan a intrat în conflict cu Churchill datorită sprijinului OSS pentru anti-regaliștii greci.

În ultimele zile ale războiului din Europa, Donovan a petrecut o mare parte din timp la Londra, unde a lucrat într-un centru de comandă care a preluat un etaj întreg al Hotelului Claridge. El a centralizat informațiile de pe întregul continent, unde Wehrmacht-ul se afla într-un astfel de haos încât „*el cunoștea*

poziția nemților pe câmpul de luptă mai bine decât generalii germani”. Una din numeroasele sale inițiative a fost trimiterea de „echipe de cetățeni francezi, danezi, norvegieni și polonezi” pentru identificarea ofițerilor Gestapo-ului care i-au torturat și care acum încercau să se amestece cu civilii în zonele controlate de Aliați în Germania. Acționând la ordinele lui Donovan, Dulles a supravegheat predarea forțelor naziste rămase în Italia înaintea de capitularea germană.

Planuri postbelice

Întrucât cel de-al Doilea Război Mondial avea să se încheie în Europa în prima parte a anului 1945, Donovan a început să se preocupe de conservarea OSS dincolo de sfârșitul războiului. Într-un articol din 19 februarie din Washington Times-Herald el și-a dezvăluit planurile pentru menținerea unei Agenții de Informații postbelice și a redactat o notă pe care a trimis-o lui Roosevelt propunând crearea acesteia. Știind că americanii doreau un guvern federal mai mic după război, Roosevelt nu a acceptat integral propunerea lui Donovan, deși acesta se simțea încrezător că putea vorbi cu președintele despre această idee. Însă J. Edgar Hoover a dezaprobat planul lui Donovan, pe care l-a considerat drept o amenințare la adresa autorității FBI, chiar dacă Donovan subliniasse că agenția sa va funcționa numai în străinătate, nu și pe plan intern.

După moartea lui Roosevelt, poziția politică a lui Donovan a fost substanțial slăbită, astfel că el a avut divergențe cu noul președinte, Harry S. Truman. În timp ce OSS primea „aprecieri strălucite” de la mulți comandanți de război, mai ales de la Eisenhower, criticii au etichetat OSS ca fiind „o ramură a spionajului britanic” sau, asemenea reporterului de la Times-Herald, ca „un Gestapo american”.

După război, Donovan a călătorit mult în Europa și Asia și a candidat fără succes la alegerile pentru Senatul SUA. A devenit, de asemenea, președintele nou-înființatului Comitet American pentru Europa Unită (ACUE), care lupta împotriva amenințării comuniste în Europa, prin promovarea unității politice europene. Vicepreședinte era Allen Dulles, iar Walter Bedell Smith se afla și el în conducere. ACUE a finanțat Mișcarea Europeană, cea mai importantă organizație federalistă din anii de după război. În plus, ACUE a acordat toată finanțarea pentru campania europeană de tineret, în care Joseph Retinger, Robert Schuman și Paul-Henri Spaak și-au început cariera politică.

Între timp, Truman avansa cu planurile pentru crearea unei noi agenții de informații, aprobând în cele din urmă, în 1946, un „Central Intelligence Group” interdepartamental. Donovan a avertizat că acesta va fi ineficient – comparându-l cu o „societate de dezbatere” - și curând s-a dovedit că avea dreptate. Pe măsură ce Războiul Rece se intensifica, Truman a recunoscut nevoia unui serviciu de informații mult mai puternic și, în februarie 1947, a

cerut Congresului să aprobe planurile pentru o Agenție Centrală de Informații, după cum propusese Donovan.

Donovan însuși a făcut lobby în mod privat pentru a promova legislația care permitea adoptarea Actului de Securitate Națională în 1947. Ca o justificare a viziunii lui Donovan, printre membrii OSS care au devenit membri importanți ai CIA se aflau Allen Dulles, William Casey, William Colby și James Jesus Angleton.

Donovan dorise să conducă CIA și avea mulți suporterii care l-au îndemnat pe Truman să-l instaleze la conducere. Însă președintele i-a dat postul amiralului Roscoe Hillenkoetter, iar între timp Donovan a acceptat numirea sa în fruntea unui comitet care studia departamentele de pompieri ale țării.

La alegerile prezidențiale din 1952, Donovan a făcut campanie pentru Eisenhower, cu care devenise bun prieten după război. După victoria acestuia, Donovan spera că va fi numit șeful CIA, însă Eisenhower l-a numit pe Allen Dulles, al cărui frate, John Foster Dulles, era noul secretar de Stat.

Eisenhower s-a oferit să-l trimită pe Donovan ca ambasador în Franța, dar Donovan a refuzat oferta. În august 1953, însă, a acceptat postul de ambasador în Thailanda, considerând că țara era un front important al Războiului Rece, iar poziția era una de pe care considera că putea opera cu o relativă independență față de Secretarul de Stat Dulles.

Donovan a preluat funcția respectivă pe 4 septembrie. În timp ce se afla în Thailanda a efectuat frecvente deplasări în Vietnamul pe cale de a fi preluat de comuniști. O sursă spunea că Donovan „a fost profund implicat în realizarea de operațiuni ale CIA în Vietnam și în toată Asia de Sud-Est”. Deși performanța sa în calitate de ambasador a primit aprobările unanime ale guvernului thailandez, el a demisionat din funcție la 21 august 1954. După revenirea în S.U.A., și-a reluat activitatea de avocat.

Cu puțin înainte de moartea sa, Donovan a fost vizitat de Eisenhower, care i-a spus mai târziu unui prieten că Donovan a fost un erou. Donovan a murit la vârsta de 76 de ani. CIA a trimis un mesaj șefilor săi: „*Omul cel mai responsabil pentru existența Agenției Centrale de Informații a murit.*” A fost îngropat în Cimitirul Național Arlington.

**CULTURA DE SECURITATE,
CULTURA POLITICĂ**

„ROMÂNIA ARE PUTEREA DE A FASCINA”

Donald Tusk – președintele Consiliului European

Rostit la București, în limba română, la debutul oficial al preluării de către România a președinției rotative a Consiliului Uniunii Europene din primul semestru al anului 2019, discursul polonezului Donald Franciszek Tusk, președintele Consiliului European, a provocat vii emoții în rândul participanților, dar și al celor care au vizionat ceremonia la televizor, în țară sau străinătate. Este un semn de frumoasă prețuire pentru națiunea română din partea unui înalt funcționar european. Merită să fie recitat și reținut (Redacția).

Sunt foarte mândru și fericit că voi conduce, împreună cu dumneavoastră, afacerile noastre europene comune în acest semestru al primei președinții române a Consiliului Uniunii Europene. Sunt convins că, în aceste șase luni, veți interpreta cu energie și înțelepciune o adevărată Rapsodie română. Sunt sigur că președinția dumneavoastră va fi la fel de energică, de românească și de europeană ca muzica lui George Enescu. Și nu o spun doar pentru că ne aflăm la Ateneu în această seară. O spun pentru că știu cât de rezistentă și de creativă este națiunea română. Cred că, sub bagheta dumneavoastră, *orchestra* va găsi sunetul potrivit și că veți face tot ce vă stă în putință pentru a lucra ca o echipă pentru apărarea intereselor Europei.

Veți fi gazdele Europei și sunt convins că veți acționa în spiritul proverbului: *Omul sfințește locul*. Am încredere, de asemenea, că veți acorda importanța necesară respectării regulilor. În această lume în transformare

rapidă, în care viitorul ne va surprinde zi de zi, respectarea regulilor și atașamentul față de principii vor juca un rol esențial. După cum spunea Nichita Stănescu într-o frumoasă poezie:

*Se apropie viitorul, se aude, se vede
Gândurile pe care le trimit spre el
se-ntorc mai repede ca altădată.
Și-mi trec scânteii șuierând în viteză
prin suflet, vestindu-l întruna.*

În mare măsură, depinde acum de România dacă și în ce fel Europa va depăși provocările viitorului. Depinde numai de dumneavoastră dacă politica românească va fi pentru Europa un exemplu bun sau un avertisment sever. La reuniunea informală de la Sibiu a Consiliului European va fi în joc concepția noastră comună în privința viitorului Europei. Celor care își imaginează că în Uniunea Europeană e un semn de putere să acționezi în afara regulilor convenite și să găsești scurtături, le spun că se înșală. Este un semn de slăbiciune. Celor care fac eforturi pentru a apăra valorile europene, libertatea și drepturile noastre, le spun: continuați lupta! Nu uitați că provocări vor exista întotdeauna și că uneori, după cum spunea Mircea Eliade: *Lumina nu vine din lumină, ci din întuneric*. Și amintiți-vă și de aceste vorbe ale lui Andrei Pleșu: *Toate obstacolele ne par ziduri. Problema e să le tratăm drept oglinzi sau ferestre*.

România are puterea de a fascina și de a încânta. În familia mea, prima mașină a fost Dacia o mie trei sute (1300) a socrului meu. Întâmplarea face că, astăzi, socrul fiului meu conduce și el o Dacie Duster. Totuși, mai mult decât mașinile românești mă fascinează intelectualii și sportivii români. Mircea Eliade, pe care l-am citat mai devreme, Emil Cioran, dadaistul Tristan Tzara, Eugen Ionescu sunt toți eroii ai imaginației mele. La fel ca sportivii de seama Nadiei Comăneci și a Simonei Halep, care încântă publicul din întreaga lume. Dar episodul care mi s-a întipărit cel mai bine în memorie a fost finala Cupei campionilor europeni la fotbal de la Sevilla, din o mie nouă sute optzeci și șase (1986), când Steaua București a învins Barcelona. Și aș vrea să fac un apel la toți românii, să apere, în România și în Europa, fundamentele civilizației noastre politice: libertatea, integritatea, respectarea adevărului în viața publică, statul de drept și constituția. Să le apere cu aceeași hotărâre cu care Helmuth Duckadam a apărat acele patru penalty-uri la rând. Atunci, și mie mi s-a părut imposibil! Dar el a reușit. Și voi veți reuși. Pe această cale, vă asigur de tot sprijinul meu.

EXCLUSIVISMUL ETNIC MAGHIAR ȘI ROLUL LUI NEFAST ÎN REVOLUȚIA DE LA 1848-1849

Dr. Vasile Lechințan

„Folosirea altor culori și flamuri naționale, pe teritoriul Ungariei, constituie un atentat la integritatea statului și se va pedepsi cu toate rigorile legii”

Lajos Kossuth

Intuind perfect mersul evenimentelor de început al Revoluției ungare, unul dintre tinerii români prezenți la întrunirea din 25 martie 1848 a canceliștilor de la Tabla Regească din Târgu-Mureș, și anume Samuel Poruțiu, a exclamat că nu se pot pretinde „a fi toate numai ungurești... Pentru ce să fie chiar și Dumnezeu ungar”. Observația sa are, peste timp, o semnificație deosebită, o încărcătură cu valoare de esență a unui episod important al istoriei transilvane, cu grave consecințe asupra românilor în special, dar și asupra sașilor și a unei părți a populației maghiare din Transilvania și Ungaria.

Imperialismul etnic al lui Kossuth Lajos - cauza principală a eșecului Revoluției maghiare.

Exclusivismul etnic maghiar a dus la o formă extremă de naționalism, o formă extremistă, care a fost, de fapt, cauza sângerosului război civil din Transilvania, început în toamna anului 1848 și continuat până în vara anului 1849. Națiunea română s-a opus planului de maghiarizare a românilor și a celorlalte neamuri din Transilvania și Ungaria, așa cum s-au opus maghiarizării și croații, slovacii, sârbii și celelalte națiuni din proiectata Ungarie Mare. De altfel, cel mai înverșunat adept al exclusivismului etnic maghiar a fost revoluționarul Lajos Kossuth,

începând chiar cu Dieta de la Pojon (azi Bratislava, Slovacia), când a propus desființarea Croației și Sloveniei ca regate și transformarea lor în comitate ale Ungariei, în care „peste câțiva ani, va trebui să se audă numai limba maghiară”.

Governatorul Kossuth, un „președinte dictator”, cum îl caracteriza Barițiu, nu a dat dovadă de nici o înțelegere și față de români în timpul

Revoluției de la 1848-1849. Prin proclamația sa din 10 octombrie 1848, semnată împreună cu contele Mihail Eszterházi, a amenințat pe români cu exterminarea, instituind terorismul ca politică de stat. Barițiu scrie că această Proclamație a transformat pe români în niște proscrisi și a fost „*ca plenipotență [împuternicire] dată la toți maghiarii de a omori cât se poate mai mulți români și a-i extermina din această țară*”.

Samuel Poruțiu, constant în părerea lui despre acest exclusivism, fiind trimis de Adunarea de la Blaj din 3/15 mai 1848 la Dieta de la Cluj, pentru a observa mersul evenimentelor, scria Comitetului Național Român de la Sibiu, la 6 iunie 1848, că – spune el – „*Compatrioții noștri nu vreau să știe de noi nimic, numai de un Nagy Magyarhon [Marea Patrie Maghiară]*” și că „*Dieta aceasta are un ton maghiar aristocratic și conservativ [conservator]*”.

De asemenea, precizează, pe un ton sarcastic, faptul că „*toți aleargă după gloria maghiară, ca [și] copiii după fluturi*”. Pe același ton, folosind expresia latină *risum teneatis amici* (Prietenii, țineți-vă râsul), scrie că acești compatrioți maghiari – cum îi numise anterior – în majoritate absolută folosesc sintagma egalitate în drepturi – *jogegyenlőség* – „*și totuși fac deosebire mare: nemeși și proști*” și că „*nici unu n-au dat semn de democrație*”.

Ideea uniunii Transilvaniei cu Ungaria, exprimată în punctul 12 al Revoluției ungare din Pesta, fără a se ține cont de voința românilor, este exprimată și în ședința conducerii Partidului Liberal de opoziție din Cluj, ținută în 19 martie. Aici s-a accentuat faptul că uniunea „celor două țări maghiare” (*két magyar hon*) – cu referire la Ungaria și Transilvania, cum erau percepute în cercurile aristocratice maghiare – se impunea ca un act „*de mare siguranță pentru menținerea națiunii maghiare*”. Tineri maghiari și adunători de proletari fanatizați din Cluj și Târgu-Mureș au strigat *Uniune sau Moarte!*

Aristocrații liberali clujeni au impus acest obiectiv al uniunii în Dieta de la Cluj din 30 mai 1848. Din păcate, însă, revoluționarii maghiari din Ungaria și Transilvania considerau uniunea – așa cum observă și acad. Camil Mureșanu – drept un capitol încheiat, care nu mai avea nevoie să fie susținut și de români și de sași, iar Curtea de la Viena a adoptat o poziție capitulară în fața pretențiilor maghiare.

Istoricul Gelu Neamțu constată, de asemenea, rapiditatea și agresivitatea cu care guvernul ungar, comisarii acestuia în Transilvania transpuneau în fapt uniunea, pe fondul pasivității și lipsei totale de reacție a imperialilor.

Aristocratul Miklós Wesselényi, care în momentele cheie, de început ale Revoluției ungare, lupta cu febrilitate pentru „*efectuarea deplină și detaliată a Uniunii [Transilvaniei cu Ungaria]*”, care să se realizeze – spunea el – „*repede și eficace*”, milita pe lângă guvernul ungar de la Pesta să nu se

acorde românilor dreptul de a li se recunoaște statutul de a patra națiune politică în Transilvania, deoarece astfel această țară „*ar fi transformată efectiv, ca printr-o vrăjitorie, în țară românească*”. Deci era conștient de faptul că, în realitate, Transilvania era, din punct de vedere etnic, o țară românească, precizând că „*românii sunt în toate comitatele Transilvaniei într-o majoritate covârșitoare*”.

Astfel, el considera că se poate face un troc cu toate neamurile nemaghiare, și anume, acestea să accepte libertățile individuale în schimbul integrării lor în acea „*Nagy Magyarhon* [marea patrie maghiară]” despre care scria Samuel Poruțiu. Mai mult, libertățile individuale se limitau, pentru aceste neamuri nemaghiare, doar la cele de natură economico-socială și nu inclusiv la dreptul de a-și păstra, cinsti și dezvolta limba, religia, tradițiile și cultura proprie. Astfel emanciparea socială era practic anulată de ideea privării românilor și sașilor de însăși statutul lor etnic, de componenta esențială a vieții lor.

Aristocratul Miklós Wesselényi plusa chiar ca nici numele de român – *román* – să nu fie acceptat (el vorbea doar cu sintagma valah – *oláh*), speriat de perspectiva că folosindu-se această denumire „*ar însemna aproape a recunoaște națiunea unită a românilor [oláhok – scrie el] de aici cu cei din Valahia și Moldova*”. Dar, scrie Wesselényi lui Ladislau Szemere, ministru de Interne de la Pesta, la 13 iunie 1848, sunt atâtea probleme care „*interesează îndeaproape patria maghiară*” încât nu este prioritară discutarea acestui proiect de acordare pentru români a dreptului de a li se recunoaște statutul atât de dorit de ei și care „*prin Adunarea de la Blaj a crescut cu o forță uriașă*” – recunoștea aristocratul maghiar.

El era, așadar, ferm convins că Uniunea va rezolva totul, „*patria maghiară*”, care se pregătea intens de război, sub privirile absente ale Curții Imperiale, va trece ușor peste acea „*forță uriașă*” a dorințelor românești. Și astfel începe, în primăvara anului 1848, instaurarea legilor marțiale, arestarea de preoți și învățători români considerați „*instigatori*” și totul se deplasa spre războiul civil din toamna aceluși an.

Astfel, politica etnic exclusivistă și naționalist-extremistă a politicianilor radicali maghiari a „*fost un dezastru din pricina încălcării drepturilor naționale*” (acad. Camil Mureșanu) ale celorlalte etnii din Transilvania și Ungaria. Români și sași, amenințați și atacați, au reacționat punând mai de preț păstrarea ființei naționale și astfel au devenit țintă, până la încercările de exterminare a lor, nu pentru că s-au împotrivit, în realitate, maghiarizării și manevrelor separatiste maghiare, ci sub pretextul că au devenit „*reacționari*” la ideile „*democratice și liberale*” promovate de revoluționarii maghiari. „*Parola insurgenților* [astfel le zice Barițiu revoluționarilor

maghiari] din Transilvania fusese de la început e x t e r m i n a r e, sau încai micșorarea numărului românilor până la o sumă minimă”, scrie George Barițiu.

Însuși generalul Bem a fost „iritat și îngreșat de atâtea atrocități infame” și a cerut lui Kossuth, printr-o scrisoare, să înceteze cu „tirania și patima răzbunătoare făcută prin tribunalele de sânge”, dar Kossuth și guvernul său nu au ținut cont nici chiar de observațiile lui Bem și astfel atrocitățile asupra românilor au continuat.

Din păcate, Ungaria, prin înaltul for al Academiei Ungare de Știință (vezi *Magyar Nagy Lexikon*, apărut în 1997-2004, partea referitoare la Revoluția de la 1848-1849 din Transilvania), prin unii istorici maghiari din Ungaria și România care se ocupă de Revoluția de la 1848-1849 nu își asumă nici astăzi recunoașterea adevărului istoric asupra acestei experiențe tragice din trecut și care trebuie să stea la baza unei raportări juste, care să reabiliteze normalitatea relațiilor româno-maghiare în contextul unei Europe Unite și de înaltă civilizație.

(Preluare din anuarul *Acta Carpatica 1*)

SECUII AU PRIMIT CU ÎNCREDERE MAREA UNIRE

Alexandru Omeag

„...Având nădejde că interesele sale vitale vor fi ocrotite în marginile noului stat, secuii au primit cu liniște și cu încredere unirea cu România (...) Poporul secuiesc va fi una din pietrele cele mai sigure la edificiul României Mari (...) Partea cea mai mare a vieții, secuimea a petrecut-o ca copil vitreg al statului ungar (...) funcționarii maghiari trimiși în teritoriul secuiesc considerau numirile în acest teritoriu ca o dizgrație, aș putea zice ca o deportație.”

*

Asemenea adevăruri incontestabile, precum și maniera directă de exprimare a acestora nu sunt nici inventate și nici măsluite pentru a arăta cu degetul spre cineva sau a da satisfacție altcuiva. Ele există în arhive („*Dezbaterile Adunării Deputaților nr. 41/1919-1920*“) și au fost rostite la 19 februarie 1920 de către *baronul Joseph (Iosif) Fay, deputatul secuimii din Odorhei în primul Parlament al României Mari.*

Discursul deputatului secuii Joseph (Iosif) Fay, din care răzbate ideea că secuii au înțeles comandamentele politice generate de Unirea Transilvaniei cu România, precum și alocuțiunea rostită cu același prilej de marele istoric Nicolae Iorga, primul președinte al Camerei Deputaților din România reîntregită, le redăm integral:

Domnilor,

Înainte de toate vă rog să iertați greșelile cuvântării mele, deoarece în românește numai de câteva luni vorbesc. Anume vreau să vorbesc ceva despre poporul secuilor. Vreau să vă atrag atenția asupra acestui popor de omenie, sârguincios. Având nădejde că interesele sale vitale vor fi ocrotite în marginile noului stat, secuii au primit cu liniște și cu încredere unirea cu România. (Aplauze prelungite).

Cum că așa este, aceasta o dovedește scurt faptul că de parlamentarii maghiari din primul Parlament al României Mari au ieșit aproape fără excepție din sânul acestui popor. Nu tăgăduiesc că au fost și poate sunt și de aceia care, accentuând lozinci de agitare, au voit să tulbure liniștea înțeleaptă a secuimii, prin lipsa de conștiință și cu ușurință.

Dar, domnilor deputați, aceștia nu au nicio însemnătate serioasă. Procedeele acestea, drept vorbind, nici nu se pot numi agitațiuni. Deoarece agitație nu este. Este însă o frazeologie năbădăioasă cu care conducătorii care își au pierdut oștirile mai încearcă apusa lor putere și fac pe disperării politiciii. Acești domni se pot agita. Poate se pot chiar înnebuni unii pe alții, dar nu nebunesc pe cumintele nostru popor secuiesc, muncitor. Poporul acesta știe să cumpănească greutatea stringentă a schimbărilor universal istorice și a evoluțiunii, precum se vede și din faptul că mica noastră națiune, înconjurată de popoare străine, nu s-a putut păstra decât făcând numai politica reală.

Domnilor deputați, de multe secole - 1500 (sic!) ani-secuimea trăiește strânsă într-un colț în munții Ardealului. În acest enorm timp, partea cea mai mare a vieții secuimea a petrecut-o ca copil vitreg al statului ungar. (Aplauze prelungite.) Viața tradițională separată a acestui popor a căzut jertfă tendințelor maghiare de unificare șoviniste, aproape tot așa ca și existența altor popoare vechi, locuitoare

pe teritoriul statului ungar. (Aplauze unanime, strigări de bravo.)

Cât de dezvoltată a fost conștiința existenței separate a secuilor față de orice alt popor și chiar și față de fratele său maghiar este destul să o dovedesc cu indicația declarantului fapt istoric că oștirile secuiești au luptat pe la 1600 la Unirea cu oștirile lui Mihai Viteazul. (Aplauze furtunoase. Strigări de bravo). Domnii mei, dacă așa a fost în evul mediu, când de fapt viața națională a secuimii exista și când deosebiri de interese o puteau duce pe astfel de acute loviri, cu atât mai mult s-au dezvoltat aceste deosebiri în evul nou, când și cele mai mici urme de viață secuiască separată au fost șterse.

Chiar și în timpul cel mai din urmă, guvernele ungare nu au recunoscut importanța secuimii ungurești, într-atâta chiar, din Ungaria, puternic dezvoltată de la 1867 încolo, așa zicând numai această regiune a rămas nedezvoltată, neglijată, fără o rețea de diferite de oarecare valoare și fără instituții culturale, la înălțimea nivelului modern, așa că funcționarii maghiari trimiși în teritoriul secuiesc considerau numirile în acest teritoriu ca o dizgrație, așa putea zice ca o deportație. (Aplauze)

Domnilor deputați,

Prin hotărârea Conferinței de Pace, România a devenit stăpâna țării secuilor și prin aceasta îndreptarea neglijențelor a trecut ca o problemă asupra guvernului român. Limitele unei cuvântări parlamentare ar fi înguste ca să înșirăm toate câte

ar fi de făcut, dar a căror realizare cu considerație și bunăvoință mult ar contribui și la buna stare a secuimii și la înflorirea ei, dar și la ridicarea culturii și cinstei statului. (Aplauze)

Dintre problemele care așteaptă soluții le vom pomeni numai (pe) câteva din cele mai însemnate. După părerea mea, în rândul întâi ar fi nevoia de construire a rețelei de căi ferate, care să aibă ca rezultat legătura secuimii cu porturile mării. (Aplauze prelungite.) Legătura aceasta ar fi cu atât mai însemnată cu cât este sigur că și până aci interesele vitale ale secuilor tindeau spre sud (Aplauze) și că ei, fiind un popor par excellence comercial, trecură pe drumuri muntoase, grele de umblat, trecură cu carele lor și Carpații ca să-și satisfacă trebuințele lor.

Domnilor deputați, tot atât de însemnat aș socoti și sprijinirea eficace din partea statului, a bisericilor și a școlilor, deoarece din cauza neglijării seculare de care am vorbit, secuii nu sunt în stare să-și susțină institutele de cultură cu succes, și numai din propria putere.

De mâna întâi ar fi și chestiunea funcționării secuiești. Într-o nație atât de omogenă ca cea secuiască, îndrăznesc să afirm că ar fi în interesul cel mai înalt al statului să existe o întocmire care și în administrație și în justiție ar fi favorabilă existenței în masă a elementului secuiesc, sânguincios și politicește element de încredere. Însă, dacă susținând unitatea statului român, poporul secuiesc și-ar putea conduce afacerile

sale cu o astfel de soluțiune a chestiunii, nu ar duce la iredentism, ci din contră la încopcierea trainică a mai buneii înțelegeri, care ar lipi pe secui de statul căruia ar avea să-i mulțumească renașterea vieții sale tradiționale. (Aplauze)

Ca cetățean credincios al statului român și ca secui care îmi iubesc neamul, am venit în acest loc, nevoind să țin seama de acea teroare nestăpânită a societății cu care răposaii conducători au voit să silească pe secui să se bată cu mori de vânt. (Aplauze) Noi am adus cu noi încredere și ca răspuns cerem tot încredere. (Aplauze)

Domnilor deputați,

Părerile dv. nu trebuie să le întemeiați pe aparență, trebuie să vedeți, să cunoașteți poporul secuiesc, muncitor, cu suflet cinstit, de aceea zic: ajutați-ne ca armele agitatorilor să le luăm prin aceea când nu veți privi la noi ca învingătorul la învins, ci că vă veți întoarce ca prieten la prieten (aplauze prelungite) la acest popor de secui care mult a suferit și care este vrednic de o soartă mai bună. Făcându-se astfel, eu sunt convins că în scurt timp poporul secuiesc va fi una din pietrele cele mai sigure la edificiul României Mari. (Aplauze prelungite și îndelung repetate).”

După declarația deputatului secuui, a luat cuvântul *președintele Camerei Deputaților, marele istoric și patriot Nicolae Iorga*:

„Domnilor, mulțumesc în numele dumneavoastră domnului deputat baron FAY pentru cuvintele spuse în numele secuilor, care și alături de Ștefan cel Mare au luptat la Podul Înalt în 1475 pentru apărarea Moldovei și a românismului și

care în cea mai mare parte sunt vechi frați ai noștri români, care și-au pierdut limba lor. Îi mulțumesc pentru încrederea ce o pune în statul român, care va ști să prețuiască această încredere”.

*

Cine a fost, de fapt, Joseph (Iosif) Fay, ne spune chiar nepotul său, **Ștefan de Fay, Consulul Onorific al României la Nisa**, într-un interviu acordat *Ziarului Financiar*, la 24 ianuarie 2010:

„*Bunicul meu după tată, Iosif de Fay, s-a născut în Transilvania și s-a căsătorit cu Gabriela Kemeney, descendentă din Ioan Kemeney, fost mai întâi Căpitan de Făgăraș, apoi Principe al Transilvaniei. Ioan Kemeney se trăgea din Familia Micula, de pe Someș, cu numele maghiarizat în Kemeney. Iosif de Fay, la îndemnul insistent al lui Octavian și Eugen Goga, al lui Octavian Tăslăuanu și al altor mari patrioți români, a fost deputatul secuimii din Odorhei în Parlamentul României (...)*

(...) Regele Ferdinand i-a propus bunicului meu intrarea în diplomație. A fost responsabilul Legației României la Tokyo și, învățând pe lângă alte 13 limbi și japoneza, a fost ales de ansamblul Corpului diplomatic din Japonia să țină discursul la aniversarea Mikado. Apoi, a ajuns prim-secretar de ambasadă la Bruxelles, unde se pare că a fost asasinat. Pentru meritele sale, a fost decorat cu Coroana României, Steaua României și Ordinul Soarelui Răsare al Japoniei.”

*

Despre Declarația prin care se exprima adeziunea secuilor la Unirea cu România au fost publicate materiale interesante și documentate pe site-urile *adevarul.ro*, *historia.ro*, precum și pe numeroase bloguri și forumuri de discuții on-line.

Dintre aprecierile formulate, evidențiem pe cea a profesorului **Ion Coja**, în opinia căruia Declarația deputatului de Odorhei, Joseph (Iosif) Fay, citită în primul Parlament al României Mari, este „*un document excepțional, dar ignorat sau ocultat de istorici. Atât de cei români, cât și de cei maghiari: pentru ultimii este de înțeles, dar pentru primii nu! Ar fi de dorit ca acest text să apară și în manualul de Istorie a secuilor, dacă acesta este scris cu un minim de respect pentru Adevăr!*”!

100 DE ANI DE LA OCUPAREA BUDAPESTEI ȘI DISTRUGEREA REPUBLICII SOVIETICE UNGARE DE CĂTRE ARMATA ROMÂNĂ

Dr. ist. Ion Constantin

Se împlinesc în curând 100 de ani de când Armata Română a desăvârșit una din cele mai importante acțiuni din istoria sa - intrarea în Ungaria, cucerirea Budapestei și distrugerea Republicii Sovietice Ungare.

La sfârșitul Primului Război Mondial, operațiunile militare se încheiaseră în noiembrie 1918, provinciile românești Basarabia, Bucovina și Transilvania se uniseră pe rând cu Țara-Mamă România, dar situația era deosebit de complicată. Guvernul ungar se prelua de prevederile convenției militare de armistițiu semnată la Belgrad, pe 13 noiembrie 1918, între țările aliate câștigătoare în Primul Război Mondial - reprezentate de generalul Louis Franchet d'Esperey și guvernul ungar al conelui Mihály Károlyi, instaurat după Revoluția Crizantemelor. Potrivit acestei convenții provizorii, Crișana, Maramureș și centrul Transilvaniei rămăneau sub administrație maghiară, stabilindu-se o linie de demarcație pe aliniamentul râului Mureș. Profitând de concesiile făcute de francezi, ungurii contestau hotărârea cu caracter plebiscitar, luată de Marea Adunare Națională de la Alba Iulia, din 1 decembrie 1918, și au luat măsuri dure de represiune a manifestațiilor pentru unirea cu Regatul României, în teritoriile lăsate sub administrația lor. De menționat faptul că această convenție de la Belgrad avea un caracter strict militar, căreia, însă, maghiarii insistau să i se recunoască și un caracter politic.

În ianuarie 1919 au început lucrările Conferinței de Pace de la Paris, conflictul româno-ungar trecând într-o altă fază, cea a diplomației. Ungaria a declanșat o intensă propagandă în marile capitale ale lumii, în scopul influențării Marilor Puteri. În replică, guvernul român, condus de Ion I.C. Brătianu, și Consiliul Dirigent din Transilvania au protestat energic, solicitând revizuirea armistițiului de la Belgrad. Pe data de 26 februarie 1919, românii au obținut câștig de cauză. Conform recomandărilor de la Paris, s-a constituit o zonă neutră între România și Ungaria. Armata Ungară a fost somată să se retragă pe aliniamentul Hust – Satu Mare – Carei – Oradea – Salonta, prin nota adresată de colonelul francez Fernand Vyx.

Dându-și seama că puterile occidentale nu erau dispuse să tolereze politica agresivă a Ungariei, unele cercuri politice de la Budapesta se orientează rapid spre Rusia condusă de Vladimir Ilici Lenin, stat care nu a fost invitat la Conferința de pace de la Paris. După demisia guvernului condus de

Mihály Károlyi, puterea este preluată de Partidul Comunist Ungar, pe 21 martie 1919. Béla Kun (Béla Kohn), noul lider al Ungariei, își câștigase o însemnată popularitate în rândul cetățenilor, prin promisiunea de a readuce statul maghiar în vechile sale granițe. Acest scop nu putea fi atins decât printr-o alianță cu Rusia bolșevică, care urmărea crearea unui culoar spre Europa Centrală, menit să răspândească revoluția bolșevică.

Atât Rusia sovietică a lui Lenin, cât și Republica Sovietică Ungară a lui Béla Kun, refuzau recunoașterea României Mari și planificau operațiuni militare împotriva țării noastre. Regimul comunist de la Budapesta se baza pe probabilitatea unui război între Antanta și Rusia bolșevică și pe sprijinul acesteia din urmă. Planul lui Béla Kun era de a ocupa întreaga Transilvanie și de a face joncțiunea cu trupele lui Lenin, care ar fi trebuit să atace România dinspre est.

Pregătiri de luptă aveau loc în ambele tabere. În Ungaria este decretată mobilizarea generală, fiind chemați sub arme aproape 200 000 de oameni și organizați după modelul Armatei Roșii din Rusia. În România, trupele române din Transilvania, instalate aici încă din noiembrie 1918, sunt organizate conform unui ordin de operații al Marelui Cartier General, în felul următor: Grupul de Nord, sub comanda lui Traian Moșoiu și Grupul de Sud, al cărui comandant, Gheorghe Mărdărescu, trebuia să pregătească ofensiva împotriva Ungariei. Doi generali de excepție ai Armatei Române: Gheorghe Mărdărescu, un ofițer cu multă experiență, din 1915 comandant al Academiei Militare; Traian Moșoiu, un general „*cumplit la înfățișare și atitudine*”, așa cum îl caracteriza Nicolae Iorga, dar care se bucura de o imensă popularitate în rândul populației românești din Transilvania.

Conștiente de pericolul de a avea doi vecini cu pretenții teritoriale puternic exprimate și cu dorința clară de a folosi forța armată împotriva României, autoritățile de la București, prin delegația română aflată la Conferința de Pace de la Paris, a cerut permisiunea de a înlătura regimul lui Béla Kun, ceea ce reprezenta **o necesitate strategică pentru țara noastră, ca și pentru întreaga Europă.**

După eșuarea tratativelor dintre aliați și guvernul Béla Kun, în noaptea de 15 spre 16 aprilie 1919, Divizia 6, Divizia 38 de husari, Divizia de secui și gărzile roșii maghiare au atacat violent, la Ciucea și Țigani, în Munții Apuseni, posturile înaintate ale armatei romane. A urmat aproape imediat contraofensiva armatei române. În fața celor aproximativ 60.000 de soldați maghiari se găseau 6 divizii românești de infanterie și 3 brigăzi de cavalerie, în total circa 64.000 de ostași.

Un rol deosebit în aceste lupte i-a revenit generalului Traian Moșoiu, care a repurtat o victorie categorică împotriva Diviziei de Secui, al cărei

comandant, colonelul Karoly Kratochwil, a fost făcut prizonier, în timp ce bravul general român era decorat, cu Ordinul „Mihai Viteazul”, Proprio Moto, de către Ferdinand I, la Carei.

În doar cinci zile de operațiuni, armata română a pus stăpânire pe marile centre Satu Mare – Carei – Oradea – Salonta. Linia frontului se întindea la nord până la Tisa, iar spre sud până la Mureș. La Oradea români, unguri, germani și slovaci îi „întâmpinau pe români cu flori și cu strigăte de bucurie, scoase în limba lor”, scria Nicolae Iorga, pentru că i-au salvat de bolșevici. La 30 aprilie și 1 mai, trupele române au ajuns la Tisa pe întreaga lungime a frontului, reușind să facă joncțiunea cu trupele cehoslovace.

Amenințarea directă a capitalei Ungariei a determinat comandamentul Armatei Roșii maghiare să-și îndrepte toate eforturile contra frontului cehoslovac. Guvernul sovietic maghiar avea intenția ca, după distrugerea forțelor cehoslovace, să-și deschidă un coridor înspre nord-est, cu scopul de a restabili legătura cu guvernul sovietic de la Moscova, care susținea din punct de vedere material și moral regimul comunist din Ungaria. Această legătură fusese întreruptă, prin ocuparea de către trupele cehoslovace a liniei Miskolcz-Csap-Ungvár-Muncács. Timp de o lună, între 15 mai și 15 iunie 1919, au avut loc lupte crâncene, în urma cărora, trupele cehoslovace, inferioare numeric, nu au putut rezista, fiind nevoite să se retragă, astfel că armata bolșevică a Ungariei a reușit să ocupe întreaga Slovacie. Față de înaintarea în Cehoslovacia a trupelor roșii, Conferința de Pace de la Paris a intervenit energic, iar guvernul sovietic ungar a fost obligat să cedeze somației făcute de Consiliul Suprem, acceptând, la 23 iunie, condițiile armistițiului și retragerea la 15 km sud de vechea linie de demarcație.

În tot acest timp, Guvernul de la București cerea demobilizarea armatei maghiare, dar Béla Kun, îmbătat de succesele militare contra cehoslovacilor, nu era dispus să facă acest lucru, mizând și pe sprijinul bolșevicilor lui Lenin. O parte însemnată din forțele ungare devenite disponibile de pe frontul cehoslovac, împreună cu alte unități din rezervă, organizate din nou, au fost concentrate pe frontul român. Au fost completate, totodată, efectivele armatei, prin noi recrutări și crearea de noi unități dotate cu mijloace moderne de luptă. La sfârșitul primei jumătăți a lunii iulie 1919, comuniștii unguri dispuneau de o armată destul de puternică, având în componere trupe de infanterie și o artilerie dotată cu tunuri de 105 mm, 305 mm și chiar câteva piese de 420 mm, care însă n-au mai apucat să fie întrebuințate. În total, 8 divizii, 3 brigăzi independente și un detașament mixt au fost aduse pe frontul român. De data aceasta, atacurile armatei maghiare s-au desfășurat conform planurilor lui Lenin, care preconiza declanșarea la scară europeană a unor mari demonstrații muncitorești pentru

apărarea Ungariei bolșevice. În noaptea de 19 spre 20 iulie 1919, armata ungară a atacat armata română, reușind să o respingă până la Oradea.

În aceste condiții, conducerea statului român a hotărât o ripostă decisivă, până la înfrângerea Ungariei. Marele Cartier General a decis să declanșeze ofensiva odată cu forțarea din mișcare a râului Tisa prin ruperea apărării de pe malul drept al râului și cu înaintarea cu lovitura principală pe direcția Szolnok-Budapesta. Începând din 27 iulie 1919, primele trupe române au trecut Tisa și au realizat capete de pod. Armata Română a angajat în operația ofensivă 119 batalioane, 6 escadroane, 98 baterii de artilerie, cu un total de aproximativ 120.000 de oameni.

Regele Ferdinand și regina Maria, aflați în Transilvania, au asistat în ziua de 30 iulie 1919 la trecerea Tisei de către trupele române, în dreptul satului Tiszabo. Regina nota : *„Toți erau atât de plini de elan, se bucurau că trec Tisa ca să-i alunge pe bolșevici, ei doreau să ajungă la Budapesta”*. Regina mai consemna în Jurnalul său că la Carei *„chiar și ungerii au venit să-i mulțumească regelui pentru că au fost salvați de bolșevici de către armata română”*.

Până la 2 august 1919, apărarea forțelor maghiare a fost dezorganizată, astfel că majoritatea diviziilor române se aflau la vest de aliniamentul râului Tisa. Corpul 1 armată ungar a fost scos din luptă, iar comandamentul lui s-a predat. La 3 august 1919, patru escadroane de roșiori, comandate de colonelul Rusescu, au pornit spre Budapesta unde au ajuns spre seară. Aceste prime unități, având în componere 400 de militari, au controlat Budapesta până pe 4 august când a intrat în capitală generalul Gheorghe Mărdărescu, în fruntea unor forțe mai mari. Istoriografia a consemnat data eliberării Budapestei de bolșevism ca fiind 4 august 1919, ziua în care generalul Mărdărescu a primit defilarea trupelor române în capitala Ungariei, alți generali ai armatei fiind Demetrescu, Ștefan Holban, Traian Moșoiu și locotenent-colonelul Ion Antonescu. Defilarea în fața Comandantului trupelor din Transilvania, precum și a unui imens public, a avut loc la ora 18, pe bulevardul Andrassy, trupele române participante având în componere un detașament format din Regimentul 4 vânători, un escadron din Regimentul 23 artilerie și un divizion din Regimentul 6 roșiori. Budapesta a fost singura capitală inamică ocupată de un stat din Antanta prin acțiune militară directă în cursul sau ca urmare a Primului Război Mondial.

Palatul Parlamentului din Budapesta a fost pus sub paza unui pluton de vânători. Șeful gărzii de la intrarea principală era sergentul Iordan, din Craiova, care a avut ideea de a agăța una dintre opincile sale de steagul maghiar pentru a arăta tuturor *„cine controlează Budapesta”*. Acesta s-a urcat pe clădire și deasupra steagului în roșu-alb-verde și-a agățat opinca, un gest care semnifica,

desigur, un fel de revanșă simbolică pentru ocuparea Bucureștiului în 1916 de către Puterile Centrale. Însă mai mult decât orice, opinea românească de pe Parlamentul Ungariei, atârnată în 1919, simbolizează victoria României în războiul pentru întregire națională și eliberarea Transilvaniei.

În cuvinte vibrante, generalul Gheorghe Mărdărescu se adresa printr-un Ordin de zi soldaților săi : „*Faptul strălucit de arme săvârșit de voi, va rămâne pe vecie în cartea Neamului și în Istoria omenirii; deci, vă puteți mândri de roadele ostenelilor voastre, și când vă veți înapoia la vetrele voastre, puteți spune tuturor, cu seninătate, că v-ați făcut pe deplin datoria față de neam, țară și dinastie. În momentele grele ale bătăliei, au venit în mijlocul nostru și au urmărit de aproape bravura noastră Majestățile Lor Regele și Regina. Sunt nespuse de mândru că v-am comandat; și adânc recunoscător tuturor pentru inima ce-ați pus în înfăptuirea izbândeii, vă mulțumesc la fiecare în parte și vă zic: Sănătate și totdeauna voie bună, bravi ostași ai Comandamentului Trupelor din Transilvania”.*

Operațiunea militară pentru ocuparea Budapestei a demonstrat că armata română reușise să-și dezvolte o capacitate de luptă remarcabilă. Concepția operativă, logistica, cooperarea inter-arme au funcționat impecabil, dublate de un moral excelent dat de contextul general european, la care s-a adăugat aportul unor ofițeri români din fosta armată austro-ungară, care au impresionat prin profesionalismul și eroismul lor și care vor ajunge să ocupe funcții importante în organismul militar interbelic și în anii celui de-al Doilea Război Mondial. Meritul armatei române este cu atât mai mare, cu cât această acțiune militară a fost singura în care România a acționat doar cu forțele proprii, fără aportul aliaților. Se știe că în toată istoria modernă, România a dus război doar în coaliție. În acele împrejurări, atât trupele franco-sârbe din sud, cât și cele cehoslovace, s-au mișcat mult mai târziu și fără lupte, doar ocupând zone de securitate în Ungaria, după ce armata bolșevică a fost zdrobită de cea română.

Cu atât mai remarcabilă apare victoria românească, cu cât țara noastră, în acea perioadă, ducea un război pe două fronturi, al doilea front fiind în est, pe linia Nistrului, împotriva bandelor bolșevice ce făceau dese incursiuni în Basarabia, încercând să răstoale populația și să reia teritoriul dintre Prut și Nistru în „*marea familie sovietică*”. În acest permanent război pe Nistru a căzut la datorie generalul erou Stan Poetaș, care se remarcase în luptele de la Mărășești. Se poate afirma, deci, fără dubiu, că România a fost primul stat care a luptat cu arma în mână împotriva bolșevismului. Acțiunile Armatei Române din 1919 au sprijinit deciziile luate de Marea Adunare Națională de la Alba Iulia din 1 decembrie 1918, dovedind, dacă mai era nevoie, rolul esențial al armatei în făurirea statului național unitar român.

Ocuparea Budapestei de către Armata Română a avut ca obiectiv „dezarmarea trupelor roșii și repunerea ordinii”. Aceasta s-a realizat cu tact și înțelegere față de populație, care a manifestat chiar o atitudine de simpatie față de trupele române. Armata Română a asigurat protejarea civililor într-o țară ce trecea printr-o instabilitate fără precedent. Grăitoare în acest sens sunt fotografiile rămase din acea perioadă, cu soldații români împărțind hrană populației sărace din Budapesta, care se afla într-o situație dramatică, din cauza foametei și a lipsurilor de tot felul. Guvernator al Budapestei a fost numit generalul Ștefan Holban.

După cucerirea capitalei ungare, Béla Kun a demisionat, fugind în Austria, mai întâi, apoi în Rusia Sovietică, iar regimul comunist a fost înlăturat. În 14 noiembrie 1919, armata română a părăsit Budapesta, care a rămas sub conducerea armatei naționale ungare.

Cu două zile mai înainte, generalul Gh. Mărdărescu dăduse „ultima proclamație” către populația budapestană: *„Părăsind capitala Ungariei, România ține a afirma, încă odată, că în urma atacului de pe Tisa, care a motivat acțiunea sa militară, n-a fost călăuzită decât de legitimă apărare și de cerințele militare. Orice gând de asuprire sau de răzbunare i-a fost străin. Armata românească a căutat ca să facă cât mai ușoară posibil pentru populație prezența trupelor în Ungaria și nici o efortare n-a fost neglijată, care să ușureze viața populației suferinde. Cu simțământul de a-și fi exercitat dreptul ei de a fi îndeplinit o datorie de umanitate, armata românească ține încă odată să afirme că a considerat totdeauna afacerile launtrice ale Ungariei ca aparținând singur poporului ungar, căruia îi dorește restabilirea liniștei, evitând orice persecuțiuni politice, sociale sau religioase. Aceste condițiuni sunt necesare unei cârmuii durabile, care să exprime voința poporului ungar, să facă posibilă vindecarea trecutului și să aducă încheierea păcii, dorită de România și Aliații ei”*.

Pe 16 noiembrie 1919, Miklos Horthy (fost amiral austro-ungar) a intrat în Budapesta și și-a stabilit centrul comandamentului la hotelul Gellért. Din 1920 până în 1944 el va fi regent (guvernator) al Ungariei. Părăsirea definitivă a teritoriului Ungariei de către soldații români a avut loc în 25 februarie 1920.

Peste circa patru luni, Ungaria avea să recunoască Transilvania ca parte integrantă a României. La 4 iunie 1920 s-a semnat la Trianon, în Versailles, tratatul de pace între Ungaria și puterile aliate. Articolul 45 al tratatului de la Trianon prevede următoarele: *„Ungaria renunță în ceea ce o privește în favoarea României la toate drepturile și titlurile asupra teritoriilor fostei monarhii austro-ungare situate dincolo de frontierele Ungariei astfel cum sunt fixate la art. 27 partea a II-a și le recunoaște prin prezentul tratat, sau prin*

orice alte tratate încheiate, în scop de a regla teritoriile actuale ca făcând parte din România”.

Coroborată cu victoria trupelor poloneze, sub comanda legendarului general (viitor mareșal) Józef Piłsudski împotriva Armatei Roșii, din vara anului 1920 („*minunea de pe Vistula*”), distrugerea de către Armata Română a Republicii Sovietice Ungare a amânat timp de două decenii instaurarea bolșevismului în Europa Centrală și de Est. Se poate spune că, România, ca și Polonia, ambele țări întregite după Primul Război Mondial, au constituit adevărate bariere între lumea sovietică, a comunismului bolșevic, și lumea Europei, lumea celui mai civilizată continent.

Poziția geopolitică și geostrategică asemănătoare, tradițiile colaborării anterioare ale celor două țări, anumite afinități sedimentate de-a lungul secolelor au permis o colaborare fructuoasă în perioada interbelică.

MOMENTE IMPORTANTE ALE RELAȚIILOR ROMÂNŌ - VEST-GERMANE DIN PERIOADA 1967-1989

Mircea Iordănescu

La 23 mai 1949 a fost proclamată Republica Federală Germania (RFG) pe teritoriul zonelor de ocupație occidentale, iar orașul Bonn ales să devină „*capitala provizorie*” a noului stat. Primul cancelar al RFG, Konrad Adenauer, originar din Köln, a optat pentru Bonn (situat la 25 km. de orașul său natal), un orașel, atunci, de câteva zeci de mii de locuitori, pentru a demonstra *despărțirea arbitrară și conjuncturală a Germaniei*. La scurtă distanță de timp, în octombrie 1949, zona estică a Germaniei, ocupată de URSS, devine Republica Democrată Germană (RDG). Războiul Rece devenea o realitate tot mai pregnantă între Est și Vest.

Sub aceste auspicii, *stabilirea relațiilor diplomatice la nivel de ambasadă dintre România și R.F. Germania, în luna ianuarie 1967*, a reprezentat un eveniment deosebit de important și, totodată, controversat, pentru ambele țări. În R.F. Germania era în vigoare *doctrina Hallstein*, conform căreia se interzicea stabilirea de relații diplomatice cu țările care recunoscuseră existența de jure a R.D. Germane. România nu putea să stabilească relații diplomatice, fără o hotărâre comună a tuturor țărilor care aparțineau Tratatului de la Varșovia. Făcea excepție numai URSS, care stabilise relații diplomatice cu RFG încă din 1955, în virtutea faptului că aparținea statelor învingătoare în cel de-al Doilea Război Mondial.

În ciuda unor critici vehemente exprimate în țări aparținând celor două Alianțe - NATO și Tratatul de la Varșovia - stabilirea relațiilor diplomatice cu RFG a însemnat începerea unei noi etape în relațiile Est-Vest, etapă denumită de Willy Brandt, în acea perioadă vice-cancelar al RFG, „*Ostpolitik*”. Actul din ianuarie 1967 nu s-a întâmplat pur și simplu, ci a avut loc în urma unui lung șir de discuții și tratative purtate în anii '50 și '60 între responsabili politici din România și RFG, ceea ce a dovedit că, și de o parte și de alta, erau interese comune, cât și oameni politici vizionari. Astfel că Ministerul de Externe român a închiriat o clădire în Köln care a fost folosită drept sediu al ambasadei române până în 1984, când aceasta s-a mutat la Bonn într-un imobil construit de statul român.

Ulterior stabilirii relațiilor diplomatice cu România, la distanță de 3 ani, urmând exemplul țării noastre, Ungaria, Cehoslovacia, Polonia și Bulgaria aveau să deschidă ambasade la Bonn. Relațiile RDG cu RFG au continuat să se

îmbunătățească, iar în 1974 cele două state, devenite între timp membre ale ONU, au deschis reprezentanțe la Bonn și Berlinul de Est care, deși aveau atribuțiile unei ambasade, au fost numite „reprezentanțe” (în limba germană Vertretungen). Este bine cunoscut faptul că RFG nu a recunoscut niciodată juridic existența RDG.

Interesele RFG în relațiile cu România au avut ca prioritate permanentă populația de etnie germană din țara noastră. După cum este cunoscut, populația germană din România număra, între cele două războaie mondiale, aproximativ 750.000-800.000 de persoane. Din cauza războiului, a emigrărilor masive din anumite perioade, a deportărilor de după război, dar și a scăderii factorului demografic, populația germană din România s-a redus permanent. În perioada analizată au trăit în România cca. 250.000 de etnici germani, în principal în Transilvania și Banat.

După terminarea celui de-al Doilea Război Mondial, între RFG și România a apărut un diferend pe tema reunificării familiilor despărțite arbitrar din cauza războiului. Parte din membrii aceleiași familii trăia în România și alta în RFG. Această situație își avea sorgintea în hotărârea URSS, imediat după terminarea războiului ca toți germanii din România, ca de altfel și din alte țări și regiuni estice, care s-au înrolat în trupele naziste și au luptat alături de Germania fascistă sau au ajutat în orice fel mașina de război germană, să fie declarați prizonieri de război și trimiși la așa-zisa muncă de reconstrucție în Gulagul sovietic din Siberia.

Începând cu anul 1948 și până aproximativ în 1960, sub presiunea instituțiilor internaționale, Uniunea Sovietică a fost determinată să elibereze prizonierii de război aflați încă în viață, printre care și cei care proveneau din România. O parte din cei eliberați au fost repatriați în RFG, altă parte în RDG și cei mai mulți în România. Nu există date certe cu privire la criteriile stabilirii țărilor de repatriere. Astfel a luat naștere o problemă greu de rezolvat pentru acele vremuri, și anume *problema reîntregirii familiilor*, prevăzută în Carta drepturilor omului, semnată și de România. În consecință, sașii și șvabii din România, stimulați și de rudele din RFG, au început, în număr mare, să depună cereri de emigrare, invocând reîntregirea familiilor.

Autoritățile române erau nepregătite și complet depășite de avalanșa de cereri de emigrare. Aprobările se dădeau foarte greu și cu multă întârziere. Să nu uităm că aceste evenimente se derulau în plin Război Rece când *între cele două sisteme politice mondiale se manifesta o serioasă lipsă de încredere reciprocă*. Pe de altă parte se exercitau presiuni de către guvernul vest-german și instituțiile internaționale pentru apărarea drepturilor omului care vizau accelerarea procesului emigrării. Cu toate acestea, în RFG erau personalități politice de primă mărime, ca de exemplu, Franz Joseph Strauss, prim-ministrul

landului Bavaria, care aprecia că „*guvernul de la Bonn face mult caz propagandistic în problema emigrării*”. El vedea *tratarea separată a emigrării etnicilor germani din România de rezolvarea cazurilor umanitare*. După părerea sa cazurile umanitare erau: părinți-copii, soți-soții și nu frate-frate sau alte grade de rudenie. Cu toate diferențele de vederi, manifestate chiar în sânul societății vest-germane, propaganda împotriva României pe tema în cauză se amplifică de la zi la zi.

O accelerare a emigrărilor însemna și crearea unui gol de forță de muncă calificată în economie, tocmai în perioada când România făcea eforturi de industrializare. Este bine cunoscut că sașii și șvabii făceau parte din pătura cea mai calificată a populației din România. Reprezentanțele diplomatice românești din străinătate, îndeosebi din R.F. Germania, erau asaltate de rudele celor care voiau să emigreze, parlamentari vest-germani, membri ai unor organizații și asociații ale sașilor și șvabilor originari din România, Crucea Roșie vest-germană etc., care propuneau tot felul de variante, menite să accelereze procesul de emigrare. Unele propuneri se refereau la instituirea unor taxe de urgență, altele la plata unor sume de bani, în funcție de pregătirea profesională și situația socială a celor care primeau aprobarea de emigrare.

Toate aceste propuneri au fost analizate la nivelul Ministerului de Interne român, respectiv Direcția de pașapoarte și la nivelul Serviciilor de informații, intern și extern, instituții care apoi au informat conducerea de partid și stat din acea perioadă. S-a obținut astfel acordul verbal pentru derularea celei de a doua variante propusă. Totodată, partea vest-germană a procedat la fel, dându-și acordul pentru varianta respectivă.

Pentru operaționalizarea deciziei s-au stabilit de ambele părți persoanele de contact care acționau sub directa coordonare a serviciilor de informații românești și vest-germane. Din partea vest-germană s-au numit câțiva *avocați* iar din partea română *cadre ale serviciilor de informații*. Avocații contactau familiile din R.F. Germania care solicitau rude din România, întocmeau listele nominale și le predau emisarilor români. La anumite perioade, după acordarea vizelor, emisarii români primeau sumele convenite. La început banii s-au primit în numerar, însă ulterior s-au primit și cecuri și chiar au fost efectuate transferuri bancare.

Acțiunea s-a derulat între partea vest-germană și cea română fără să se încheie niciun act oficial, fiind o înțelegere tacită de tipul „*gentleman agreement*”. Baniii proveneau, în cea mai mare parte, de la familiile vest-germane care doreau reîntregirea cu cele din România sau de la asociații, fundații și organizații private. Sumele obținute au fost virate în conturi speciale și apoi au fost vărsate în bugetul statului român.

Pe parcursul derulării înțelegerii au avut loc și unele *acțiuni parazitare*, inițiate de cetățeni vest-germani sau originari din România, domiciliați în R.F. Germania, care aflând de înțelegere, au încercat să se interpună în derularea ei pentru obținerea de foloase materiale. Și unii escroci din România au acționat într-un mod similar pe teritoriul țării noastre urmărind aceleași scopuri. Autoritățile române și cele vest-germane i-au devoalat și îndepărtat din acțiune.

Pe tema înțelegerii dintre R.F. Germania și România privind emigrarea unor etnici germani din țara noastră au apărut speculații și critici atât în R.F. Germania cât și în România. Din păcate aceste speculații și sintagma „*vânzarea etnicilor germani de către statul român*” au fost perpetuate în mass-media până în zilele noastre.

Relațiile economice cu RFG au cunoscut o dezvoltare mai rapidă după 1967 datorită dezghețului Est - Vest facilitat de guvernul federal ca urmare a *conceptului „Ostpolitik”*, promovat de cancelarul Willy Brandt. Au urmat vizite importante în România ale cancelarilor Willy Brandt, în 1967, și Helmuth Schmidt, în 1970. România era percepută ca un promotor al politicii de destindere dintre blocurile politico - militare din acea vreme. *Invadarea Cehoslovaciei* la 20/21 august 1968 de către trupe aparținând țărilor membre ale Tratatului de la Varșovia, cu excepția României, și poziția ulterioară a țării noastre, au constituit încă un argument favorabil dezvoltării relațiilor dintre România și RFG.

Cu timpul, însă, diluarea relațiilor cu social-democrației, după epoca Brandt-Schmidt, a determinat autoritățile de la București să deschidă un nou „*front strategic*” cu RFG și anume cultivarea la vârf a mediului politic din cele mai bogate și importante landuri din sudul țării: Bavaria și Baden - Württemberg, conduse de lideri ai Uniunii Creștin-Sociale (UCS) și Uniunii Creștin-Democrate (UCD) din landurile sus-menționate. Astfel, în 1980 și 1981, prim-ministrul landului Bavaria, Franz Joseph Strauss, a vizitat România, fiind urmat în 1982 de omologul său Lothar Spaeth, prim-ministrul landului Baden - Württemberg.

Pentru o perioadă scurtă, *relațiile româno - vest-germane au fost tulburate* de declarațiile făcute de generalul locotenent Ion Mihai Pacepa, la acea vreme adjunct al șefului Departamentului de Informații Externe (DIE), care în iulie 1978, aflându-se într-o misiune oficială la Köln, a ales să schimbe fronturile, predându-se CIA.

Înainte de a părăsi teritoriul RFG, pentru a pleca definitiv în SUA, a făcut o serie de declarații printre care și aceea că *mai mulți parlamentari și politicieni vest - germani sunt agenți ai DIE*. Deși știa că persoanele în cauză erau relații oficiale ale unor diplomați români, a deformat voit realitatea pentru a atrage atenția asupra declarațiilor sale „*fulminante*” și a se putea vinde cât

mai bine noilor săi stăpâni. Bineînțeles că după o perioadă scurtă de verificări, organele contrainformative vest - germane au restabilit adevărul, devoalând *cacialmaua* pusă la cale de I.M. Pacepa.

În anul 1982 a fost ales *cancelar al RFG, Helmut Kohl* din partea partidului Uniunea Creștin-Democrată (UCD), cel mai mare partid de dreapta din această țară. Helmut Kohl nu agreea un parteneriat cu guvernul de la București, invocând drept motive problema emigrării etnicilor germani din România, nerespectarea drepturilor omului în țara noastră și legăturile prea strânse cu RDG.

Răceala relațiilor cu România a durat până în 1998, o perioadă de 16 ani, cât timp a fost cancelar Helmut Kohl, exceptând totuși anul 1997, când la București a intervenit alternanța la guvernare. De altfel, el nu a vizitat România niciodată în această perioadă. (O vizitase înainte, când era în opoziție, fiind primit de N. Ceaușescu – n.red.)

Vizita președintelui Nicolae Ceaușescu din 15-17 octombrie 1984 în RFG nu a reușit să schimbe prea mult viziunea cancelarului Helmut Kohl în ce privește România. Relațiile politice și economice dintre cele două țări au continuat la un nivel mediu, fără evenimente deosebite, până la reunificarea Germaniei și destrămarea lagărului socialist din Europa.

Interesul major al României în raporturile cu RFG a fost dintotdeauna cel economic. Către sfârșitul anilor '70, schimburile comerciale (import-export) dintre România și RFG ajungeau *la circa 5 miliarde de dolari anual.* RFG se afla pe locul doi după URSS la acest capitol.

În perioada 1965-1985 avem de-a face cu un boom al schimburilor comerciale dintre România și RFG. Odată cu schimburile comerciale s-a lărgit și diversificat cooperarea economică cu firme și conține de prestigiu vest-germane ca: Lurgi, Siemens, GHH, Krupp, BASF, Salzgitter, MAN, Thyssen, Bosch și multe altele, care au contribuit la formarea și dezvoltarea petrochimiei, siderurgiei, construcției de mașini și altor ramuri industriale românești. Astfel au luat naștere platformele industriale de la Ploiești, Pitești, Galați, Râmnicu Vâlcea, Roman, Hunedoara, Turnu Măgurele, Târgoviște, Alexandria etc.

Din păcate aceste eforturi au fost făcute în van căci, după evenimentele din decembrie 1989, o anumită propagandă a marșat (oare dezinteresat?) pe ideea că industria românească este „*un morman de fiare vechi*”. Această sintagmă i-a fost atribuită lui Petre Roman, fost prim-ministru al României, însă el a negat de mai multe ori, că ar fi autorul ei. Viziunea disprețuitoare despre industria românească avea să fie împărtășită de guvernele ce s-au perindat la cârma țării, de Fondul proprietății de stat, de clasa politică înălțată

pe ruinele comunismului și de clientela ei, milionarii și miliardarii de carton, abonați la privatizările frauduloase.

Și astfel, „*greaua moștenire industrială a comunismului*” a fost tocată sistematic și vândută la fiare vechi. Dacă nu mai aveam industrie ce trebuia să facem cu rezervele minerale ale țării? Răspunsul a fost prompt: le concesionăm străinilor. Așa s-a și întâmplat, însă pe bani foarte puțini.

De ce ne mai plângem că nu avem industrie? Se vorbește din nou de *reindustrializare*. Dar cu ce preț? Poporul român mai este dispus să o mai ia încă odată, și încă odată, de la capăt, și cu ce costuri? Tind să cred că Legenda meșterului Manole urmărește poporul român ca un blestem.

ROMÂNIA – CHINA: O RELAȚIE COMPLICATĂ?

**Prof. Dr. Emil Constantinescu, fost președinte al României
(1996 - 2000)**

În 2019 se împlinesc șapte decenii de la proclamarea R.P. Chineze (1.10.1949), precum și de la stabilirea de relații diplomatice la nivel de ambasadă cu România (5.10.1949). De-a lungul celor 70 de ani care s-au scurs, valorificând vechi tradiții ale contactelor și legăturilor culturale dintre popoarele român și chinez, raporturile bilaterale au cunoscut o evoluție continuă pe toate planurile. În deceniile șapte și opt ale secolului trecut, România a avut un rol însemnat în reluarea de către China a locului cuvenit la ONU și în Consiliul de Securitate, precum și în restabilirea relațiilor sale cu Statele Unite ale Americii. Ca orice națiune mare, cu respect față de sine și față de prieteni, China a așezat pentru mult timp România în topul relațiilor sale cu alte state. Astăzi, China este unul dintre cele mai puternice state ale lumii, iar o colaborare largă cu această țară reprezintă un obiectiv major pentru cele mai multe guverne de pe glob.

După un scurt răgaz de clarificări ce a urmat schimbărilor survenite în România în decembrie 1989, cooperarea cu China a intrat într-o nouă etapă, adaptându-se din mers noilor realități geopolitice survenite la nivel global. În mod firesc, dimensiunea economică și culturală, pe baze dezideologizate, a căpătat valențe noi. Trendul ascendent al relațiilor româno-chineze cunoaște, însă, în ultimul deceniu o stagnare semnificativă, mai ales în plan economic. Adică exact în acel domeniu în care partenerii noștri strategici din NATO și UE, în primul rând SUA, Germania și Franța, înregistrează anual schimburi economice și comerciale de sute de miliarde de euro sau dolari. Ce să se fi întâmplat? Mulți analiști susțin că vina o poartă mai ales sistemul birocratic și slabul interes manifestat de agenții economici români pentru a valorifica oportunitățile oferite de China. Alții afirmă că agenții economici autohtoni, atâția câți au mai rămas, nu mai dispun de libertatea de acțiune necesară și sunt nevoiți să se alinieze unor condiționări și restricții impuse de noii noștri parteneri strategici. În schimb, alte țări din regiunea noastră, foste și ele socialiste și altădată mult în urma noastră, dezvoltă din plin relațiile cu China.

Despre realitățile de azi din relațiile româno-chineze, fostul președinte al României Emil Constantinescu a vorbit pe larg într-un interviu acordat recent revistei „Casa Prieteniei”, publicație care militează de aproape un deceniu pentru dezvoltarea legăturilor româno-chineze. Cu acordul autorului și al revistei menționate, reproducem în continuare o parte din aceste răspunsuri (Ioan P.)

*

„Pentru a caracteriza stadiul actual al colaborării cu China aş folosi două cuvinte: *promițător* prin deschiderea chineză și *nesatisfăcător* din punctul de vedere al implicării României. Am să explic mai pe larg de ce am ales această caracterizare.

1. Pentru prima dată am fost în China în vara anului 1989, cu ocazia Congresului Mondial al Aurului de la Beijing, când am prezentat o comunicare privind mineralogia aurului din zăcămintele din România. Mi s-a oferit ocazia să petrec în China trei săptămâni, în cadrul schimburilor dintre Academia Română și Academia de Științe a Chinei. Am avut atunci posibilitatea să vizitez institutele de cercetări mineralogice și geochimice din Beijing și Guangzhou și să particip la o serie de excursii geologice în diferite provincii din nordul, estul, vestul și sud-estul Chinei, acoperind o varietate de structuri geologice. În același timp, a fost pentru mine o excepțională ocazie de a cunoaște cultura, muzica și arta chineză, și de a stabili relații în domeniul cercetării cu personalități universitare din China.

Îmi amintesc și azi de această călătorie, care m-a fascinat: spre China am zburat cu un avion al companiei Tarom, singura companie care avea zbor direct spre Beijing pe vremea aceea, traversând Himalaya prin zona Everest – Nanga Parbat, iar la întoarcere am venit cu Transsiberianul, ocazie cu care am putut străbate din nou toată China și apoi Asia Centrală până la Moscova, într-o călătorie de cinci zile.

În septembrie 1997 am întreprins o vizită de stat la Beijing. Pe lângă discuțiile oficiale pe care le-am avut cu președintele Chinei, Jiang Zemin, cu prim-ministrul chinez Li Peng și cu președintele Comitetului Permanent al Adunării Reprezentanților Poporului din Întreaga Chină, Qiao Shi, mi s-a oferit atunci ocazia să fiu primul șef de stat care vizitează Hong Kong după

alipirea acestuia la China. De asemenea, am fost la Shanghai, unde am avut o întrevedere cu viceguvernatorul orașului, Zhad Qi Zheng, în cadrul căreia am propus deschiderea unui Consulat român la Shanghai și înființarea unui Centru de informare pentru zona Shanghai la București.

Aș mai sublinia că relațiile dintre mediul academic din China și România au cunoscut un curs permanent ascendent. Am avut ocazia, în timpul

mandatului meu de rector, să înființez un *departament de cultură și civilizație chineză* la Universitatea din București, care a pregătit de-a lungul timpului renumiți sinologi. În momentul de față, atât Universitatea din București, cât și *Centrele Confucius* de la universitățile din Sibiu, Cluj-Napoca, Brașov și București, se pot mândri cu un număr important de specialiști în domeniul limbii și culturii chineze.

După terminarea mandatului meu prezidențial, am fost în China în 2007, împreună cu ceilalți membri ai Institutului Est Vest (*East West Institute*), ocazie cu care am avut la Beijing convorbiri cu înalte oficialități guvernamentale. L-am reîntâlnit cu acest prilej pe fostul primar al Shanghai-ului, devenit între timp președintele Adunării Reprezentanților Poporului, și am participat la o serie de evenimente academice și culturale, printre care un spectacol la Opera din Beijing. Vizitând provincia Qingdao, am descoperit nu numai o regiune fascinantă din punct de vedere geologic, dar și centrul originar al taoismului, cu importante monumente istorice și culturale.

2. În 2015, președintele Chinei, Xi Jinping, relansa proiectul „**Drumul mătășii**”. Atunci am fost invitat să particip la evenimentele organizate în orașul istoric Ningbo cu prilejul relansării *Drumului maritim al mătășii*. Acolo s-a organizat și lansarea programului „16 +1”, o mare expoziție a țărilor participante la program și o conferință, în cadrul căreia am avut onoarea să țin un discurs. Am fost apoi la Shanghai, unde am vizitat Institutul Diplomatic al Chinei, care fundamentează politica externă a statului chinez, și am observat progresele excepționale din această metropolă. În cadrul acestei vizite, m-am întâlnit cu numeroși reprezentanți ai mediului academic și de afaceri din China și am primit invitația de a participa la relansarea *Drumului continental al mătășii*.

Ultima mea vizită în China, în iunie 2017, a fost prilejuită de participarea la o conferință la Beijing, intitulată „Noul rol al Chinei în relațiile internaționale: perspectiva inițiativei unui nou drum rutier” (*“China’s new role in international relations: The prospects of one belt one road initiative”*), alături de mai mulți șefi de stat din Europa de Sud-Est și personalități academice.

Revenind la Proiectul „16+1”: acesta este, într-adevăr, un proiect important prin care China dorește să dezvolte relațiile cu țările din Europa Centrală și de Sud-Est, de fapt, fostele țări comuniste din această zonă, care acum sunt membre ale Uniunii Europene sau se află în diferite stadii de negociere pentru integrare. Din păcate, trebuie să confirm că există un blocaj în relațiile economice româno-chineze. Acesta se datorează în primul rând unor motive birocratice, după părerea mea. Am fost foarte neplăcut impresionat că la conferința de la Ningbo, unde s-a prezentat o broșură cu proiectele aprobate

de statul chinez pentru aceste țări din Europa, ca să constat o diferență enormă între numărul de proiecte ale Poloniei de exemplu, peste 100, sau ale Sloveniei, și lipsa oricărui proiect din România, ceea ce demonstrează o incapacitate a forurilor de resort ale României, în primul rând a Ministerului Economiei, prezent de altfel la această manifestare. Sunt extrem de dezamăgit de această abordare, mai ales că relațiile Chinei cu țările importante din UE – Germania, Franța ș.a. – se desfășoară la un nivel foarte ridicat. Pe de altă parte, relațiile dintre România și China au o îndelungată tradiție și nu există niciun fel de condiționări de natură politică sau ideologică, ci dimpotrivă, o mare deschidere. Am subliniat acest lucru în repetate rânduri, în intervențiile pe care le-am avut în ultimii ani la Camera de Comerț și Industrie a României sau la alte conferințe cu caracter economic. În ciuda permanentelor declarații oficiale de deschidere, atât administrația publică centrală și locală, cât și întreprinzătorii din România prezintă proiecte izolate, puține, care nu valorifică enormul potențial de investiții al Chinei, lucru care este greu de înțeles pentru mine.

3. Ideea refacerii „*Drumului mătăsi*” i-a aparținut lui Eduard Șevarnadze, care a lansat-o mai întâi ca ultimul ministru de externe al URSS, într-o conferință la Vladivostok, în septembrie 1990, reluând-o apoi în calitate de președinte al Georgiei.

Imediat după începutul mandatului meu prezidențial, am primit o solicitare din partea lui Eduard Șevarnadze de a face o vizită la București. Acesta mi-a propus să lucrăm împreună la proiectul refacerii „*Drumului mătăsi*” considerând Georgia și România reprezentative pentru țărmurile estic, respectiv vestic ale Mării Negre.

În lunile care au urmat întâlnirii noastre de la București, a avut loc o conferință economică la Istanbul, ocazie cu care ne-am întrunit separat, președintele de atunci al Turciei – Suleyman Demirel, Eduard Șevarnadze, președintele Azerbaidjanului – Heydar Aliyev și cu mine și am hotărât să începem serios lucrul pentru lansarea acestui proiect. Eu am primit însărcinarea de a prezenta acest proiect președintelui Chinei, Jiang Zemin, lucru pe care l-am și făcut în cadrul vizitei de stat pe care am menționat-o și, de asemenea, în SUA. În urma contactelor pe care le aveam în mediul academic, am stabilit o conferință pe această temă la Universitatea Georgetown. Conferința s-a bucurat de participarea unor președinți din Europa Centrală și de Est și din Asia de Est, printre care președinții Bulgariei, Turciei, Azerbaidjanului, Republicii Moldova, precum și foști consilieri pentru siguranță națională ai președinților SUA: Henry Kissinger, Zbigniew Brzezinski.

Încă de la începutul proiectului „*Drumul mătăsi*” am insistat și asupra semnificației culturale a acestui proiect. În discursul susținut la Conferința internațională „*Renașterea Drumului Mătăsi*”, organizată de Senatul SUA la

Washington, la 24 aprilie 1999, am afirmat că „*nu ne vom rezuma la un proiect strict economic. Componenta economică este extrem de importantă, pentru că drumurile de orice fel sunt croite pentru a transporta mărfuri sau resurse energetice necesare pentru producția altor mărfuri. Ne-am propus, așadar, ca pe un Drum al Mătășii, deschis acum trei milenii, să construim, dincolo de apa mărilor și a fluviilor, autostrăzi, căi ferate, conducte de petrol și gaze. Important este, în egală măsură, faptul că ne-am propus să reînnoim relația dintre culturi străvechi născute și dezvoltate la întâlnirea cu istoria a două continente. Toate țările participante la proiect au o istorie de cel puțin două mii de ani. În plus, acel drum legendar al mătășurilor a unit încă și mai devreme unele dintre cele mai fabuloase civilizații ale lumii, dacă ținem seama că el pleca din Japonia și China, pentru a ajunge în Iberia. Toate aceste mari culturi pot fi repuse într-o nouă conexiune. O conexiune sub semnul construcției unor societăți democratice, al unor societăți deschise și păstrătoare, în același timp, ale patrimoniului lor cultural de valoare națională și universală. Iată ce simbolizează pentru noi acest efort comun, iată cum vedem noi posibile prosperitatea și pacea pe acest super continent al Eurasiei.*”

Ulterior, în discuțiile cu oficiali americani am prezentat proiectul TRACECA vizând crearea unui coridor de transport al resurselor energetice din zona Mării Caspice spre Europa Centrală, proiectul „**România la răscruce**” și proiectul pentru care am militat în timpul mandatului meu, conducta Constanța – Trieste. După discuțiile pe care le-am avut personal cu președintele Bill Clinton, cu miniștri din Cabinetul președintelui și cu diferiți kongresmeni, am obținut acordul Congresului de a finanța proiectul pe segmentul de pe teritoriul României. Într-o primă etapă, acesta era prevăzut să treacă prin Ungaria și Slovenia datorită persistenței unor regimuri considerate nedemocratice în Croația lui Franjo Tuđman și Serbia lui Slobodan Miloševici. Ulterior, proiectul a inclus și Croația, după instalarea președintelui Stjepan Mesic, și Serbia, după instalarea președintelui Vojislav Kostunica. Toate urmau să fie finanțate de Congresul american, după modelul cu România. Din păcate, odată cu terminarea mandatului meu, noul Guvern al României și cele care au urmat au abandonat acest proiect, iar Fundația *România la răscruce*, în cadrul căreia lucrau specialiști, a fost desființată, lucru regretabil mai ales că în România 80% din aceste conducte existau și puteau să fie foarte ușor reactivate.

La fel s-a întâmplat și cu proiectul TRACECA, la lansarea căruia România a avut în timpul mandatului meu un rol determinant, dar care a intrat apoi într-un con de umbră, nerealizându-se practic până în prezent.

Nu pot decât să îmi exprim deziluzia pentru modul în care aceste proiecte au fost abandonate, cu efecte negative evidente nu numai asupra dezvoltării economice a României, dar și asupra rolului politic și strategic pe care România l-a jucat în regiune în timpul mandatului meu.

Ca om de stat care am deschis drumul României spre NATO și UE, prin plasarea țării noastre în fruntea celui de-al doilea val de aderare la Alianța Nord-Atlantică la Summit-urile de la Madrid și Washington și începerea negocierilor cu UE de la Helsinki în 1999, consider că ar trebui făcute eforturi atât pe plan politic, cât și economic de a dezvolta relațiile cu Asia Centrală și Orientul Îndepărtat.

În general, dezvoltarea economică a României a fost lăsată numai pe seama inițiativei companiilor private care investesc aici sau a fondurilor de investiții, neexistând o strategie pe termen lung și nici măcar inițiative pe termen scurt în această direcție”.

DIPLOMAȚIA ȘI SPIONAJUL. ANALIZĂ COMPARATIVĂ!

Dumitru Tănasă - ambasador

Orice societate, orice organism social, pentru a evolua, trebuie să se supună unor reguli, fie și numai din dorința de a evita dezordinea. O formă de ierarhie există, după cum se știe, în orice societate organizată. Într-o societate evoluată, ordinea devine o necesitate inevitabilă și imperioasă, întrucât complexitatea infinită a raporturilor umane impune respectarea unor reguli indispensabile desfășurării pașnice a vieții în comun.

După cum bine se menționează în lucrarea *Diplomația – arta negocierii în practica internațională*¹, mutatis mutandis, raporturile dintre state nu pot fi fructuoase decât dacă se desfășoară în cadrul unei forme de organizare acceptate de toți și care comportă respectul reciproc al legilor și cutumelor altor țări.

Drept rezultat, diplomația guvernează relațiile între state, iar acțiunile de spionaj le sprijină. Atât activitatea diplomatică, cât și cea de spionaj *au ca scop să atragă simpatii pentru țara proprie și de a o înconjura de prietenii care să-i protejeze independența, precum și de a reglementa pe cale pașnică diferențele internaționale. Ambele sunt, în același timp, metode și tehnici care guvernează dezvoltarea relațiilor internaționale. Analiza comparativă a acestor activități complementare poate crea confuzii și conduce chiar la concluzii greșite, indiferent cât de inteligente sunt încercările autorilor care se încumetă să facă o comparație științifică și pertinentă a acestor două activități!* Pentru o înțelegere corectă a similitudinilor și diferențelor dintre diplomație și spionaj, ne vom referi pe scurt la ambele domenii fie împreună sau separat pentru a ne atinge obiectivul propus.

Diplomația și spionajul au și ele convențiile lor, regulile lor și, în egală măsură, constrângerile lor. Cu toate acestea, aspectul de ritual al activităților diplomatice și de spionaj a frapat întotdeauna observatorii politici și marele public. Se ignoră astfel fața nevăzută a acțiunilor întreprinse pentru apărarea interesului național. În timp ce statele, guvernele și organizațiile internaționale acționează și-și confruntă interesele în cursul evenimentelor internaționale, diplomații care le reprezintă și acțiunile de spionaj care să le consolideze sau slăbească, făcând uz de metode tradiționale care le permit să caute împreună

¹ https://www.academia.edu/8531919/Diploma%C5%A3ia_arta_negocierii_in_practica_internationala

soluții armonioase, făcând parte dreaptă intereselor pe care le urmăresc. Nu greșim dacă susținem că diplomația cât și spionajul sunt o artă specială care nu se confundă, nici prin obiect, nici prin metode cu alte activități umane și, ca atare, are nevoie de specialiști care să se consacre cu pasiune și dăruire totală acestor activități, respectiv de **diplomați și spioni!**

Pentru multe persoane, atât diplomații cât și spionii promovează obiectivele guvernului lor prin stratageme subtile și cu o disimulare rafinată, înșelându-și uneori interlocutorii: șefi de stat, miniștri, colegi. Adesea se repetă cu plăcere și cu un aer serios de glumă și anume că "*diplomatul sau spionul sunt considerați funcționari cinstiți care mint în serviciul țării lor*". Desigur, aceasta este doar o glumă, care își păstrează actualitatea.

1. Meseria de diplomat este foarte veche. Unele tratate de pace și de alianță se numără printre cele mai vechi monumente ale epigrafiei (studiul inscripțiilor). Însă, foarte mult timp, raporturile între triburi, iar mai apoi cele feudale, care luau în mod progresiv un caracter național, nu au fost decât sporadice.

O revoluție în metodele care guvernau relațiile între state s-a produs atunci când acestea au luat obiceiul de a întreține misiuni permanente în capitale străine. Această practică, inaugurată în secolul al XV-lea, s-a impus pe măsură ce statele naționale puternice și unificate înlocuiau suzeranitățile feudale. Ea s-a generalizat în Europa în secolul XVII-lea când, după Tratatul de la Westfalia (1648), dezvoltarea relațiilor pașnice a multiplicat problemele care trebuiau soluționate. Cardinalul Richelieu a fost, în al său "*Testament politic*", marele teoretician al "*negocierii permanente*". Aceasta constituie actul de naștere a diplomației moderne.

Când termenul "diplomație" a intrat în limbaj, la sfârșitul sec. al XVIII-lea, el viza știința care permitea regăsirea drepturilor înscrise în vechile charte și pe baza cărora suveranii puteau să-și susțină revendicările.

De atunci, termenul a căpătat mai multe sensuri. Noi vom întrebuința acest termen pentru a desemna tehnica folosită la dezvoltarea relațiilor internaționale, denumită cândva "*negociere*", cuvânt care definește mai bine acțiunea ambasadurilor, ca și termenul "*negociator*", înlocuit apoi de "*diplomat*", care caracterizează mult mai exact profesiunea acestora sau de spion când se acționa concertat.

Un moment de referință în istoria diplomației l-au constituit Congreșele de la Viena din 1815 când inamicii și învingătorii lui Napoleon au încercat să impună Franței o pace distrugătoare. Talleyrand a probat calități diplomatice greu de egalat și a reușit prin impunerea unor norme de ceremonial și protocol (...) ca și prin adoptarea, pentru prima dată, a noțiunilor de mare și mică putere, nu numai să salveze Franța de la o pace rușinoasă dar să o și includă

printre marile puteri. Viena a intrat în istorie pentru adoptarea la cele două Congrese din 1815 a unora dintre normele de protocol și ceremonial valabile și astăzi (de exemplu: sistemul alfabetic pentru ordinea de precădere, criteriul vechimii etc.).

Datorită rapidității mijloacelor de comunicație, șefii de guvern și miniștrii lor de externe nu ezită să se deplaseze personal pentru a purta, la celălalt capăt al lumii, negocieri considerate de importanță mondială. Acest mod de lucru se impune fără îndoială, întrucât, în prezent, evenimentele evoluează uneori mai repede decât imaginația oamenilor care le-au declanșat. Mai repede sau cu totul diferit, neașteptat. Atunci când se analizează o parte a vieții internaționale care se desfășoară public, unii sunt tentați să creadă că rolul diplomaților de profesie s-a încheiat. Or, lucrurile nu stau deloc așa. Mai întâi, trebuie subliniat că asemenea conferințe nu interesează decât câteva mari capitale.

În marea majoritate a capitalelor, asemenea reuniuni nu se țin niciodată.

Pe de altă parte, în acele câteva orașe în care au loc conferințe la cel mai înalt nivel, aceste conferințe nu ocupă prim-planul scenei decât câteva zile.

În tot acest timp, șefii de misiune trec în mod firesc pe planul doi. Aceștia, în timpul pregătirii conferinței însă, au jucat un rol important, activitatea de culise este încredințată în bună parte membrilor misiunilor diplomatice care au fost antrenați în lucrările pregătitoare și care au relații extinse la fața locului. Deseori, aceștia sunt însărcinați să continue definitivarea și să controleze îndeplinirea acordurilor convenite. Practica conferințelor nu schimbă cu nimic activitatea de rutină a misiunilor. Acestea le conferă un plus de sarcini, dar nu le diminuează responsabilitatea.

2. Obiectul diplomației îl constituie, prin folosirea metodelor pașnice și a practicii concilierii, strângerea legăturilor unei țări cu altele din diferite zone geografice, dezvoltarea raporturilor amicale cu țările neutre, precum și menținerea relațiilor cu guvernele ostile. În îndeplinirea acestei sarcini imense care este consolidarea păcii, acțiunea șefilor de misiuni diplomatice se poate caracteriza prin patru termeni: reprezentare, protejare, informare, negociere.

Noțiunea de reprezentare constituie elementul primordial. Ambasadorul reprezintă guvernul țării sale în fața autorităților statului în care este trimis. El este investit cu autoritatea necesară de a vorbi în numele guvernului său, ceea ce constituie baza oricărei negocieri. Însărcinat să primească și să transmită comunicările pe care le schimbă cele două guverne, șeful de misiune diplomatică este intermediarul permanent și sigur al raporturilor între state, ca sursă oficială și însărcinată să prezinte orice informații referitoare la țara sa.

Conduita publică, precum și viața particulară a ambasadorului și a misiunii sale trebuie să fie ireproșabile. Conduita morală a diplomaților ar

trebui să constituie un criteriu esențial al selecției și afectării lor. Un stat care, cu bună știință, este reprezentat de o persoană care nu merită respect, nu se respectă pe sine.

În sfârșit, fiecare guvern trebuie să acorde personalului pe care îl trimite în exterior să-l reprezinte mijloacele necesare pentru a oferi autorităților cât și populației locale cea mai bună imagine posibilă despre țara lor.

Ambasadorii trebuie să poată organiza acțiuni protocolare ori de câte ori interesele, circumstanțele o impun, ei având în această privință responsabilități deosebite. Astfel, diplomaților le va fi ușor să se întâlnească cu autoritățile mai importante ale țării lor de reședință, precum și cu colegii lor străini. În același timp, este necesar să se stabilească contacte cu notabilitățile locale, reticente și dificil de contactat câteodată, ceea ce presupune abilitate și tact.

Relațiile personale care se pot crea cu acest prilej vor fi întotdeauna dintre cele mai prețioase pentru evoluția, de care ambasadorul este responsabil, a bunelor relații dintre cele două state.

Orice acțiune care tinde să influențeze pe căi indirecte politica internă a țării de reședință, ca și încercarea de a culege pe căi disimulate informații secrete constituie o abatere gravă a îndatoririlor membrilor misiunii diplomatice. Guvernul țării de reședință are dreptul să expulzeze diplomații care recurg la asemenea practici.

În timpul discuțiilor, ambasadorul trebuie în permanență să pună de acord punctele de vedere ale guvernului său cu acelea ale guvernului pe lângă care este acreditat. Aceasta este negocierea care constă în găsirea de soluții, pe cale amiabilă, diplomatică, de acorduri tranzacționale și onorabile. Negocierea este una din sarcinile cele mai pasionante și, uneori, dintre cele mai ingrate și mai decepționante ale meseriei de diplomat.

Negocierea a fost definită ca fiind "arta posibilului". Într-adevăr, nu se poate negocia decât dacă există dorința comună de a întreține, pe plan general, relații pașnice și amicale, iar pe plan secundar, de a se găsi o soluție unei probleme controversate. Este necesar să existe obiectul negocierii, adică punctele de vedere a două guverne asupra unei probleme în litigiu să fie suficient definite, pentru ca o ajustare a lor să fie întrevăzută. Trebuie, în sfârșit, să existe dorința de a negocia o problemă; în lipsa acesteia negocierea nu ar putea avea loc. Aceasta presupune ca ambii interlocutori să fie dispuși să recurgă, dacă este posibil, la unele concesii pentru a face posibilă apropierea pozițiilor antagonice.

Există, pe de altă parte, maniera de a negocia, care este întotdeauna individuală și subiectivă. Ambasadorul trebuie să procedeze astfel încât punctul său de vedere să prevaleze printr-o discuție purtată cu măsură și curtoazie.

Numai într-o asemenea împrejurare se dovedesc a fi eficiente temperamentul personal al unui ambasador, simpatiile pe care a știut să le dobândească și încrederea pe care a câștigat-o. De asemenea, numai într-o astfel de împrejurare sunt puse la încercare imaginația sa, suplețea inteligenței sale, pregătirea sa profesională, întrucât el trebuie să aibă experiența carierei sale anterioare în ceea ce privește metodele de conciliere sau de căutare a tranzacțiilor onorabile și echitabile. Într-o astfel de împrejurare, intră în joc activitatea de informare a misiunii diplomatice.

Misiunea trebuie să cunoască mobilurile care determină propriul său guvern să acționeze, obiectivul minim pe care acesta îl urmărește, rezultatul minim pe care acesta dorește să-l obțină, precum și maximumul pe care acesta poate să-l admită. Misiunea diplomatică trebuie să se documenteze în prealabil asupra punctelor de vedere ale guvernului străin, asupra reacțiilor, posibilităților acestuia, asupra limitelor în care acesta dorește și poate să evolueze. Această activitate de informare se completează prin aprecierea oportunității momentului în care se poate angaja negocierea sau a momentului în care este mai bine ca aceasta să fie suspendată, chiar întreruptă, dar numai după ce s-a păstrat o porțiță de ieșire onorabilă, care să permită rezolvarea ulterioară a sarcinii încă neîndeplinite. Succesul pe care ambasadorul va putea să-l obțină în negocierile sale va depinde într-o bună măsură de considerația partenerului față de comportamentul său în viața publică și particulară de relațiile pe care va fi știut să le stabilească și de autoritatea pe care a știut să o obțină în manevrarea și conducerea dialogului. El nu va trebui să uite discreția necesară în acțiune, precum și îndatorirea de a fi modest; triumfurile diplomatice aparente lasă într-adevăr în urma lor sentimente de umilință și o dorință de revanșă care compromit soliditatea.

Ambasadorul trebuie să cunoască politica țării sale și a țării de reședință, precum și a aliaților și adversarilor. El trebuie să aibă simțul evaluării situațiilor și cunoștințelor generale necesare pentru a-și ghida reacțiile. Cultura sa îi va da mijloacele de a-și orienta căutările asupra unei anumite probleme, de a găsi lucrarea de specialitate care să-l edifice și de a fi capabil s-o citească cu folos. El trebuie să aibă o cultură vastă în domeniile economic, juridic, istoric, literar etc., fără a fi în mod necesar un specialist.

El trebuie, pe de altă parte, în virtutea intereselor importante care îi cad în sarcină, să aibă un spirit vigilent și obiectiv, un caracter prudent și rezervat, o judecată sănătoasă și rece. El trebuie să se obișnuiască să folosească întotdeauna un limbaj moderat. Nu trebuie să arate simpatii pasionante sau antipatii violente, care ar putea să dăuneze raționamentului său liber. El trebuie să aibă un caracter constant și o mare rezervă de răbdare și indulgență, iar soția sa trebuie să posede aceleași calități.

Diplomatul trebuie să fie învățat să-și orienteze inteligența și imaginația nu spre dezbateri polemice (polemica este o formă a lenevirii spiritului și prelungirea sa nu este niciodată constructivă), ci spre căutarea unor soluții negociabile, echitabile și pașnice. Totodată, diplomatul trebuie să aibă o fire curioasă: acela care nu se interesează de particularitățile țării în care trăiește și ale țărilor vecine, nu poate să-și facă bine meseria. El trebuie să aibă un spirit cosmopolit, adică să fie capabil să manifeste în mod obiectiv interes și simpatie față de persoane și afaceri din țări străine, chiar dacă acestea sunt total diferite de acelea din țara sa.

Diplomatul trebuie să fie un lingvist. Se constată că pretutindeni *"limbile străine pot fi învățate de oameni mediu dotați dacă ei consideră că merită efortul... Nici o persoană nu ar trebui să aleagă cariera diplomatică dacă nu se simte în stare să facă acest efort simplu și esențial"*.

O altă calitate esențială a diplomatului este sociabilitatea. Societatea diplomatică este un mediu restrâns, închis, supus unor reguli stricte, deși nescrise. Diplomații care activează într-un loc se vor putea întâlni ulterior în alte părți, în timpul carierei. Procedeele bune sau rele care vor fi marcat relațiile lor nu vor putea să aibă repercusiuni asupra noilor lor raporturi și să nu influențeze asupra ducerii la bun sfârșit a problemelor de interes național care le-au fost încredințate.

Și aceasta nu este totul. *"Ceea ce este de trei ori necesar unui diplomat - scrie Martens - este tactul, care presupune respectarea conveniențelor pe care numai un spirit mediocru le poate disprețui"*.

3. Evoluția actuală a omenirii determină o diversificare a nevoilor de cunoaștere și de informare. Practic, nu există domeniu de activitate, care să nu necesite o documentare informațională, din ce în ce mai amplă, mai diversificată. În prezent, schimbările rapide în situația politico-militară internațională continuă să surprindă atât diplomația cât și serviciile de informații și analizei ce își desfășoară activitatea în aceste domenii.

Nu putem să nu fim de acord cu autoarea lucrării *O scurtă prezentare a domeniului intelligence*², că o definiție atotcuprinzătoare a spionajului, este greu de formulat, datorită atât complexității diferiților factori care intervin cât și aspectelor multiple sub care poate fi analizat. Totuși se poate spune că *spionajul este acțiunea întreprinsă pentru cunoașterea și divulgarea, prin diverse mijloace specifice, a tot ceea ce se impune să rămână confidențial, conspirativ, ascuns, tănuț unei persoane, firme sau țări.*

² <https://securitatea-romaniei.blogspot.com/2012/03/o-scurta-prezentare-domeniului.html>

Diplomația și spionajul se practică de multă vreme. Aceasta este o constatare asupra căreia toți autorii care au scris despre acest domeniu sunt în unanimitate de acord. Pentru sprijinirea acestei teze, s-au făcut incursiuni în istorie, scoțându-se la iveală numeroase cazuri, unele învăluite în legendă. Se consideră că diplomația și spionajul au luat amploare odată cu schimbările din societatea omenească, au folosit forme și metode din ce în ce mai evolute, ajungând în prezent, datorită dezvoltării științei și tehnicii, la performanțe ieșite din comun.

Diplomații și spionii trebuie să fie inteligenți, foarte bine pregătiți profesional și cu o vastă cultură, buni organizatori, cu o memorie foarte bună, să rețină, dacă este posibil, tot ce văd sau aud, fără să noteze, să fie dotați cu mult spirit de discernământ, modești și reținuți, să știe să păstreze secretul operațiunilor, să se descurce în orice împrejurare, să știe să acționeze de așa manieră încât să-și îndeplinească toate sarcinile, oricât de dificile ar fi, fără a lăsa nici un fel de urme, să nu poată fi descoperiți vreodată.

*Un ofițer de informații este un specialist care, mai presus de toate, este dedicat patriei, credincios datoriei sale constituționale, excelent antrenat și care a dezvoltat abilitatea de a gândi ca un profesionist. Este pregătit din punct de vedere psihologic să desfășoare misiuni specifice în orice regiune și în orice situație. **În toate serviciile** lucrează în acest moment specialiști calificați care vorbesc fluent două sau trei limbi străine...*

Sub aspectul principalelor domenii de activitate, care fac atât obiectul activității diplomatice, cât și al spionajului, se deosebesc trei mari categorii: militar, politic și economic.

Rolul informațiilor la nivel politico-militar și militar este deosebit de important, deoarece informațiile reprezintă acel mod de avertizare rapidă privind amenințările ori pericolele, de orice natură, ce se abat asupra țării lor. În același timp, informațiile au rolul de a pune în temă decidenții politici și militari ai statului asupra riscurilor și amenințărilor existente în lume, în anumite momente de referință, cu impact direct sau indirect asupra securității naționale.

ANALIZE POLITICO-STRATEGICE**RUSIA ȘI CHINA, PRINCIPALII INAMICI AI
STATELOR UNITE ÎN 2019****Alexandru Omeag**

Pe baza datelor obținute de structurile de intelligence, la 29 ianuarie 2019, Daniel R. Coats, Directorul Comunității Naționale de Informații (DNI) a SUA, a prezentat în fața Comitetului pentru Informații din Senatul american o evaluare a principalelor amenințări la adresa securității Statelor Unite, începând cu cele globale (atacurile cibernetice, interferențe în procesul electoral american, proliferarea armelor de distrugere în masă, terorism, spionaj, crimă organizată, etc.) și terminând cu amenințările regionale (Rusia, China, Iran, Coreea de Nord...).

EVALUARE

● În 2019, *amenințările la adresa securității naționale a SUA se vor diversifica și extinde, îndeosebi din cauza acțiunilor Rusiei și Chinei, care rămân cei mai puternici concurenți ai Statelor Unite și ai aliaților lor*, în aproape toate domeniile. Ambele țări încearcă să modifice raportul internațional de forțe și dinamica de securitate, precum și să-și extindă influența politico-economică în toate zonele lumii.

● *China și Rusia sunt mai apropiate ca niciodată din 1950 înapoi*, iar raporturile bilaterale vor fi și mai strânse în următorii ani, ca urmare a intereselor și abordărilor comune cu privire la unilateralismul și intervenționismul SUA, precum și la promovarea valorilor democratice și a drepturilor omului.

● Încercările liderilor de la Moscova și Beijing de a-și extinde influența globală vor pune în pericol reglementările actuale în sfera securității, sporind astfel riscul reaprinderii unor conflicte regionale, îndeosebi în Orientul Mijlociu și Asia de Est.

● *Unii aliați sau parteneri ai SUA vor încerca să dobândească o mai mare independență față de Washington*, pe fondul percepției unor schimbări în politica americană de securitate și comerț internațional, orientată spre noi parteneriate bilaterale și multilaterale.

● *Terorismul va continua să rămână o amenințare de top la adresa SUA și a intereselor americane în lume*, la fel ca și migrația ilegală, traficul de

droguri, sau criminalitatea organizată. Ambițiile nucleare ale Iranului, turbulențele din Afganistan și agitarea naționalismului în Europa vor genera noi tensiuni.

AMENINȚĂRI GLOBALE

Atacurile cibernetice. Adversarii SUA și competitorii strategici ai americanilor își vor dezvolta noi capacități cibernetice, cu intenția de a reduce diferențele de natură politică, economică și militară. China, Rusia, Iran și Coreea de Nord vor continua acțiunile de ciberspionaj vizând furtul de informații sensibile, influențarea opțiunilor politice ale cetățenilor, crearea unor stări de panică și haos în infrastructura critică.

→ **Republica Populară Chineză** va rămâne cel mai agresiv competitor strategic, țintele Beijingului fiind cele mai sensibile domenii legate de tehnologiile militare și protejarea comunicațiilor guvernamentale. O îngrijorare deosebită este provocată de potențialul structurilor chineze de intelligence de a folosi propriile companii din sfera IT pentru spionarea sistematică a SUA și a aliaților lor. China dispune de capacități pentru a cauza disfuncționalități temporare majore ale infrastructurii critice, cum ar fi, de exemplu, blocarea gazoductelor din SUA pentru zile și poate săptămâni.

→ **Federația Rusă** este, de departe, adversarul care dispune de capacități efective pentru a-și atinge obiectivele militare și politice, integrând spionajul cu atacurile cibernetice și operațiunile de influență și manipulare. Structurile ruse de securitate și intelligence vor continua să atace sistemul informațional american, al aliaților din NATO și partenerilor din „*Five eyes*” (SUA, Canada, Marea Britanie, Australia și Noua Zeelandă), pentru obținerea de informații din tehnologia de vârf, referitoare la planurile militare strategice și în scopul interferării în politicile guvernamentale.

→ **Iranul** recurge sistematic la atacuri cibernetice sofisticate – un fel de suport operativ pentru lansarea unor operațiuni complexe de spionaj. Dispune de mijloace pentru a aduce prejudicii infrastructurii critice din SUA și partenerii lor europeni. De asemenea, autoritățile de la Teheran utilizează platformele social-media pentru a difuza *fake news* privind demersuri de politică externă lansate de Washington.

→ **Coreea de Nord** țintește cu predilecție instituțiile financiare, de la care încearcă să deturneze fonduri pentru a genera venituri la bugetul de stat.

→ **Actori nestatali –grupări teroriste și ale criminalității organizate** pot recurge la atacuri cibernetice pentru obținerea de fonduri necesare finanțării unor acțiuni violente, creșterea propriilor venituri sau spălarea banilor. Sunt necesare măsuri preventive la nivel guvernamental, cu implicarea obligatorie a sectorului privat.

Interferarea în procesul electoral. În perspectiva alegerilor prezidențiale din 2020, adversarii SUA pregătesc operațiuni specifice vizând manipularea mediului on-line, slăbirea încrederii populației în instituțiile democratice, crearea de tensiuni în organismele internaționale, militare și civile, la care Statele Unite sunt parte, compromiterea inițiativelor americane de politică externă etc. Vor fi foarte active, pe această linie, structurile de intelligence din Rusia și China.

Proliferarea armelor de distrugere în masă. Se anticipează sporirea unui asemenea risc, îndeosebi cel generat de utilizarea armelor chimice, la care au apelat în 2018 Rusia, Coreea de Nord, Siria și gruparea teroristă Statul Islamic. De asemenea, se prognozează diversificarea atacurilor cu arme biologice.

→ **Republica Populară Democrată Coreeană** nu a mai efectuat niciun test nuclear de peste un an și s-a angajat să dezafecteze o parte din infrastructura aferentă. Cu toate acestea, Coreea de Nord deține, în continuare, capacități în domeniul fabricării armelor de distrugere în masă, considerate de Phenian vitale pentru supraviețuirea regimului.

→ **Rusia** va dezvolta, și în 2019, noi sisteme de armament strategic, încălcând astfel prevederile Tratatului Forțelor Nucleare Intermediare - INF, la care SUA ar putea reacționa prin retragerea din INF. Președintele Vladimir Putin consideră, probabil, că acordurile privind rachetele de croazieră oferă Rusiei suficiente avantaje militare pentru a-și asuma riscul violării prevederilor INF.

Notă: La începutul lunii februarie 2019, Federația Rusă și-a suspendat participarea la Tratatul INF, după ce Statele Unite au anunțat că se retrag din Acord, acuzând Moscova de încălcarea prevederilor acestuia.

→ **China** își va continua eforturile pentru modernizarea arsenalului nuclear și îmbunătățirea performanțelor planoarelor supersonice (*hypersonic glide vehicles*), în încercarea de a asigura viabilitatea forței de descurajare nucleară și posibilitatea unei contralovituri capabile să penetreze sistemele de apărare antirachetă.

→ **Iran.** Credem că guvernul de la Teheran nu deține încă tehnologia și mijloacele necesare producerii armei nucleare. Atrage atenția faptul că oficiali de la Teheran au avertizat că Iranul își rezervă dreptul de a nu respecta prevederile Acordului din 14 iulie 2015 de la Viena (*Comprehensive Plan of Action*) dacă promisiunile referitoare la comerț și investiții străine nu vor fi respectate.

Pe de altă parte, există informații că Iranul nu respectă obligațiile ce-i revin din Convenția privind interzicerea armelor chimice și că nu a declarat toate capacitățile deținute în acest sens la data ratificării tratatului.

Terorismul internațional amenință interesele locale și regionale ale SUA pe mapamond și, în pofida distrugerii unor focare din Orientul Mijlociu, grupări jihadiste de sorginte islamică nu au renunțat la ideea de a lovi, din nou, teritoriul Statelor Unite. Conflictelor din Irak și Siria au sporit numărul teroriștilor instruiți pe câmpul de luptă, gata să se sacrifice oricând pentru Profet.

→ *Statul Islamic din Irak și Siria - ISIS* - include opt mari grupări, peste o duzină de rețele și zeci de mii de luptători și simpatizanți răspândiți peste tot în lume, în pofida pierderii de teritorii și a unor lideri importanți. Conducătorii ISIS realizează că, pe termen scurt, preluarea controlului asupra unor noi teritorii este irealizabilă. Slăbirea presiunilor antiteroriste, divergențele apărute între liderii sunniți, instabilitatea socială și dotarea insuficientă a forțelor de securitate vor stimula, însă, operațiunile ISIS pe termen lung de redobândire a teritoriilor pierdute din Irak și Siria.

→ *Al Qaida* rămâne principala provocare pentru structurile antiteroriste din SUA și țările aliate, chiar și după dispariția unor lideri charismatici și de temut. Filiale ale Al Qaida din Africa, Orientul Mijlociu și Asia de Sud dispun de resurse logistice, financiare și umane pentru a amenința interesele americane regionale.

→ *Indivizi și grupări extremist-violente autohtone* sunt cel mai mare pericol pentru SUA. Identificarea și izolarea unor musulmani radicalizați, născuți și crescuți pe teritoriul american, înainte de a se angaja în acțiuni violente, sunt provocări majore pentru organele de ordine și structurile de intelligence.

Spionajul. SUA se confruntă cu un complex de amenințări din partea a cel puțin 14 servicii secrete străine, pe primele locuri situându-se structurile de securitate și/sau intelligence din Rusia, China, Iran și Cuba. Obiectivele-cheie urmărite de Moscova și Beijing vizează penetrarea aparatului decizional și a structurilor Comunității de Informații. Serviciile de informații ale Rusiei sunt preocupate totodată să sprijine eforturile Kremlinului de creștere a influenței Moscovei pe plan internațional, iar cele ale Chinei să folosească deschiderile societății americane pentru furtul de tehnologie din domenii sensibile ale economiei americane.

Criminalitatea organizată amenință SUA pe mai multe direcții: trafic de droguri și persoane, răpiri, migrație ilegală, spălare de bani, furt al proprietății intelectuale, coruperea oficialităților etc.

AMENINȚĂRI REGIONALE

China și Rusia rămân cele mai serioase amenințări la adresa Statelor Unite, din punct de vedere politic, economic, militar, diplomatic și al activităților de spionaj, preocupate să disemineze neîncrederea în modelul

liberal-democratic american. Ambele țări folosesc Organizația Națiunilor Unite pentru a-și proteja interesele comune și invocă respectarea suveranității naționale de fiecare dată când sunt aduse în dezbatere democrația și drepturile omului.

→ **Republica Populară Chineză.** Concentrarea puterii în mâinile Partidului Comunist, autoritarismul președintelui Xi Jinping și actualul program de guvernare vor afecta capacitatea liderilor chinezi de a recunoaște și corecta erorile politice, inclusiv cele privind abordarea relațiilor cu SUA, aliații și partenerii lor. Președintele Xi a înlăturat și singurul inconvenient pentru a se menține la putere, eliminând din Constituție prevederea cu privire la limitarea termenului mandatului de șef al statului.

Implementarea cu succes a proiectelor legate de Drumul mătăsii va conduce la penetrarea instituțiilor politico-economice din țările participante și ar putea facilita accesul militarilor chinezi la zeci de porturi și aeroporturi strategice.

Totodată, este previzibilă o intensificare a prezenței militare a Beijingului în Marea Chinei de Sud și construirea unei infrastructuri cu dublă întrebuințare (civilă și militară) în Insulele Spratly, pentru a spori forța de persuasiune și a diminua influența americană în zonă.

→ **Federația Rusă.** Președintele Vladimir Putin are suficiente resurse pentru a aborda noile provocări după propriile sale reguli, promovând o politică externă oportunistă, de pe poziții de forță, menită să susțină, prin orice mijloace, interesele externe ale Rusiei și să diminueze influența SUA pe mapamond. Pe plan intern, estimăm că starea precară a economiei și salariile deprimante vor ridica la noi cote corupția, cu care liderul de la Kremlin nu se poate lupta, întrucât întregul sistem politic este construit pe această bază. Ca urmare, Rusia va continua să conteste hegemonia americană, să speculeze disensiunile dintre țările occidentale și să demonstreze că este capabilă să se implice în soluționarea unor probleme internaționale majore, sperând că va reuși astfel să aducă un plus de legitimitate președintelui Putin și pe plan intern.

Autoritățile de la Moscova preconizează să-și sporească prezența militară în Marea Mediterană și Marea Roșie, să crească exporturile de armament, să continue operațiunile de spionaj și să se implice activ în Procesul de pace din Orientul Mijlociu și reconcilierea din Afganistan. Kremlinul vede în forța militară principalul mijloc de a-și proteja interesele și a sprijini materializarea principalelor obiective de politică externă. Este foarte probabil ca Rusia să continue campania politică, militară și economică pentru destabilizarea Ucrainei, cu scopul de a submina eforturile autorităților de la Kiev de integrare în Uniunea Europeană și apropiere de Alianța Nord-Atlantică.

→ **Turcia**. Ambițiile regionale, neîncrederea în SUA și autoritarismul președintelui Recep Tayyip Erdoğan vor complica relațiile bilaterale și vor face Ankara insensibilă față de obiectivele americane în zonă. De asemenea, Turcia va continua să considere Partidul Muncitorilor din Kurdistan - PKK și pe Fethullah Gulen, liderul Mișcării Hizmet, aflat în SUA, drept amenințări vitale pentru securitatea țării.

→ **Coreea de Nord**. Președintele Kim Jong Un condiționează stoparea programului de înarmare de acțiuni practice din partea SUA și sugerează dezarmarea nucleară a Peninsulei, formulare prin care înțelege sfârșitul prezenței și a exercițiilor militare americane. Pentru a reduce decalajul militar, Kim Jong Un a dezvoltat un amplu program de modernizare a armamentului convențional: artilerie de mare precizie, rachete balistice și drone. Capabilitățile forțelor militare convenționale ale Phenianului reprezintă o amenințare la adresa Coreei de Sud, Japoniei și a forțelor americane dislocate în regiune.

→ **Iranul** rămâne, cu certitudine, o amenințare pe termen lung la adresa SUA, atitudine cu reverberații și în raporturile Teheranului cu Israel și Arabia Saudită. Este de așteptat ca autoritățile iraniene să folosească pozițiile câștigate în Irak și Siria, precum și Mișcarea șiiită Hezbollah, pentru a-și consolida influența, trend defavorabil Statelor Unite, întrucât ar putea conduce la escaladarea conflictului din regiune. Autoritățile iraniene vor accelera dezvoltarea capabilităților militare, continuând să creeze probleme vaselor americane care navighează în Golful Persic, Strâmtoarea Hormuz și Golful Oman. De altfel, Teheranul amenință frecvent că ar putea bloca Strâmtoarea Hormuz, ca răspuns la sancțiunile SUA vizând exporturile iraniene de petrol.

*

Informațiile care au stat la baza prezentei evaluări au fost obținute până la data de 17 ianuarie 2019, iar ordinea problemelor incluse în text nu reflectă neapărat magnitudinea sau importanța amenințărilor analizate. „Prezenta evaluare, precizează Daniel R. Coats, reflectă percepția colectivă a extraordinarilor analiști - bărbați și femei - din Comunitatea de Informații pe care am onoarea și privilegiul să o conduc, care oferă zilnic decidenților politici și militari, precum și structurilor autohtone de aplicare a legii, informații obiective și neprelucrate, necesare protejării cetățenilor și intereselor americane oriunde în lume.”

POLITICIANISMUL LUI VIKTOR ORBAN SAU CIOARA VOPSITĂ DE PE GARD

Alexandru Botez

În dicționare, cel mai frecvent, „politicianismul” este definit ca fiind o „activitate politică bazată pe practici imorale și demagogice” sau „comportament politic determinat de interese personale, de grup sau de partid”.

Privite prin această prismă, guvernările care s-au perindat la putere în Ungaria după 1990 pot fi considerate exemple tipice ale practicării acestui comportament, în special după revenirea la guvernare a partidului Fidesz condus de Viktor Orban, în anul 2010.

*

Indiferent de ideologia pe care pretind că o îmbrățișează (în acest caz, de dreapta, respectiv național-conservatoare - cum susțin partizanii actualului prim-ministru de la Budapesta -, pentru toate formațiunile politice din Ungaria a fost comună practicarea unui revizionism revanșard-agresiv privind teritoriile pierdute de Ungaria, odată cu destrămarea Imperiului Austro-Ungar. Calul de bătaie a fost așa-zisa grijă față de minorităților maghiare din aceste teritorii, între care s-a detașat pregnant atenția acordată Transilvaniei.

De fapt, ceea ce au făcut politicienii de la Budapesta a fost încercarea de a înveli concepțiile lor iredentiste, respinse în cea mai mare parte a lumii civilizate, cu o pojghiță de respectabilitate, reprezentată de aderarea necondiționată și susținerea servilă a conceptelor ideologice dominante în momentul respectiv în principalele state occidentale.

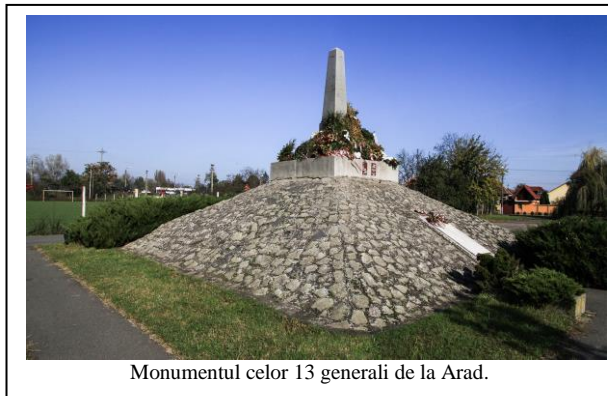
Cum a ținut cont partidul *Fidesz* de interesele reale ale minoritarilor maghiari din statele învecinate, dând totodată satisfacție totodată revizionismului revanșard al unei părți a populației Ungariei se poate vedea acum cu ușurință și mai ales pe seama cui.

*

În anul 2010, când a revenit la putere Viktor Orban, în principalele țări occidentale ideologia dominantă a guvernanților era progresismul care se opune formațiunilor politice de dreapta (denumite în derâdere - populiste), adică tocmai familiei politice din care pretinde că face parte *Fidesz*.

Ca să împace și capra și varza, politicienii de la Budapesta s-au aruncat cu capul înainte, fără să stea prea mult pe gânduri, într-o serie de inițiative, care să fie pe placul tuturor.

Un exemplu edificator în acest sens este rescrierea istoriei țării lor pentru a o încadra în mult lăudatul la acea vreme concept de multiculturalism. Este vorba de comemorarea cu ocazia zilei naționale – 15 martie, dar și la 6 octombrie, a celor „13 martiri de la Arad”.

Monumentul celor 13 generali de la Arad.

Mesajul pe care au dorit să-l transmită era că, în procesul de afirmare națională a ungarilor din timpul evenimentelor de la 1848, un rol important l-au avut și reprezentanți ai minorităților naționale de pe întreg teritoriul Imperiului Habsburgic, iar execuția celor 13 „generali” înfăptuită în cetatea din orașul

de pe malurile Mureșului s-a dorit să sugereze fără echivoc că Transilvania este, din perspectivă istorică, parte a „Ungariei Mari”. Dacă nu prin altceva, măcar prin execuția unor ofițeri trădători.

Desigur, fiecare țară are dreptul să-și evalueze cum vrea propria istorie și să-și aniverseze cum crede ziua națională și alte sărbători legale. Trebuie să facă însă acest lucru în mod responsabil, ținând cont de consecințele asupra propriilor cetățeni și a conaționalilor din țările vecine și nu în ultimul rând de imaginea în plan internațional.

Mitul celor „13 martiri de la Arad” poate fi contestat cu ușurință, datorită manipulării adevărului istoric legat de acel eveniment.

Procesul prin care cei 13 ofițeri ai armatei imperiale au fost condamnați la moarte nu a fost unul politic. Instanța a fost una militară. Sentințele au fost date pentru încălcarea jurământului militar și nu pentru concepțiile și activitatea politică a inculpaților. De ce sunt „martiri” cei care ar fi și în zilele noastre pedepsiți în același fel?

Ceea ce este de-a dreptul hilar este componenta multiculturală a mitului. Prezentăm mai jos câteva date biografice ale celor „13 martiri”.

1. Lajos Aulich - **Ludwig Aulich** (1793 – 1849), de naționalitate germană, născut în Pojon (astăzi Bratislava, în Slovacia), locotenent-colonel în armata imperială austriacă; s-a remarcat în luptele împotriva sârbilor, fiind numit apoi comandant al regimentului imperial *Kaiser Alexander*; **nu cunoștea limba maghiară**;

2. János Damjanich - **Jovan Damjanić** (1804 – 1849), de naționalitate sârbă, născut în Staza (astăzi în Croația), locotenent-colonel în armata imperială austriacă;

3. Arisztid Dessewffy (1802 – 1849), de naționalitate maghiară, născut la Ósvacsákány (astăzi Čakanovce în Slovacia), căpitan în armata imperială austriacă;

4. Ernő Kiss (1799 – 1849), de naționalitate armeană, născut la Timișoara, comandant al regimentului de cavalerie II Hanovra;

5. Károly Knezić - **Karlo Knezić** (1808 – 1849) de naționalitate croată, născut la Veliki Grđevac (azi în Croația);

6. György Lahner - **Georg Lahner** (1795 – 1849), de naționalitate germană, născut în satul Nécspál (astăzi Nécspály în Slovacia);

7. Vilmos Lázár (1815 – 1849), de naționalitate armeană, născut în Nagybecskerek (azi Zrenjanin în Serbia); colonel de honvezi;

8. Károly Leiningen-Westerburg - **Karl August Graf zu Leiningen-Westerburg** (1819 – 1849), de naționalitate germană, născut în Ilbenstadt (azi Niddatal, Hessa, Germania), maior în armata imperială austriacă, s-a remarcat cu ocazia campaniilor împotriva sârbilor în toamna anului 1848 – primăvara 1849;

9. József Nagysándor - părinții săi au avut numele de **Tatzel** (1804 – 1849), de naționalitate germană, născut la Oradea; a servit în calitate de ofițer al armatei imperiale austriece până în anul 1844 și a fost reangajat în 1848, cu gradul de maior;

10. Ernő Poeltenberg - **Ernst Pöelt von Pöeltenberg** (1814 – 1849), de naționalitate austriacă, născut la Viena, locotenent în armata imperială austriacă; **nu cunoștea limba maghiară**;

11. József Schweidel - **Josef Schweidel** (1796 – 1849), de naționalitate germană, născut în Zombor (azi Sombor în Serbia), maior în armata austriacă;

12. Ignác Török (1795 – 1849) de naționalitate maghiară, născut în Gödöllő, în apropiere de Budapesta; locotenent în armata imperială austriacă;

13. Károly Vécsey (1807 – 1849), de naționalitate maghiară, născut în Pesta, conte, locotenent-colonel în armata imperială austriacă.

Prin urmare, dintre aceștia, doar 3 erau unguri, iar doi nici măcar nu cunoșteau limba maghiară. Dacă cineva ar fi avut curiozitatea de a studia mai profund biografiile acestora, cel mai probabil că s-ar fi gândit cu mai multă seriozitate dacă era cazul includerii lor în Panteonul eroilor maghiari. Să fie într-adevăr afirmarea națională a ungarilor meritul preponderent al minorităților etnice?

Nu ne vom referi acum la felul în care este percepută această ispravă a guvernanților de la Budapesta de propriii cetățeni sau de comunitatea internațională, dar este incontestabil că manifestările anuale de la 15 martie și 6 octombrie legate de mitul celor „13 martiri de la Arad” nu sunt benefice

minoritarilor maghiari din România. La fel ca o multitudine de alte inițiative venite din Ungaria, toate cu același substrat revizionist și revanșard la adresa României, relațiile majoritarilor cu această minoritate etnică inevitabil se vor deteriora, dacă acest lucru nu a început deja să se întâmple.

Ce nevoie și mai ales ce beneficii au ungerii loiali, împreună cu care românii au conviețuit în bună pace până acum, să tolereze ca, în numele lor, Viktor Orban și alți politicieni de la Budapesta să-și manifeste politicianismul lor pe teritoriul unei țări vecine?

Poate că ar fi cazul să le spună de la obraz să-și adune toate monumentele - mai mult sau mai puțin dubioase - de pe teritoriul României și să le ducă în Ungaria, să-și organizeze „*tabere de vară*” pe malul Lacului Balaton și nu la Tușnad, să înceteze să-i mai zăpăcească cu aiureli despre tot felul de autonomii sau obținerea de drepturi aberante în numele unei așa-zise discriminări pozitive.

*

Așa au stat lucrurile cât timp ideologia progresistă era atotputernică în cancelariile de la Washington, Londra, Berlin, Paris și alte capitale occidentale. Dar, începând cu anul 2016, odată cu *Brexit* și mai ales după alegerea lui Donald Trump ca președinte al celei mai puternice țări din lume, această stare de fapt a început să se schimbe. Progresismul este ținta unor adevărate lovituri de tun din partea locatarului de la Casa Albă. După retragerea Marii Britanii din UE, sunt de așteptat zile dificile pentru proiectul Europei Unite, iar la toate alegerile care au avut loc de atunci în Europa și mai nou în America de Sud, forțele politice de dreapta - antiprogresiste - au înregistrat succese notabile.

În aceste condiții, cum putea Viktor Orban să rămână fidel pozițiilor progresiste pe care le-a susținut până atunci?

Fără niciun fel de scrupule și făcând încă o dată dovada politicianismului care caracterizează *Fidesz*, a trecut cu arme și bagaje de partea celor care se opun deschis progresiștilor.

Într-un interviu recent, ministrul de externe al Ungariei Péter Szijjártó a declarat: „*Noi nu acceptăm faptul că multiculturalismul este o valoare în sine*” și că: „*Noi nu acceptăm ideea că multiculturalismul ar fi mai bun decât o societate omogenă*”. La rândul său, pentru ca lucrurile să fie clare pentru toată lumea, prim-ministrul Ungariei Viktor Orban a afirmat în paginile revistei *Ungary Today*, la 28.06.2018: „*Multiculturalismul a eșuat în Europa*”.

Dar bomboana de pe tort rămân afirmațiile făcute de Viktor Orban în cadrul unei conferințe organizate la Budapesta de Camera de Comerț și Industrie. „*Guvernul ungar nu poate risca schimbarea caracterului etnic fundamental al țării. O astfel de schimbare nu ar spori valoarea țării, deoarece ar retrograda statutul acesteia și ar arunca-o în haos*”. De asemenea,

premierul ungar a apreciat că „omogenitatea etnică” reprezintă cheia succesului economic. Totodată, el a reiterat poziția guvernului său față de imigrație, atrăgând atenția asupra faptului că „*prea mult amestec extern cauzează probleme*”.

Asemenea poziționări relevă, odată în plus, caracterul cameleonice periculos al naționalismului revizionist-revanșard promovat de elita politică de la Budapesta. Aflăm acum că aceasta aspiră nu numai la refacerea „*Ungariei Mari*”, dar și la realizarea unei „*omogenități etnice*”.

La urma urmei, fiecare poate aspira la ce dorește în măsura în care astfel de dorințe sunt și realizabile. Ceea ce a fost posibil o scurtă perioadă de timp de la sfârșitul existenței Imperiului Austro-ungar (perioada dualismului), nu va mai putea fi repetat, cel puțin și din motivul că o astfel de conduită, de maghiarizare forțată, a fost una din cauzele care a dus la dispariția acestuia de pe harta Europei.

O astfel de politică este extrem de periculoasă și pentru minoritarii maghiari din teritoriile revendicate cu încăpățănare de politicienii unguri. Mai devreme sau mai târziu, România, Serbia, Slovacia, Austria și Ucraina ar putea să răspundă cu aceeași monedă și să promoveze realizarea omogenității etnice în interiorul granițelor lor. Adică să folosească muniția pusă la dispoziție tocmai de Ungaria. Iar aceasta ar însemna să se pună capăt folosirii limbii materne, reprezentării politice pe criterii etnice etc.

Ce să mai spunem de discreditarea internă și externă la care se expune Viktor Orban, care pentru țara sa vrea omogenitate etnică, iar pentru vecini – diversitate, multiculturalism, discriminare pozitivă, autonomii locale pe criterii etnice etc.

În orice caz, minoritarii unguri din România ar trebui să se gândească mai bine atunci când preiau fără discernământ lozincile politicienilor veniți de la Budapesta. Cămașa este mai aproape decât surtucul primit cadou, fie acesta oricât de parfumat și înzorzonat.

JOCUL PERICULOS AL UNGARIEI DERANJEAZĂ NATO – FLIRT SAU PACT CU DIAVOLUL?

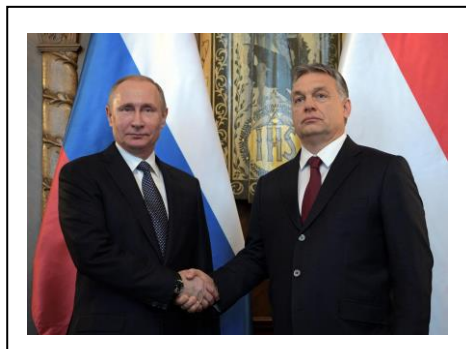
Alexandru Omeag

Flirt, sau pact cu diavolul ?

La 30 de ani de la căderea zidului Berlinului, *apropierea de Federația Rusă a Ungariei*, țară membră a NATO și UE, *a devenit deja o certitudine*. Premierul Viktor Orbán și guvernul său par evident impresionați de pragmatismul politicii interne și externe a președintelui Vladimir Putin, pe care nu ezită să-l laude ori de câte ori au prilejul.

De altfel, într-un discurs rostit acum câțiva ani la Băile Tușnad, *prim-ministrul ungar prezenta regimul de la Moscova ca un exemplu de urmat*, în plan ideologic, economic și politic.

Viktor Orbán consideră că structurile Uniunii Europene sunt prea birocratice pentru a putea adopta la timp decizii eficiente, în comparație cu „verticala puterii” creată de Vladimir Putin, care prin centralizarea deciziilor poate adopta hotărâri în favoarea națiunii.

Răspunzând acuzațiilor de rusofilie, premierul ungar a adus două motivații: diplomatică - pentru a calma Occidentul - și patriotică - în ideea de a-și consolida puterea pe plan intern, afirmând că Ungaria este doar prietenă cu Federația Rusă și nimic mai mult, iar deciziile sale politice ar fi motivate strict de interese economice, pe care Budapesta nu dorește să le sacrifice pe altarul

sancțiunilor internaționale impuse Moscovei.

Ungaria, susțin adeptii apropierii ruso-ungare, nu este singura țară care dezvoltă relații economice cu Federația Rusă, astfel încât ar fi păcat să condamnăm *a priori* orice formă de cooperare cu autoritățile de la Moscova. Chiar și acordul cu Rosatom, criticat cu vehemență de structurile comunitare de la Bruxelles pentru lipsa de transparență și violarea regulilor europene în materie de licitații și concurență, nu este ceva inedit sau neobișnuit. De altfel, aceeași companie rusă a semnat anterior un contract similar cu Finlanda, pentru construirea centralei nucleare de la Hanhikivi.

Decizia Ungariei pentru atribuirea fără licitație a modernizării centralei nucleare de la Paks se sprijină pe două argumente:

a). Centrala din apropierea graniței cu România a fost construită în integralitate de către ruși, în perioada comunistă și este logic să se continue cu tehnologie de aceeași proveniență !!!

b). Absența unei oferte publice nu are nicio relevanță, fiind evident că nici chiar Franța – unul dintre liderii mondiali în producerea de energie nucleară – nu ar fi fost dispusă să procedeze la investiții comparabile cu angajamentul Rusiei (12,5 miliarde euro).

Postacii premierului Viktor Orban insistă asupra faptului că în Uniunea Europeană găsim destule exemple în care statele membre întrețin legături strânse cu regimuri mai mult sau mai puțin autoritare, cum ar fi China, Arabia Saudită sau Libia. Pe de altă parte, susțin aceștia, plasarea Rusiei în rândul statelor autoritare este cel puțin discutabilă, de vreme ce fostul cancelar german Gerhard Schröder îl consideră pe Vladimir Putin un democrat respectabil.

Adevărul este, concluzionează adepții premierului ungar, că acceptarea regimului de la Moscova de către conducătorii unor țări depinde mai mult de interesele economice și geopolitice, decât de situația drepturilor și libertăților cetățenești din Federația Rusă.

Adevărat, spunem și noi, cu un mic amendament: interesele economice nu pot însă să primeze în raport cu valorile democratice și angajamentele internaționale la care Ungaria este parte, îndeosebi cele rezultate din calitatea de membru al Alianței Nord-Atlantice și al Uniunii Europene.

Criticarea Rusiei – o politică primitivă?

În opinia prim-ministrului Viktor Orban, susținerea cu obstinație a ideii că Rusia reprezintă un pericol pentru democrațiile occidentale ar constitui o „politică primitivă”, cu atât mai mult cu cât majoritatea țărilor de pe bătrânul continent nu resimt practic această pretinsă amenințare. Atracția (*politică, evident*) a lui Viktor Orban pentru Vladimir Putin și sentimentele de dragoste eternă cimentate în cursul celor 7 întâlniri bilaterale (*dintre care 4 după ocuparea Crimeii, pe care Budapesta a evitat să o condamne!!!*) sunt împărtășite în ultimii ani și de alți politicieni la fel de controversați, cum ar fi: **Matteo Salvini** (*vicepremier și ministru de interne - Liga Nordului, Italia*), **Heinz-Christian Strache** (*vicecancelar, Partidul Libertății – Austria*) sau **Marine Le Pen** (*Frontul Național - Franța*), care reclamă ridicarea sancțiunilor impuse Rusiei.

Un asemenea „trend” nu putea fi trecut cu vederea de *serviciile secrete subordonate Kremlinului, care încearcă să stimuleze luări de poziție similare Budapestei și liderilor formațiunilor de extremă dreapta din alte state comunitare*. Astfel, cadre ale Serviciului de Informații Externe al Federației Ruse aflate în misiune la ambasadăle acestei țări din principalele state

occidentale încearcă să convingă interlocutorii că, în ultimul timp, tot mai multe forțe politice din Uniunea Europeană, nu doar din Ungaria, își îndreaptă privirile spre Moscova, căutând o alternativă la această ideologie mondialistă.

Ideea nu este departe de realitate, întrucât și alte state europene (*Grecia, Cipru sau Slovacia*) sunt relativ apropiate de Moscova, însă ***Ungaria este unica țară dispusă să copieze întrutotul matricea rusă***, inclusiv în ceea ce privește atitudinea față de Organismele neguvernamentale cu capital străin.

Cum am ajuns să te iubesc...?

Secretar al tinerilor comuniști la liceul din localitatea natală – Székesfehérvár – ***Viktor Orban condamna cu fermitate revoluționară prezența trupelor sovietice în Ungaria***, iar la 16 iunie 1989, cu prilejul ceremonialului reînhumării lui Imre Nagy și a altor participanți la evenimentele din 1956, ca lider al Fidesz, cerea mulțimii adunate în Piața Eroilor

din Budapesta să aleagă între Moscova și libertate.

Ulterior, ***același politician înfiera relațiile privilegiate întreținute cu Moscova de către prim-miniștrii care l-au precedat între 2002-2010: Péter Medgyessy***, fost membru al securității comuniste, condus personal de către președintele Vladimir Putin la Aeroportul din Sankt Petersburg, sau ***Ferenc Gyurcsány***, premierul care îl primea în vila sa privată pe liderul de la Kremlin în 2006 și semna, doi ani mai târziu, acordul pentru construirea gazoductului South Stream.

Cel mai vehement critic al ONG-urilor și al miliardarului George Soros a uitat cam repede cum, în decembrie 1988, se plângea pe câteva pagini salvatorului său de situația din Ungaria și îl implora să-l ajute „să înțeleagă modul în care funcționează societatea civilă și liberalismul în Marea Britanie”. Potrivit publicației *L'Express*, strigătul disperat al tânărului de 25 ani nu a fost în zadar: ***în septembrie 1989, a primit o bursă de 10.000 dolari pentru a se instrui nouă luni la Oxford.*** După numai patru luni a revenit în Ungaria pentru a participa la primele alegeri legislative libere. Așa a devenit parlamentar la 27 de ani, iar Fidesz a fost subvenționat masiv în primii ani de existență de același sponsor pe care astăzi îl reneagă.

Unde se află acum vehementul critic al Kremlinului? Se pare că ***în tabăra unor lideri ca Vladimir Putin și Recep Tayyip Erdoğan***, care preferă democrația oligarhilor în locul democrației. O asemenea schimbare de macaz

este adusă în discuție și de o parte a presei de la Budapesta, așa cum este săptămânalul *Heti Világgazdaság-HVG* (un fel de *The Economist* ungar), care scrie: *”Pentru o lungă perioadă de timp, Orban a fost convins că a gravita prea mult în jurul Rusiei s-ar putea termina rău. Acum, atitudinea premierului este exact pe dos și riscă să facă din Ungaria un fel de «cal troian» rusesc în Uniunea Europeană. Evident că, toate țările ar dori să facă afaceri cu Federația Rusă, dar niciun conducător nu l-a «periat» pe Vladimir Putin așa cum o face prim-ministrul Ungariei.”*

Viktor Orban știe, ca nimeni altul, cum să-și lingusească fratele mai mare și, evident, mult mai puternic și influent pe arena politică internațională. *Principala avocat al ridicării sancțiunilor generate de ocuparea Crimeii*, premierul ungar este pe aceeași lungime de undă cu țarul de la Kremlin când vine vorba despre importanța suveranității naționale, a familiei și identității creștine în Europa. Tot la unison, *cei doi conducători se opun apropierii Ucrainei de structurile euro-atlantice și critică vehement politica autorităților de la Kiev în problema folosirii limbii ruse/maghiare* în instituțiile de învățământ și în raporturile cu administrația locală și centrală.

Ca și ocupantul fotoliului de la Kremlin, *lui Viktor Orban îi place să „vorbească poporului”*, să acorde privilegiile baronilor locali și să glorifice autoritatea puterii centrale în serviciul unei ideologii naționalist-revanșarde. *Ambii conducători joacă, premeditat sau inconștient, o carte periculoasă*: Putin invocă Mama Rusia, iar Orban Ungaria milenară a Sfântului Ștefan. Țarul amintește de umilințele la care a fost supusă Rusia după destrămarea Uniunii Sovietice și speră să refacă, pe baze „democratice”, măcar o parte din fostul imperiu, în timp ce *liderul de la Budapesta aduce în prim-plan „cel mai dureros moment al istoriei naționale – Tratatul din 1920 de la Trianon, care i-a amputat Ungariei două treimi din teritoriu.”*

Notă: *O explicație simbolică a acestei atitudini ne-o oferă liderul OGYM (o mișcare cetățenească pentru promovarea democrației în Ungaria), profesorul Szabo Gabor-Tuareg, care îndeamnă cititorii să arunce o privire spre Parlamentul de la Budapesta pentru a înțelege mai bine cum stau lucrurile: pe fațada clădirii sunt arborate două steaguri – al Ungariei și al secuilor din Transilvania. Nici vorbă de drapelul Uniunii Europene, ceea ce înseamnă că „premierul Viktor Orban, este un eurosceptic convins și trăiește cu nostalgia Ungariei Mari.”*

Orban nu are (încă?) veleitățile expansioniste ale lui Vladimir Putin, însă facilitează naturalizarea maghiarilor din afara granițelor „rupți de patria-mamă prin nedreptul Tratat de la Trianon”, care își exprimă la rândul lor gratitudinea alimentând bazinul electoral al Fidesz. Din acest punct de vedere,

putem aprecia că premierul ungar beneficiază de o hegemonie electorală comparabilă, în procente, cu cea a prietenului său de la răsărit.

Mai nou, *prim-ministrul ungar se vrea un fel de Donald Trump european*, care crede că punerea semnului egal între emigranți și violatori, ocupanți ai locurilor de muncă sau teroriști, ar însemna să adopti principiul „*Ungaria first*”, ca să vorbim aceeași limbă!

În Ungaria, rușii se simt... ca acasă!

Serviciile ruse de informații au găsit un sprijin interesant și interesat în formațiunile de extremă-dreapta din Ungaria. Astfel, *István Györkös*, liderul organizației paramilitare Frontul Național Unguresc (Magyar Nemzeti Arcvonal), în prezent arestat, *întreținea legături strânse cu GRU* (spionajul militar al Rusiei), iar eurodeputatul formațiunii ultranaționaliste Jobbik, *Bela Kovacs* - poreclit KGBela - a fost acuzat de spionaj în favoarea Moscovei, pe baza unor informații clasificate obținute de jurnaliștii unguri de investigații.

Aceiași ziariști au lansat pe portalul de știri www.444.hu ideea că site-ul guvernamental destinat „*consultărilor naționale*” conținea un virus care permitea transferarea datelor de identificare a votanților spre browserul Yandex (un fel de Google rusesc), iar exemplele ar putea continua.

Pe acest fond, surse apropiate unor servicii secrete occidentale, care monitorizează de mai mult timp strategia de politică externă a Budapestei, avertizează în legătură cu alinierea tot mai pronunțată dintre Ungaria și Federația Rusă și posibilul impact al acesteia asupra relațiilor cu partenerii din Alianța Nord-Atlantică.

Aceleași surse semnalează *intensificarea acțiunilor serviciilor ruse de informații pe teritoriul Ungariei*, ceea ce ar justifica teama unora dintre oficialii NATO că Budapesta ar putea să devină un fel de *cal troian* al Moscovei pentru slăbirea coeziunii transatlantice.

Confirmarea temerilor vest-europenilor vine și din partea unui fost ofițer ungar de contrainformații – *Ferenc Katrein* – care, într-un interviu publicat acum câțiva ani pe site-ul www.index.hu susținea că *apropierea Budapestei de Moscova a generat efecte nedorite și în activitatea structurilor ungare de intelligence, care nu au fost autorizate să desfășoare unele operațiuni specifice, necesare în planul securității naționale.*

Logodnică de-a pururi, soție niciodată (sic!)

Premierul Orban „*este conștient că populația maghiară este majoritar pro-europeană și că fondurile accesate de la Bruxelles țin în viață economia locală.* Mai știe, de asemenea, că Budapesta nu poate negocia de pe poziții de forță cu Moscova, fie că este vorba de gaze, metrou sau Centrala nucleară de

---

la Paks. Ungaria nu poate oferi nimic rușilor, cu excepția primirii cu mare pompă a atotputernicului lider de la Kremlin”, aprecia nu demult politologul András Radnóti.

În pofida legăturilor sale strânse cu Federația Rusă, Ungaria rămâne profund integrată în comunitatea euro-atlantică. Nici nu poate fi vorba de prietenie sau valori comune care să prefigureze o viitoare alianță, ci de o cooperare punctuală, bazată pe interese reciproce de moment, susține **András Rácz**, profesor la Universitatea Péter Pázmány din Budapesta, care afirmă că *„rușii nu au nici cea mai mică încredere în Viktor Orbán, pe care îl folosesc ca unealtă pentru diminuarea coeziunii din interiorul Uniunii Europene.”*

CRIZA RELAȚIILOR DINTRE STATELE UNITE ALE AMERICII ȘI GERMANIA

Alexandru Botez

La o sumară trecere în revistă a evenimentelor care au marcat în anul 2018 evoluția raporturilor dintre Statele Unite și Germania, este evident că acestea au ținut capul de afiș al celor mai semnificative momente și în domeniul relațiilor transatlantice. Toate acestea s-au petrecut pe fundalul confruntării din ce în ce mai acerbe dintre reprezentanții ideologiei progresiste³ și ai celei populiste⁴.

Preludiu

La 16 noiembrie 2016, opt zile după ce Donald Trump a câștigat alegerile prezidențiale, Barack Obama a călătorit la Berlin pentru a se întâlni cu Angela Merkel. A fost ultima sa vizită în străinătate în calitate de președinte. La dineul de la Hotelul Adlon, cei doi au discutat despre evenimentele care se petrecuseră în ultimele luni, în special referendumul din Marea Britanie pentru părăsirea UE și victoria surprinzătoare a lui Trump, cu sloganul „*America First*.”

Merkel, care se afla la sfârșitul celui de-al treilea mandat de cancelar, a spus interlocutorului că, deși avea unele rețineri să mai candideze, considera totuși că trebuie să facă acest lucru pentru a se putea opune lui Trump, Brexitului și afirmării populismului de dreapta în Europa.

Conform lui Charles Kupchan – care era atunci consilier prezidențial pentru probleme de securitate națională în chestiuni europene și l-a însoțit pe președintele american la Berlin: „*În ultimul an al mandatului său, Obama era obsedat de soarta Europei, după plecarea sa de la Casa Albă*”. Rezultatul alegerilor prezidențiale din Statele Unite prefigura o evoluție incertă. „*În opinia lui Obama, era nevoie de Merkel pentru a menține cu orice preț alianța cu Europa*”, rememorează Kupchan. „*Se temea că, fără Merkel, Trump va face greșeli ireparabile din acest punct de vedere.*”

³ **Progresiști** – o gamă largă de partide cu opțiuni politice de stânga (democrații - în Statele Unite, laburiștii – în Marea Britanie, social-democrații și socialiștii – în Europa), precum și grupări de interese ale minorităților etnice, religioase, sexuale etc. În esență, promovează o viziune internaționalistă, în care interesele naționale sunt subordonate celor internaționale în numele unor valori, principii etc.

⁴ **Populiști** – politicieni și partide, de regulă, cu opțiuni de dreapta, naționaliste, care prin discursul lor se adresează electoratului nemulțumit de politicile elitiste ale formațiunilor de stânga - progresiste.

Dineul a fost un moment emoționant. Ulterior, Obama i-a spus lui Benjamin Rhodes, adjunct al consilierului său pentru securitate națională, că a prevenit-o pe Merkel că președinția lui Trump va fi ca o furtună și a sfătuit-o să încerce să reziste („*try to find some high ground and hold on to it*”). Trei ore mai târziu, când s-au despărțit, fusese cea mai lungă întrevedere pe care Obama o avusese cu un lider străin, în cei opt ani ai mandatelor sale.

Într-o cameră alăturată se încheia dineul pentru consilierii lui Obama și Merkel. Rhodes a rostit un ultim toast: „*Pentru Angela Merkel, care acum este liderul lumii libere.*” Rhodes nu a fost primul care a folosit această titlatură pentru Angela Merkel. În 2015, când revista *Time* a desemnat-o „*Personalitatea anului*”, a denumit-o „*cancelarul lumii libere*”, invocând decizia acesteia de a primi în Germania peste un milion de refugiați.

Obama a insistat ca Merkel să candideze pentru un al patrulea mandat de cancelar, ca să poată contracara intențiile noului președinte. Rhodes menționează în cartea sa „*Lumea așa cum este*”, că atunci când Obama a părăsit Germania, pe 18 noiembrie 2016, a văzut lacrimi pe obrazul lui Merkel, în momentul când cei doi și-au luat rămas bun. Obama s-ar fi întors spre Rhodes și ar fi spus: „*Angela este de acum singură*”.

Două zile mai târziu, Merkel și-a anunțat intenția de a candida pentru un al patrulea mandat, invocând „*nesiguranța vremurilor pe care le trăim*”.

Summitul NATO de la Bruxelles

În luna iulie 2018, în ultima zi a summitului NATO de la Bruxelles, cancelarul german Angela Merkel a propus o ședință de urgență în spatele ușilor închise. Urgența a fost provocată chiar de Donald Trump.

Cu câteva minute înainte, președintele american sosise de la o întrevedere cu președinții Ucrainei și Georgiei, în care aceștia solicitau ca țările lor să adere la NATO. Trump a întrerupt pledoariile acestora și s-a lansat într-un atac la adresa membrilor Alianței, pe care i-a denumit dizidenți (*free riders*) și profitori (*deadbeats*) pe seama puterii americane.

Cu o zi înainte, în fața camerelor de televiziune, președintele american acuzase Germania că „*va fi controlată în totalitate de Rusia*”, din cauza preconizatei conducte de gaze naturale *Nord Stream 2*. Comentariul său de pe Twitter din acea zi suna chiar ca un șantaj: „*Care este rațiunea de a mai exista NATO, dacă Germania plătește Rusiei miliarde de dolari pentru gaze și alte resurse energetice? Statele Unite plătesc miliarde pentru apărarea Europei și în același timp pierd miliarde de dolari din comerțul cu aceasta. Europa trebuie să plătească 2% din PIB, imediat și nu în 2025*”.

După ce au rămas singuri în încăperea în care se desfășura reuniunea de urgență, liderii statelor membre NATO au asistat la ceea ce unul dintre aceștia a denumit ulterior „*spectacolul bizar*” al afirmațiilor făcute de Donald Trump.

A amenințat chiar că Statele Unite vor merge pe „*propria cale*”, dacă aceștia nu vor accepta să plătească mai mult pentru apărarea lor. Criticile sale au vizat-o în special pe Angela Merkel. Președinta Lituaniei, Dalia Grybauskaitė, a luat apărarea lui Merkel, subliniind faptul că Germania a trimis trupe în țara sa pentru a o apăra împotriva Rusiei și a menționat disponibilitatea cancelarului german de a contribui mai mult la apărarea comună în cadrul NATO. Poziții similare au exprimat prim-miniștrii danez și norvegian.

În cele din urmă, prim-ministrul olandez Mark Rutte a venit cu o soluție de compromis. Să privim partea plină a paharului, l-a îndemnat Rutte pe președintele american, iar acesta a acceptat, respectiv ca aliații din NATO să-și sporească cheltuielile de apărare până la sfârșitul anului cu cel puțin 70 miliarde de Euro.

Conform recentelor declarații ale Secretarului General al NATO, Jens Stoltenberg, această promisiune a fost îndeplinită și chiar depășită, dar totuși nu se întrevide încă cu claritate îndeplinirea condiției prevăzute în documentele constitutive ale Alianței de a se aloca pentru cheltuieli de apărare minim 2% din PIB de către toate statele membre.

Summitul NATO s-a desfășurat într-un climat tensionat, marcat de schimbul de replici dure dintre SUA și Germania.

Impresia generală lăsată de acest summit a fost că, pe fond, în Europa există opinii divergente privind chestiunea dacă venirea la Casa Albă a lui Trump reflectă o aspirație reală a Statelor Unite de reformare a actualei ordini mondiale sau a fost doar o aberație, care va fi corectată la următoarele alegeri. Opiniile oficialilor germani, la fel ca și ale unor omologi de la Washington și din Europa, sunt divergente în legătură cu chestiunea

dacă trumpismul îi va supraviețui lui Trump și dacă Germania are o problemă cu o persoană sau cu o țară, care este totuși liderul Occidentului.

Există semnale credibile că membrii establishmentului din domeniul politicii externe atât de la Washington, cât și de la Berlin i-au spus lui Merkel și consilierilor acesteia că Trump este uneori imprezvizibil și volatil, dar nu reprezintă o amenințare existențială.

Un veteran al administrațiilor republicane a recomandat chiar „*răbdarea strategică*”, sugerându-i unui diplomat german de rang înalt să ignore mesajele transmise de acesta pe Twitter și să se concentreze pe acțiunile politice ale Administrației de la Washington.

Conferința anuală pentru probleme de securitate de la München

În perioada 15 - 17 februarie 2019, șefi de stat și de guvern, precum și miniștri din lumea întreagă au participat la acest for internațional informal asupra securității, care are loc de 55 de ani în capitala Bavariei.

Dacă la summitul NATO din vara anului 2018, dominantă a fost tendința de a se ajunge la un compromis temporar în relațiile transatlantice, de această dată, principalii protagoniști – vicepreședintele american și cancelarul german – s-au situat în mod clar pe poziții divergente pe tot parcursul reuniunii. Mike Pence a susținut ferm restaurarea *leadership*-ului american al Occidentului în conformitate cu viziunea președintelui Donald Trump „*America First*”, în timp ce Angela Merkel s-a pronunțat, de această dată fără niciun echivoc, în favoarea menținerii multilateralismului care a marcat ordinea mondială de la încetarea ultimei conflagrații mondiale și pe care, ca o ironie, tocmai SUA l-au impus în Occident.

Ce s-a întâmplat de s-a ajuns la această situație în doar 6 luni de la Summitul NATO de la Bruxelles, unde începuse să se întrezărească perspectiva unei acomodări reciproce?

Răspunsul este simplu: Trump s-a debarasat de colaboratorii săi care jucau la două capete, în frunte cu Secretarul de Stat Rex Tillerson și Secretarul Apărării Jim Mattis și care, în spatele șefului lor, le recomandau aliaților europeni „*răbdare strategică*”. Acum, mesajele de la Casa Albă au o singură voce, cea a președintelui Trump și a fidelului său vicepreședinte Pence. Iar acest lucru a fost evident la München.

Prin urmare, Angela Merkel a decis să pună toate ouăle într-un coș și să mizeze doar pe faptul că Trump va pierde la următoarele alegeri prezidențiale din Statele Unite, după care se va reveni la situația anterioară.

În sprijinul ei, la München a fost prezentă și o semnificativă delegație a opoziției democratice din Statele Unite, din care a făcut parte și fostul vicepreședinte Joe Biden, unul din principalii candidați democrați la viitoarele alegeri prezidențiale. Acesta a afirmat în fața participanților la conferință că „*America se va întoarce*”, fiind ovaționat în picioare de aceștia.

Ne întrebăm, la ce se va întoarce? Poate la situația descrisă astfel de un ziarist german: „*Răsfățați de aproape trei sferturi de veac de protecție militară americană și de varii hatâruri comerciale, europenii se cred îndreptățiți moral, politic și economic să le dea cu tifla partenerilor de peste Ocean. Care importă anual mărfuri germane în valoare de circa 130 de miliarde de dolari, între care automobile, beneficiind de notabile avantaje fiscale, apte a face SUA să reflecteze la a le declara risc de securitate națională.*”

Deutsche Welle, unde a fost difuzat recent eseu intitulat „*Recviem pentru o politică iresponsabilă*”, se întreabă prin vocea aceluiași ziarist: „*Ce*

aduce Germaniei defilatul trufaș sub stindardul multilateralismului? (...) Să-ți desconsideri partenerii democratici, americani și europeni, în stăruința de a susține regimul Putin printr-un gazoduct numit Nord Stream II, care amplifică fatal dependența Europei de livrările energetice rusești, deși Kremlinul se manifestă mai agresiv și imperial decât oricând? Să refuzi unilateral și de ani buni promisiunea făcută de Berlin Alianței Nord-Atlantice, de creștere la 2% din PIB a bugetului militar, în condițiile în care ai o armată jalnic instruită și echipată?”

Concluzii de etapă

Este evident faptul că actuala conducere a Germaniei încearcă să amâne momentul deciziei dacă să se plieze la linia politică promovată de președintele Donald Trump sau să i se opună, sperând la revenirea din perioada anterioară, în special cea din timpul Administrației Obama.

Dacă însă Trump va reuși să-și reînnoiască mandatul, acest lucru va însemna confirmarea evaluării făcute de Henry Kissinger că: „Trump poate fi una din acele personalități ale istoriei, care apar din când în când pentru a marca sfârșitul unei ere și a forța renunțarea la vechile ambiții”.

Până la momentul următoarelor alegeri prezidențiale din Statele Unite, relațiile dintre Washington și Berlin vor continua să fie tensionate, Germania ghidându-se după principiul „Nu trebuie să faci pași ireversibili ca urmare a unei președinții reversibile”, lansat de Rob Malley, fost consilier al președintelui Obama pentru probleme europene și care în prezent conduce influentul think tank american *Grupul Internațional pentru Crize*.

Evoluția acestor raporturi va fi marcată în mare măsură de soliditatea argumentele ambelor părți. Din acest punct de vedere, Donald Trump se pare că are un avantaj evident, fapt care a început să fie recunoscut chiar și de cei mai înverșunați adepți ai progresismului.

Un exemplu în acest sens este comentariul intitulat „Nu toate lucrurile ar fi fost bune fără Donald Trump”, difuzat de *Deutsche Welle* la 19.01.2019, în care autorul enumeră câteva din adevărurile conținute în discursul președintelui american: „Acuzația că europenii nu își respectă angajamentele privind cheltuielile de apărare promise în cadrul Alianței Nord-Atlantice este în mod evident corectă. Acuzația că în chestiuni privind tarifele vamale, Statele Unite sunt dezavantajate în raport cu Uniunea Europeană și China este, din multe puncte de vedere, corectă și ea. Constatarea că Rusia încalcă prevederile Tratatului INF este corectă. Constatarea că unele instituții multilaterale, precum Organizația Mondială a Comerțului sunt învechite și ineficiente în ultimii ani, este de asemenea corectă.”

În plus, multe din reproșurile pe care partea germană le face politicii promovate de Donald Trump nu sunt noutăți ale politicii externe americane.

După cum relevă ziarista americană Susan Glaser⁵ într-o amplă analiză a relațiilor americano-germane, publicată la sfârșitul lunii decembrie 2018 în *The New Yorker*: „La urma urmei, Obama a exercitat presiuni pentru ca Germania să facă mai mult în ce privește cheltuielile de apărare și contracararea Rusiei”

**

La Conferința pentru probleme de Securitate de la München, președintele României Klaus Iohannis a susținut în fața plenului participanților necesitatea atenuării divergențelor dintre Statele Unite și Germania, punând accent pe caracterul temporar al actualelor animozități:

„În acest context, securitatea și apărarea ar trebui să fie un catalizator pentru diminuarea animozităților temporare de peste Atlantic. Nu ne putem permite niciun fel de înțelegere greșită pe subiecte cu asemenea implicații strategice. Trebuie să evităm inițiative care sugerează competiția transatlantică și să ne concentrăm pe construirea unui consens mai puternic pe problemele pe care trebuie să le rezolvăm împreună”.

O poziționare care, în opinia noastră, este nu numai temperată și echilibrată, dar mai ales înțeleaptă, în condițiile crizei pe care o parcurg relațiile transatlantice, în special cele dintre America și Germania.

---

⁵ Editorialist la mai multe publicații din Washington, recent a înființat *Revista Politico*. Anterior a fost redactor-șef al Revistei *Foreign Policy*, după ce, timp de un deceniu, a lucrat în cadrul redacției ziarului *Washington Post* și, timp de 4 ani, a fost detașată în cadrul biroului acestuia de la Moscova. Este co-autoarea cărții *Kremlin Rising: Vladimir Putin and the End of Revolution*, împreună cu soțul ei, ziaristul Peter Baker

CONSIDERAȚII PRIVIND EVOLUȚIA ROMÂNIEI ÎN CEI 100 DE ANI DE LA MAREA UNIRE

Mircea Manea

Istoricii au prezentat pe larg și argumentat cum, cu tenacitate, credință și încredere în dreptul său la unire într-un singur stat, idealul la care neamul românesc aspira de secole s-a împlinit în decembrie 1918 prin constituirea României ca stat național unitar și modern.

Evoluția României după 1918

Recunoașterea politică și consacrarea juridică a înfipturii statului național român modern și unitar, pe plan intern și internațional, n-a asigurat pe deplin liniștea necesară dezvoltării țării sub toate aspectele.

România a continuat să fie contestată și jinduită ca teritoriu cu bogate resurse naturale, ca așezare geografică strategică și cu posibilități reale de progres și afirmare internațională.

Dar statul român și-a continuat drumul său. A fost format primul guvern cu reprezentare națională, s-a adoptat reforma agrară prin care au fost împroprietăriți numeroși țărani și militari care au luptat în războiul pentru apărarea țării și alături de țările Antantei, coaliție victorioasă în războiul împotriva țărilor din alianța Europei Centrale (Germania și Austro-Ungaria).

În 1923 s-a adoptat și prima Constituție a României moderne. Au fost luate și alte măsuri importante de ordin social-politic.

Au apărut, inevitabil, și primele semne de slăbiciune și instabilitate cu grave consecințe. Finanțele, capitalul bancar în particular, au ajuns pe mâinile unor străini care-și consolidează tot mai pregnant puterea pe care și-o extind și în alte sectoare ale vieții social-economice, iar influența lor în viața politică se resimte tot mai evident.

Regimul monarhic producea nedumeriri și mari îngrijorări. S-a refuzat principelui Ferdinand căsătoria cu Elena Văcărescu și lui Carol al II-lea cu Zizi Lambrino pentru că acestea nu proveneau din familii de neam princiar. Ca urmare, Ferdinand s-a căsătorit cu o prințesă engleză, devenită apoi Regina Maria, iar Carol a renunțat la tron după moartea tatălui său, Regele Ferdinand. În această situație a fost înscăunat ca rege la numai 6 ani, Mihai fiul lui Carol, pe care acesta n-a ezitat să-l detroneze, în 1930, prin ceea ce putem numi „prima lovitură de stat în România modernă”, devenind astfel regele Carol al II-lea. Iar pentru Mihai s-a creat titlul simbolic de Mare Voievod de Alba Iulia.

Carol al II-lea și-a arătat rapid marile sale păcate: aventurier, corupător și corupt, comportament detestabil în viață, arogant și batjocoritor în relațiile

cu oamenii politici în special. Avea un singur țel: interesul personal, cu orice preț, inclusiv în disprețul legii.

Treptat acesta, pe măsura consolidării puterii sale a instaurat și prima dictatură personală numită în opinia publică dictatura Carlistă. În această perioadă s-au schimbat nu mai puțin de 24 de guverne, unele având durată de viață de câteva luni sau chiar de cinci zile.

Ca șef al statului, Carol al II-lea, a neglijat grav responsabilitatea ce îi revenea pentru asigurarea independenței și suveranității statului român, a apărării unității și integrității teritoriale. Nu a fost nici preocupat și nici capabil să prevină dezmembrarea României hotărâtă prin Protocolul secret încheiat la 23 august 1939 între URSS și Germania nazistă și materializat în 26 iunie 1940 când Basarabia, Bucovina de Nord și ținutul Herța au fost rupte din trupul țării și alipite cu forța statului sovietic.

Mai mult, prin Dictatul de la Viena, din 30 august 1940, aceeași Germanie nazistă, împreună cu Italia fascistă, a hotărât samavolnic încorporarea Transilvaniei din nord - vest la Ungaria horthistă. În 7 septembrie județele Durostor și Caliacra (Cadrilater) au intrat în componența Bulgariei unde sunt și acum.

România era în pericol să piardă și Banatul românesc râvnit de Iugoslavia. Poporul român n-a dus-o prea bine în nefasta perioadă a domniei lui Carol al II-lea.

Industria era puțin dezvoltată, agricultura se făcea cu mijloace de lucru rudimentare, aratul și celelalte lucrări agricole efectuându-se cu tracțiune animală și, ca urmare, producția cerealieră era scăzută iar locuitorii satelor umblau în opinci și pe drumuri nemodernizate. Înzestrarea armatei a fost neglijată și se afla într-o stare deplorabilă, ca și instruirea și salarizarea etc.

În societatea românească nemulțumirile se acumula și se acutizau, dezvăluind o posibilă explozie socială de proporții. Ceea ce s-a și întâmplat.

Printr-o nouă lovitură de stat, a doua, autorul și beneficiarul exclusiv al primei lovituri de stat, Carol al II-lea, a devenit el însuși victimă fiind forțat să abdice în septembrie 1940, în favoarea fiului său Mihai, pe care-l detronase, iar puterea preluată și exercitată în fapt de generalul Ion Antonescu avansat în funcția controversată de șef al guvernului și conducător al statului. Or, prin Constituție, de drept, această funcție supremă aparținea monarhului, România devenind astfel printr-o formulă sui-generis un stat cu doi șefi!

Dictatura antonesciană

Venirea la putere și instituirea treptată a unui regim de forță era o necesitate impusă de o situație internă și externă excepțională. Amputarea samavolnică a teritoriului național reclamă soluții de urgență. Starea de spirit a populației nu era încurajatoare. Românii care se refugiau din teritoriile răpite

aveau nevoie de ajutor specific situației în care se aflau (locuințe, mijloace de trai, alinare a suferințelor etc.). Nefericita coabitare guvernamentală cu Mișcarea legionară s-a dovedit de o gravitate extremă. Crimele și abuzurile săvârșite discreționar de legionari în cele 3 luni de participare la guvernare, nu prevestea nimic bun. Pericolul preluării puterii de către Mișcarea Legionară era real și confirmat de rebeliunea din 21-22 ianuarie 1941. Perspectiva acestui curs al evenimentelor trebuia împiedicată și înlăturată, ceea ce s-a și făcut prin lichidarea hotărâtă a rebeliunii, arestarea și urmărirea vinovaților. Multe căpetenii legionare, în frunte cu Horia Sima, au reușit să fugă din țară cu ajutor străin.

Pericolul instaurării unui regim fascist, crearea haosului și dezordinii generalizate în țară a fost înlăturat. Ordinea publică fiind restabilită, redresarea generală a României impunea imperativ formarea unui guvern de uniune și acțiune națională pentru coagularea tuturor resurselor politice. Refuzul liderilor PNT și PNL l-a determinat, am spune forțat, pe Ion Antonescu să-și asume responsabilitatea puterii și a rezolvării numeroaselor și grelelor probleme, printre care, prioritar, recucerirea unora din teritoriile răpite României. Și astfel s-a reconfirmat o realitate istorică. Totdeauna și pretutindeni, regimurile dictatoriale ca și dictatorii au apărut în situații excepționale, de profundă criză, pe plan național și internațional.

Participarea României la războiul antisovietic pentru readucerea Basarabiei, Bucovinei de Nord și ținutului Herța la patria mamă a constituit o preocupare prioritară a regimului lui Ion Antonescu. Desfășurarea războiului și pierderea acestuia, precum și gravele consecințe, pe toate planurile, pentru România și evoluția ulterioară a țării noastre sunt bine cunoscute.

Dictatura sovieto-comunistă, devenită ulterior totalitară, din perioada august 1944-decembrie 1989

A. Numim astfel începutul perioadei pentru că, până în urmă cu câțiva ani, opinia publică din România, ca și cea internațională, inclusiv liderii politici ai comunității europene și cei români cu deosebire, nu aveam cunoștință de înțelegerea trinomului de la Ialta. La propunerea lui Winston Churchill, ceilalți (I.V. Stalin și Franklin Delano Roosevelt) au hotărât ca la sfârșitul celui de al Doilea Război Mondial țara noastră să intre aproape total (90 %), în zona de influență politică a URSS și implicit a PCUS.

Ca urmare, orice tentativă de ieșire a României din războiul antisovietic n-a avut nicio șansă de reușită. De fiecare dată interlocutorii americani și britanici recunoșteau și declarau că fiind ținuți de înțelegerea de la YALTA nu pot întreprinde nimic fără informarea și acordul URSS.

Așa se explică și poziția adoptată de Statele Unite și Marea Britanie la stabilirea condițiilor și hotărârilor Conferinței de Pace de la Paris din anii 1946-

1947. Atunci, la propunerea URSS, i s-a refuzat României calitatea de stat cobeligerant. Această situație a influențat grav viitorul țării noastre.

Având „*mână liberă*,” URSS și PCUS au intervenit și acționat discreționar în România după 23 august 1944, potrivit numai propriilor obiective și interese. Au condus prin oamenii lor, sovietici și români la:

- Instalarea unui guvern obedient;
- Organizarea alegerilor parlamentare în 1946, grosolan fraudate și câștigate „*de cine trebuie*”;
- Desființarea partidelor politice tradiționale, care erau până atunci cele mai influente în viața României post 1918;
- Arestarea și judecarea arbitrară a „*criminalilor de război*” în frunte cu mareșalul Ion Antonescu, întemnițarea și executarea lor;
- Arestarea brutală și întemnițarea cu sau fără judecată a zeci de mii de personalități din toate domeniile vieții sociale și politice;
- Obținerea, prin presiuni și amenințări, a abdicării Regelui Mihai și încetarea regimului monarhic în România. Instaurarea regimului zis de democrație populară a făcut ca statul monarhic să devină Republică Populară;
- Epurarea masivă efectuată în armată și celelalte instituții de siguranță națională, ordine publică și justiție;
- Numirea în instituțiile cu profil militar, servicii secrete și poliție a unor preținși ilegaliști și antifasciști, precum și foști agenți sovietici, inclusiv din rândul prizonierilor de război constituiți în Diviziile Tudor Vladimirescu și Horia, Cloșca și Crișan;
- Însușirea discreționară a unor importante resurse ale solului și subsolului României (petrol, aur, cupru, argint, uraniu), nave maritime și fluviale și alte mijloace de transport, mari cantități de produse agroalimentare și altele. Exploatarea brutală a resurselor economiei românești prin crearea de societăți mixte, așa-numitele SOVROM-uri.

Potrivit datelor instituțiilor abilitate și specialiștilor în domeniu, cuantumul despăgubirilor de război obținute de URSS la Conferința de Pace de la Paris a ajuns de la 300 de milioane de dolari la aproape 2 miliarde de dolari, adică de peste șase ori, prin practici dictatoriale abuzive, secătând astfel în mod drastic averea națională și nivelul de trai al românilor traumatizați de război și de pierderile uriașe suferite, ca și de pagubele pricinuite de seceta prelungită din primii ani postbelici și a inundațiilor catastrofale ce au urmat, ca și de efectele puternicului cutremur din 1940.

B. Această stare de lucruri a obstrucționat decisiv statul român să acționeze în interes național potrivit cu nevoile, urgența și prioritățile României postbelice.

Cu prudența impusă de prezența străină în țară, cu răbdare și folosirea abilă a situațiilor favorabile apărute, s-au făcut totuși pași importanți. Prima acțiune dătătoare de curaj și speranță a constituit-o determinarea conducerii URSS să retragă unitățile militare care se comportaseră pe teritoriul național ca o armată de ocupație.

Au urmat:

- Plenara conducerii de partid din aprilie 1964, rămasă în istorie ca „*Declarația de independență*”.
- Eliberarea din închisori a tuturor deținuților politici.
- Încetarea trimeriei la specializare în URSS a ofițerilor din structurile militare, inclusiv din serviciile de informații și contrainformații.
- Retragerea tuturor consilierilor sovietici din instituțiile sistemului de apărare, ordine publică și siguranță națională.
- Demascarea existenței unor rețele de informații și influență ale URSS și solicitarea cu fermitate a încetării activității acestora, urmată de organizarea unei structuri speciale a statului român de cunoaștere și contracarare a acțiunilor desfășurate de URSS și alte țări socialiste împotriva României. Stabilirea, în ianuarie 1967, a relațiilor diplomatice cu R.F. Germania, prin sfidarea pretenției URSS de a fi singura îndrituită atunci să reprezinte țările socialiste în relațiile diplomatice cu respectivul stat occidental.

Pe aceeași linie de conduită politică, România a fost singurul stat socialist din Europa Răsăriteană care a ignorat cerința încetării raporturilor diplomatice cu Israelul după războiul fulger din 1967, câștigat de acest stat. Mai mult, a desfășurat o abilă, intensă și perseverentă politică externă în Orientul Mijlociu și în alte regiuni ale lumii, având un rol important la apropierea și normalizarea relațiilor dintre Israel și Egipt, precum și a contractelor dintre lideri ai Israelului și ai Organizației pentru Eliberarea Palestinei ca premise prealabile necesare soluționării problemei dintre acestea.

A militat pentru depășirea relațiilor tensionate dintre URSS și PCUS pe de o parte și R.P. Chineză și PCC pe de altă parte. În același spirit România a acționat pentru identificarea de soluții, inclusiv prin contacte directe, pentru stabilirea relațiilor diplomatice între S.U.A și R.P. Chineză, demers finalizat prin crearea Biroului de Legătură, ca oficiu diplomatic (ambasadă) al SUA în capitala Chinei și numirea lui George Bush, ca șef al acestuia. O implicare activă cu rezultat final pozitiv, a condus și la soluționarea conflictului din Vietnam și retragerea militară a SUA din Vietnamul de Sud și realizarea unității statale a poporului vietnamez.

România a avut un important rol, mult apreciat în sfera relațiilor internaționale, în inițierea, organizarea și încheierea cu succes, la 1 august

1975, a Conferinței pentru Securitate și Cooperare în Europa, finalizată prin cunoscutul Act final semnat la cel mai înalt nivel de statele europene, ca și de SUA și Canada, în capitala Finlandei.

Crearea, ca efect al acestei reuniuni, a Organizației pentru Securitate și Cooperare în Europa a contribuit într-o măsură însemnată la detensionarea climatului politic și a relațiilor interstatale în Europa, influențând și procesele pozitive ulterioare de cooperare în toate domeniile stabilite prin Actul final al Conferinței.

Condamnarea fermă de către conducerea României a invadării militare a Cehoslovaciei în august 1968, de trupe ale URSS și altor state socialiste europene, a constituit o acțiune curajoasă, existând riscul, aproape iminent, ca țara noastră să fie următoarea victimă, a avut un puternic ecou internațional și implicit o creștere a prestigiului României, facilitând ulterior demersurile de politică externă ale statului român. Numeroasele vizite la nivel înalt efectuate în străinătate pe toate continentele ca și venirea frecventă a numeroși șefi de stat și de guvern din SUA, Marea Britanie, Franța, Germania, Italia, Spania, China, Japonia etc., au făcut din București un prestigios centru al politicii internaționale. În acest context a obținut România de la SUA în anul 1975, clauza națiunii celei mai favorizate.

Această succintă prezentare reflectă și consacră o realitate ce nu poate fi contestată, dacă privești situația *sine ira et studio*, respectiv că, perioada anilor 1968-1980 a fost cea mai pozitivă, activă și benefică.

Marile abuzuri ale regimurilor dictatoriale din România postbelică și gravele consecințe ale acestora

Nu putem trece peste ilegalitățile și abuzurile săvârșite conștient, sub presiune sau din incompetență și urmările lor deosebit de grave pentru adevăratele interese ale poporului român. Dintre acestea menționăm:

- Introducerea și aplicarea în viața social-politică a României a tezei „*luptei de clasă*”, considerată pe drept cuvânt prima acțiune programată a conceptului dezbinării naționale, varianta a anticului *divide et impera*. Această acțiune a produs o imensă falie în societatea românească, fără niciun temei juridic și cu atât mai puțin democrat. Ca urmare, a apărut dezastruosul criteriu al „*dosarului sănătos de cadre*”, ca măsură practică a politicii de dezbinare. Consecințe: mulți români, copiii și rudele lor apropiate, au fost tratați ca niște persoane ciumate, de neîncredere, care trebuie izolate, îndepărtate și fără acces la ocuparea unor funcții în aparatul de stat, în învățământul universitar și la doctorat. Această practică a dăinuit mult timp în societatea românească, dăunând grav progresului și dezvoltării generale a României, formării

potențialului creativ și productiv al țării, coeziunii naționale și sociale a românilor.

- Printr-o astfel de politică s-a dat cale liberă parvenirii în locuri și funcții importante a multor persoane, unele bine intenționate dar fără pregătirea corespunzătoare, a numeroși veleitari de joasă speță și chiar impostori politici, falși ilegaliști, contributori la susținerea PCR înainte de august 1944, unii arogându-și militantism antifascist, activitate care de cele mai multe ori nu a fost probată convingător.
- Interpretarea restrictivă și condiționată a libertății de conștiință, de exprimare liberă a gândurilor, a dreptului la organizare și întrunire în modalități specifice, ca și a pluralismului politic. Pedepsirea drastică a delictului de opinie.
- Îngrădirea dreptului la deplasarea în străinătate, în special în Occident, condiționarea dreptului la obținerea pașaportului și a vizei de ieșire, politică derivată din criteriul dosarului sănătos de cadre. Această măsură pe termen nedeterminat a generat numeroase nemulțumiri și justificate proteste și contestații în țară și în exteriorul României, constituind un obstacol major în participarea la numeroase reuniuni cu caracter științific, economic, politic, cultural-educativ, din domeniul sănătății, sportului și turismului, reducând drastic posibilitatea accesului nostru la progresele și ideile dezvoltării prin cunoaștere ca imperativ perpetuu al societății umane.
- Pe aceeași linie de concepție și conduită politică nefastă se înscrie și limitarea accesului la documentații din străinătate și la presă, prioritar din occident, precum și alte mijloace de comunicare în masă.
- Limitarea contactelor cu cetățeni străini și condiționarea lor aberantă, inclusiv cu cetățeni români stabiliți în străinătate. Stabilirea prin lege și alte acte normative a criteriilor și condițiilor ce trebuiau respectate.
- Cooperativizarea forțată a agriculturii și a sectoarelor înrudite a declanșat nemulțumirile proprietarilor agricoli, adâncind timp îndelungat raporturile dintre stat și societate, respectiv dintre regimul politic și un procent majoritar al populației din mediul rural și nu numai din acesta, ci la nivelul întregii societăți.
- Cultul personalității lui Nicolae Ceaușescu, ce s-a manifestat cu moderație în prima perioadă și putea fi justificat de necesitatea susținerii autorității de șef al statului și lider al Partidului Comunist Român, precum și a politicii promovate pe plan intern și extern, cu deosebire în anii 1965-1968, când a adoptat curajos, ferm și riscant opoziția publică și condamnarea agresiunii armate a URSS și altor state socialiste în Cehoslovacia. Poziție ce i-a adus popularitate pe plan

intern și extern, dar și o adversitate crescândă și periculoasă din partea URSS și PCUS și a statelor și partidelor aservite acestora. Adoptarea în continuare de poziții tot mai diferite în cadrul Organizației Tratatului de la Varșovia și în relațiile bilaterale de partid și de stat, i-au creat condiții pentru realizarea unei politici externe tot mai active și apreciate, folositoare României, în arena internațională și în dezvoltarea internă pe toate planurile.

- Alăturarea abuzivă și nemeritată a Elenei Ceaușescu la conducerea de partid și de stat.

Cauze ale sfârșitului regimului totalitarist și al cultului personalității

Pe plan extern, relațiile României sub conducerea cvasi monopolistă a cuplului dictatorial se erodau tot mai evident. Viața internațională cunoștea mutații spectaculoase nefavorabile. Se produceau schimbări politice radicale în țările așa numitului lagăr socialist. Soarta regimului politic și a cuplului dictatorial se anunța ca fiind pecetluită. Se acumulaseră prea multe cauze și factori negativi. Cercurile politice din exterior acționau atât pe cont propriu, cât și în înțelegeri oculte cu alte state interesate. Regimul social-politic din România devenise extrem de vulnerabil, iar răsturnarea sa inevitabilă. Ceea ce s-a și întâmplat în decembrie 1989.

Printre numeroasele cauze și motive se înscriu ca factori decisivi:

- Manifestarea ajunsă la paroxism a cultului personalității, în țară și în relațiile internaționale;
- Lansarea și promovarea noii orientări în politica externă a conducerii statului sovietic și a PCUS de către Mihail Gorbaciov, așa-numita perestroika (reformă și transparență), urmată de înțelegerea considerată decisivă dintre acesta și Ronald Reagan, președintele SUA, continuată apoi la Malta de succesorul lui, George Bush, în zilele de 2-3 decembrie 1989;
- Reducerea până la anulare a interesului SUA și a celorlalte puteri occidentale de folosire și susținere a regimului dictatorial, acaparat maladiv de clanul Ceaușescu pe care l-au și abandonat treptat.
- Ignorarea nevoilor reale ale poporului și politica de austeritate și de perpetuare a privațiunilor și sacrificiilor făcute de cvasi majoritatea populației pentru aberanta măsură, din punct de vedere politic și economic, a achitării integrale a datoriei externe a României;
- Accentuarea neîncrederii dintre cuplul dictatorial și instituțiile de forță ale statului român, care nu mai erau tratate cu atenția cuvenită rolului și locului lor în societate, în ultimii ani ai regimului, când situația internă și externă impuneau cu necesitate abordări și măsuri responsabile

corespunzătoare, specifice crizei politico-sociale în care se afla România;

- Nesăbuita atitudine de frondă luată în februarie 1988, prin care statul român a renunțat unilateral la Clauza națiunii celei mai favorizate în relațiile cu SUA;
- Deși cu impact minor, nu trebuie tratat superficial, nici efectul trădării din iulie 1978, a generalului cu două stele, Ion Mihai Pacepa, fost adjunct al șefului Departamentului de Informații Externe.

Inevitabil sfârșit al regimului totalitar din România

A surprins inconștiența lui Nicolae Ceaușescu, care continua să creadă că regimul dictatorial-totalitarist instaurat în România postbelică nu va fi afectat de cavalcada mutațiilor produse în celelalte țări socialiste din Europa, membre ale Organizației Tratatului de la Varșovia.

Cauzele fundamentale enunțate în prezentul material retrospectiv s-au dovedit fatale cuplului dictatorial al clanului Ceaușescu și cultului deșănțat al personalității.

Atitudinea acestora a fost cu atât mai de neînțeles cu cât se știa că în ultimii ani se constituiseră grupuri de persoane în București, Iași, Timișoara și alte locuri din toate regiunile țării, care se pregăteau și acționau pentru răsturnarea regimului dictatorial de sorginte comunistă. Alt fapt, ignorat aproape total, l-a reprezentat și simbolistica formării unui pretins guvern al exilului românesc cu sediul la Budapesta.

O alta nedumerire o constituia credința unor foști demnitari și lideri ai PCR care și în decembrie 1989 se mai iluzionau că, opinia publică autohtonă ca și cea internațională nu urmărea decât înlăturarea de la putere a clanului Ceaușescu, nu și schimbarea regimului politic. Corneliu Mănescu a declarat chiar într-o discuție cu Emanoil Valeriu, în ianuarie 1990, că anterior i se propusese, după alungarea lui Nicolae Ceaușescu, să preia funcția de secretar general al PCR pe care a declinat-o datorită vârstei sale de 75 de ani, propunându-l pe Ion Iliescu care era mai tânăr!

Nici această declarație insolită n-a mai fost abordată și opinia publică a rămas nedumerită.

România în perioada decembrie 1989-decembrie 2018

O abordarea sectorială și profundă a perioadei intră în preocuparea istoricilor, cercetătorilor politici, economici, sociologilor și celorlalte categorii de instituții abilitate și de specialiști pe domenii specifice.

În această retrospectivă stăruim pe revelarea unor aspect ale drumului parcurs de țara noastră după evenimentele dramatice ale schimbării vechiului regim. Câteva elemente semnificative au precedat și influențat răsturnarea violentă a regimului totalitar ajuns la scadența existenței sale.

Printre aceste elemente prevestitoare ale inevitabilului sfârșit, sunt câteva certitudini. Reactualizarea peste timp a spiritului înțelegerilor de la YALTA, înainte și după MALTA. Semnificativă a fost lipsa de reacție și chiar încurajarea tacită a trecerii a numeroși cetățeni est-germani prin Ungaria în Austria și de aici în Germania Federală. Trecerea ilegală a unui număr din ce în ce mai mare de români în Ungaria fără a fi returnați autorităților române conform obligațiilor asumate anterior de ambele state, practică statornică în relațiile bilaterale dintre țările socialiste. Dimpotrivă, autoritățile maghiare au folosit această resursă umană pregătind din rândul ei elemente care au instigat și provocat actele de vandalism și de tulburare gravă a ordinii publice din Timișoara. Concomitent, statul ungar a deplasat unități militare la frontiera cu România fiind gata să intervină în țara noastră.

Neînchiderea granițelor, ca măsură care se ia de către orice stat aflat într-o situație excepțională, a ridicat numeroase nedumeriri și semne de întrebare cu privire la responsabili. Nici până acum nu s-a elucidat cine și ce interese a avut să procedeze astfel. De ce?

Ca peste tot în lume, când într-o țară se prefigurează producerea unor schimbări radicale, statele interesate acționează pentru exploatarea situației în propriul lor beneficiu.

Nici România nu a fost exceptată. Împotriva țării noastre au acționat, inclusiv prin serviciile lor de spionaj, URSS, SUA, Franța, Marea Britanie, Germania, Ungaria și Iugoslavia. Unele din aceste state au „teleportat” de urgență în România persoane de totală încredere din emigrația română, iar altele și-au reactivat rețeaua de agenți acționând prioritar pentru influențarea evenimentelor în scopul urmărit și în vederea accederii în funcții și instituții importante la niveluri cât mai înalte. Unele dintre aceste persoane – și nu au fost puține – deși identificate s-au bucurat de întreaga „*bunăvoință*” a noii puteri. De ce?

Aceleași state, prin metode specifice de subversiune și influență, au acționat pentru instigarea la nerespectarea autorităților inclusiv prin învinuirea generalizată a membrilor PCR și solicitarea condamnării tuturor persoanelor din nomenclatura partidului unic și a celor care au fost angajate ale serviciilor secrete și ale instituțiilor de forță.

Anatemizarea *in corpore* a acestora a fost multă vreme un laitmotiv al acțiunilor unor autodeclarați revoluționari, precum și al altor categorii de persoane care aveau revendicări de natură politică, economică, socială, etc.

Aceste manifestări, perpetuate într-o formă sau alta până în zilele noastre, uneori cu violență, au divizat societatea românească, situație ce constituie, în fapt, o a doua mare dezbinare a poporului nostru după cea din primele decenii postbelice.

De această atmosferă politico-socială au profitat și profită din plin cercuri străine, dar și unele grupuri și persoane, cetățeni români, jecmănind fără scrupule averea națională în detrimentul nevoii acute de dezvoltare a României.

Schimbarea regimului politic și primirea țării în NATO și în Uniunea Europeană

A. Derularea vieții politice în perioada decembrie 1989 – decembrie 2000 a influențat în mare măsură evoluția ulterioară a României.

Explozia firească de bucurie a cvasimajorității populației era expresia logică a eliberării de numeroasele privațiuni și restricții impuse de regimul totalitar.

Dreptul la informare prin toate mijloacele specifice, dreptul la liberă exprimare a gândurilor și opiniilor politice, practica pluralismului politic în societate, libertatea de constituire de organizații și asociații sociale democratice etc. au determinat apariția a sute de publicații de o mare diversitate tematică reflectând tocmai setea de cunoaștere a populației frustrate în regimul anterior de exercitarea acestor drepturi fundamentale.

Ca o reacție de repudiere definitivă a monopolului partidului unic s-au constituit și înregistrat la Tribunalul Municipiului București (în perioada 1 ianuarie 1990- 15 iulie 1993) 159 de partide și formațiuni politice. La alegerile parlamentare din mai 1990 au participat însă numai 59 pentru Senat și 72 pentru Camera Deputaților. Iar dintre formațiunile participante numai 9 au obținut peste 1 la sută din voturi pentru ambele Camere ale Parlamentului.

O participare redusă față de numărul partidelor și formațiunilor înregistrate a fost și la următoarele alegeri parlamentare, din decembrie 1992 în condițiile noii Constituții adoptată în decembrie 1991.

Această situație arată că multe partide și formațiuni s-au constituit ca expresie a libertății de manifestare politică, altele reflectând tratarea în derizoriu a acestui drept constituțional de către fondatorii lor, inclusiv ca o posibilitate de parvenire în viața politică.

Deloc întâmplător prima formațiune înființată încă din 25 decembrie 1989 a fost Uniunea Democrată a Maghiarilor din România!

Adoptarea noii Constituții a României postdecembriste a reprezentat, cu toate imperfecțiunile ei, una din cele mai însemnate realizări, jalonând evoluția țării.

Iar Constituția următoare din anul 2003 a corectat unele prevederi fără a deveni un Act fundamental pe deplin satisfăcător. Dovadă avalanșa de sesizări adresate Curții Constituționale. Din această cauză s-au comis grave greșeli de interpretare și aplicare, atât de puterea executivă cât și mai grav prin consecințe, de puterea judecătorească.

Pe cale de consecință se impune elaborarea unei noi ediții a Constituției care să elimine carențele existente și să aducă prevederile acesteia în pas cu, cerințele dezvoltării societății românești și cu obligațiile asumate pe plan extern de statul român.

Una din marile erori ale începutului post-decembrist a constituit-o renunțarea la întreaga legislație a fostului regim, invocându-se iresponsabil că „*este comunistă*” și astfel s-a lăsat țara fără instrumentele juridice în lipsa cărora niciun stat nu poate funcționa și nici o guvernare nu poate acționa coerent.

Reînceperea întregului proces legislativ s-a făcut cu încetinitorul și cu inerente carențe de documentare și redactare, dar și într-o atmosferă politică încărcată de suspiciune și intoleranță, de patimi comportamentale, de ură și lipsă de respect pentru opiniile participanților.

Înțelept era să se procedeze la folosirea critică a legislației existente și adaptarea prevederilor multor acte normative la noua Constituție. Această soluție era justificată și de faptul, cunoscut de specialiști ai Dreptului, că multe legi ale fostului regim s-au redactat în perioada 1965-1980, cu deosebire, ținându-se cont de legislația existentă în țările democratice din vestul Europei. Teama noilor guvernanți de a fi acuzați de interese și influențe comuniste a prejudiciat și întârziat mult dezvoltarea României.

Așa s-a ajuns la posibilitatea comiterii acțiunilor cu caracter demolator a numeroase unități ale economiei naționale sub pretextul halucinant că „*sunt produse comuniste*” și ca atare considerate inacceptabile și doar ca „*fier vechi*”, iar activele gospodăriilor colective din agricultură, zootehnie etc. devalizate sau intrate în proprietatea multor indivizi care s-au cocoțat apoi în diferite demnități politice sau de stat. Legea Patrimoniului cultural național încălcată a fost la rândul ei un pretext pentru dispariția și înstrăinarea multor bunuri de referință ale istoriei poporului nostru.

Numărul abuzurilor de tot felul și exploatarea vidului legislativ din primele decenii postdecembriste au cauzat daune imense țării frânând drastic progresul României în toate domeniile vieții social-economice și politice.

Aderarea României la NATO și Uniunea Europeană

Neutralitatea statală într-o conjunctură politică internațională tensionată, cu evoluții posibile și finalități greu de anticipat cu exactitate, reprezintă pentru o țară mică sau mijlocie o sinucidere garantată. Neutralitatea declarată de state este de regulă neluată în seamă și nerespectată cu deosebire de puterile lumii, multe foste imperii cu vechime îndelungată, din Europa (Marea Britanie, Franța, Spania, Olanda, Belgia, Germania, Italia). De altfel, neutralitate în stare pură nu există.

De această realitate era conștient și statul român încă din ianuarie 1990. Ca urmare, și-a propus ca principale proiecte politice aderarea la NATO și la Uniunea Europeană, o dorință mai veche a poporului român. Numai că asemenea obiective majore impuneau o pregătire temeinică cu participarea tuturor forțelor politice și folosirea celor mai valoroși specialiști autohtoni, inclusiv a unor străini competenți și influenți, loiali demersului țării.

Neprocedând astfel din varii motive și considerații, România și-a atins ambele obiective cu întârziere prejudiciabilă, cu prețul multor greșeli și concesi, care au încărcat prea mult nota de plată a aderării.

Experimentatele state fondatoare ale Uniunii Europene au exploatat fără scrupule dorința României de a obține statutul de membru și pregătirea precară a negociatorilor români, cum au fost:

- Obligația îndeplinirii a mii de condiții cu termene relativ mici pentru cele 31 de capitole ale aderării, cuprinzând toate criteriile posibile, de la cele politico-juridice, economice, sociale, etc., negociate în timp de aproape 5 ani.

- Impunerea unui ritm accelerat al îndeplinirii condiției privatizării sub toate aspectele, ceea ce, în absența unui capital privat românesc, a determinat înstrăinarea principalelor resurse ale solului și subsolului, a sectoarelor economice strategice și instituțiilor bancare. Străinii pot acum influența hotărâtor, prin intermediul acestor pârgonii, desfășurarea vieții social-politice și economice a României. Ca urmare, potențialul de dezvoltare economică a țării s-a redus considerabil.

Deținând în fapt cvasimonopolul asupra bogățiilor solului și subsolului României, sistemului bancar, comunicațiilor și capacităților de distribuție a energiei, capitalul străin își permite să ignore legislația țării și autoritatea statului. Externalizează uriașe profituri prin tot felul de practici pentru a se sustrage de la plata reală a obligațiilor fiscale.

În anul 2017 s-au declarat și impozitat numai 20 miliarde euro deși profitul real obținut a fost de 113 miliarde euro, păgubind statul român cu impozitul datorat pentru diferența de 93 de miliarde euro.

Valoarea PIB-ului realizat de România în 28 de ani postrevoluționari a fost de 3.700 miliarde de euro, sumă calculată la prețurile anului 2017. Pierderile cauzate de privatizări și retrocedări de bunuri și de alte operațiuni prejudiciabile (importuri masive de bunuri de consum și inflația ajunsă la 250 la sută în primul deceniu postdecembrist) au fost evaluate la peste 2.200 miliarde euro.

Capitalul bancar practică dobânzi de 7-8 ori mai mari la creditele acordate decât dobânda pe care o plătește titularilor de depozite. Comparativ, statul român obține în medie de la Uniunea Europeană 3 miliarde euro anual. Discrepanța este uriașă între câștigători și perdanți.

Împrejurările istorice în care a pătruns capitalul străin în economia națională în perioada interbelică și respectiv după decembrie 1989, evidențiază similitudinea practicilor folosite în detrimentul statului român. Numai perioadele istorice și proporțiile sunt diferite.

Guvernanții români n-au sesizat, n-au putut sau au fost împiedicați să realizeze marile dezavantaje cauzate de acceptarea *in integrum* a două obligații fundamentale impuse pentru ca România să devină membru al Uniunii Europene: circulația liberă a forței de muncă și dreptul cetățenilor din statele Uniunii Europene de a cumpăra și deține proprietăți (terenuri, în special agricole, imobile, păduri, unități economice inclusiv de importanță strategică, bănci și mijloace de comunicații ș.a.). Prejudiciile sunt deosebit de mari, iar recuperarea pagubelor imposibilă.

Diferențele mari de salarizare existente în momentul negocierilor pentru aderarea la Uniunea Europeană, dar și după primirea în organizație, erau net favorabile țărilor dezvoltate, toate cu trecut imperial. Dorința legitimă a românilor de a câștiga mai mult și mai repede, ca și mirajul călătoriei în străinătate, drept de care majoritatea nu a beneficiat în vechiul regim politic, i-a determinat pe mulți să migreze temporar sau definitiv.

Numai după primirea în Uniunea Europeană și până în prezent au emigrat peste 2,7 milioane de români, iar în întreaga perioadă postdecembristă 1989, numărul acestora a ajuns la cca 3,5 milioane, mulți stabilindu-se definitiv, în principal în Spania, Italia, Germania, Marea Britanie, SUA și Canada.

Cei ce muncesc în Europa Occidentală primesc de 2, 3, 5 și chiar 7 ori mai puțin decât cetățenii statelor de reședință. Păgubită este România care, a ajuns principala țară de emigrație din Europa, dar și în situația îngrijorătoare a lipsei forței de muncă necesară vieții social-economice. Din această cauză atrage muncitori necalificați din Vietnam, China, Filipine, Turcia și altele, cu deosebire pentru sectorul construcțiilor.

România furnizează acum gratuit profesioniști cu înaltă calificare în domeniul IT, sănătății, învățământului și cercetării, ingineri și constructori etc., pe care i-a format pe cheltuiala statului. Pierderea acestei resurse umane creează dificultăți desfășurării activității în sectoarele vitale ale societății române, frânând grav procesul de dezvoltare generală a țării.

Al doilea pilon al construcției Uniunii Europene, libera circulație a bunurilor și serviciilor a dat posibilitatea multor persoane fizice și juridice din țările organizației în nume propriu sau prin interpuși, cetățeni români corupți sau inconștienți, să achiziționeze cca. 40 la sută din suprafața arabilă a țării și zeci de mii de hectare de pădure, care au dispărut prin transformarea lemnului

în bunuri valorificate în paguba economiei naționale (financiar, al protecției mediului, turistic etc).

Nu au fost cruțate nici parcurile naționale și rezervațiile prevăzute de lege. După anul 2014 au fost tăiate și valorificate în scop industrial 3600 ha de pădure seculară din ariile protejate.

Prin astfel de activități prejudiciabile, România a ajuns, printre alte consecințe, să devină importatoare de produse agroalimentare cu uriașe eforturi financiare pentru bugetul național și starea de sănătate a poporului nostru.

Statele fondatoare ale Uniunii Europene, toate foste imperii coloniale, au deținut permanent pozițiile decisive în Organizație: președinte al Comisiei Europene, președinte al Parlamentului Uniunii Europene, Secretarul General, Înalțul Comisar pentru Securitate și Politică Externă, Prim-vicepreședinte al Comisiei Europene și altele.

Acest lucru arată inegalitatea de tratament dintre statele membre, ca și introducerea și folosirea abuzivă a Mecanismului de Cooperare și Verificare – MCV, și refuzul cuprinderii în Spațiul SHENGEN a României și Bulgariei, lipsa de atitudine critică față de statele mari Germania și Franța când în acestea se petrec abateri grave de la principiile și valorile de bază ale Organizației (depășirea deficitului anual al bugetului, încălcări și nerespectări ale drepturilor și libertăților fundamentale ale omului sau restrângerea drastică a acestora sub diferite pretexte și altele).

Remarcăm că pe lângă aspectele nefavorabile țării noastre în raporturile cu Uniunea Europeană în perioada preaderării cât și după dobândirea calității de membru al acestei organizații - multe din cauza guvernărilor români - primirea României în Uniunea Europeană a fost necesară, oportună și benefică. Depinde într-o măsură hotărâtoare numai de calitatea guvernărilor români în special și a clasei politice în general, să prevenim în viitor erori, atitudini și acțiuni prejudiciabile, manifestându-ne competent, demn și apreciat în apărarea și promovarea intereselor naționale, dar și ale Uniunii Europene în ansamblu, pentru afirmarea pe plan internațional.

Uniunea Europeană va fi puternică, unită, solidară și coerentă dacă fiecare membru al organizației va contribui la împlinirea acestui deziderat vital, care este în interesul tuturor. Mai ales într-o lume ca cea de azi în care se produc și se prefigurează schimbări și evenimente spectaculoase, dar și periculoase.

Primirea României în Uniunea Europeană și consolidarea macroeconomică a țării asigură o dinamică activă și susținută a exporturilor. Au fost necesari însă 10 ani post-decembriști pentru a ajunge la nivelul de 10 miliarde euro. În anul 2017, exporturile din România au însumat peste 67 miliarde de euro, dar totodată a avut importuri de 75 miliarde. Echilibrarea

balanței comerciale impune un efort susținut în vederea creșterii volumului și valorii exporturilor, concomitent cu reducerea importurilor.

România membru al Organizației Atlanticului de Nord

Schimbarea programată a regimurilor politice comuniste din Europa, aflate la guvernare, urmată de înlăturarea lui Mihail Gorbaciov și dezmembrarea URSS și a Iugoslaviei, au creat o situație nouă.

Din varii motive și interese, fiecare stat fost comunist își caută o nouă identitate politică și noi aliați, de regulă occidentali cât mai puternici și influenți în Europa și pe plan internațional.

Preocuparea pentru realizarea securității statale în noua conjunctură geopolitică devenise prioritară. Eventuala opțiune pentru un statut de neutralitate n-a fost luată în considerare, fiind apreciată ca o soluție nerealistă și contraproductivă.

Cum majoritatea statelor și-au îndreptat atenția spre NATO și Uniunea Europeană, nici România nu putea face excepție.

După îndelungate demersuri și negocieri, precum și importante concesii și compromisuri nefavorabile, România a devenit membru NATO în anul 2004 și apoi al Uniunii Europene la 1 ianuarie 2007.

Aceste acțiuni au constituit îndeplinirea a două obiective majore ale politicii externe a României post-decembriste.

Ca membru al NATO, țara noastră s-a manifestat activ prin adaptarea forțelor armate la structurile, înzestrarea, profesionalizarea militarilor și rigorile Organizației. Forțele armate ale României au participat consistent și continuu la acțiunile NATO în Orientul Mijlociu și în alte zone de conflict. A renunțat la tradiția îndelungată și benefică a efectuării serviciului (stagiului) militar obligatoriu, ceea ce considerăm că a fost o eroare importantă, ignorându-se rațiunea morală, politică și militară a pregătirii tineretului.

România a alocat cu promptitudine 2 la sută din buget pentru nevoile și obligațiile asumate ca membru loial al NATO.

Acceptarea țării noastre ca membru al NATO a reprezentat o hotărâre oportună pentru Organizație și pentru România. Și nu o concesie, un cadou făcut statului român, căci interesul a fost reciproc avantajos. România, se simte mai protejată de amenințări și acțiuni militare și de altă natură, mai ales din partea unor vecini deloc prietenoși din considerente istorice, strategice, politice, economice, teritoriale și altele.

La rândul său, NATO este mai puternică având membri ca România într-o regiune sensibilă și periculoasă. Dar nu numai pentru acest argument. România a preluat conștiincios o parte din povara cheltuielilor militare ale Organizației și participă la activitățile specifice cu un număr însemnat de persoane temeinic instruite și disciplinate pe teatrele de operațiuni.

Remarcăm totuși că România nu a beneficiat de înzestrarea forțelor sale armate cu tehnică militară performantă din ultimele generații. Dimpotrivă, și din cauza negociatorilor români, au fost achiziționate două corvete din Marea Britanie la un preț ridicat având în vedere uzura îndelungată și faptul că aceste nave se aflau în pragul casării!

La fel s-a întâmplat și cu achiziționarea de avioane de luptă F16 din Portugalia cu o vechime în serviciu de peste 30 de ani, care nici nu se mai produc în prezent, ceea ce va crea dificultăți la întreținerea acestora.

Rezumând, putem afirma că România a făcut ceea ce trebuia pentru a obține o importantă garanție de securitate a țării, care însă nu ne asigură sută la sută.

Omenirea în ansamblu și fiecare stat luat separat, oricât de mare și puternic ar fi, nu se mai află în zilele noastre în siguranță totală. Arsenalul militar existent, chiar cel de ultimă generație a calității, nu mai este suficient.

Războaiele moderne se pot câștiga acum cu arme nemilitare și fără victime umane, cum sunt internetul și așa-numitele platforme și rețele de socializare, care au o uriașă capacitate de influențare și mobilizare, de instigare și manipulare, de propagandă și diversiune. Războiul cibernetic reprezintă o altă armă redutabilă cu un impresionant randament la înfrângerea dușmanului (inamicului, concurentului) pe plan militar, economico-financiar, al obținerii de informații secrete, paralizării activității în orice domeniu etc.

Acestor „*arme pașnice*” adăugăm potențialul de dezinformare și diversiune etc. al posturilor de radio și televiziune, al telefoniei mobile etc. Așa cum s-a întâmplat, de exemplu, în producerea evenimentelor din „Primăvara arabă”, cu transformările și efectele dezastruoase cunoscute. Toate aceste aspecte se constituie într-un puternic avertisment și un semnal de alarmă, care nu poate și nu trebuie desconsiderat fără a ne asuma suportarea de prejudicii fără precedent.

Această sumară retrospectivă a insistat premeditat pe starea națiunii române după decembrie 1989.

În perioada 1918-2018 poporul român a cunoscut și îndurat orori și suferințe, pagube materiale uriașe și milioane de pierderi de vieți și de grav răniți, repetate amputări ale teritoriului național, dictatura regală, antonesciană, comunistă, cutremure și inundații catastrofale, crize politice, economice și financiare, repetatele și numeroasele acte de in Justiție, infracțiuni de tot felul, frustrări și abuzuri, crearea unei atmosfere prelungite de ură și intoleranță, de dezbinare și manipulare sistemică, de ofensivă împotriva identității naționale, a tradițiilor și istoriei noastre, de exploatare și jefuire a avuției poporului român, de înstrăinare comportamentală și altele.

Dar neamul românesc nu s-a predat, nu și-a pierdut credința strămoșească și iubirea de țară, s-a călit și s-a maturizat.

La început de nou secol, al 21-lea, stabilitatea, pacea și securitatea omenirii sunt tot mai mult erodate. Sunt multe semnale că pericolul declanșării celui de al Treilea Război Mondial devine tot mai apropiat. Marile puteri, dar și alte state care visează să domine comunitatea internațională, ca și spațiul extra atmosferic, fac tatonări și testări primejdioase.

Să sperăm că rațiunea și pacea omenirii vor triumfa prin dialog și nu prin confruntare.

FRAUDA FISCALĂ, O PLAGĂ MONDIALĂ CARE AFECTEAZĂ STATELE ȘI CETĂȚEANUL

Corneliu Vlad

O știre-bombă de presă care a făcut valuri în Franța și în Occident a trecut aproape neobservată pentru mass-media din România. Tribunalul corecțional de la Paris a condamnat cea mai mare bancă privată din lume, *Union Banquiere Suisse* (UBS) la o amendă de 3,7 miliarde euro. Este cea mai grea sentință aplicată vreodată de justiția franceză într-o afacere de evaziune fiscală. De ce a tăcut presa din România? Din lipsă de profesionalism, din dezinteres față de activitățile bancare și de relația dintre stat și băncile particulare? Nicidecum, pentru că “*taxa pe lăcomie*” aplicată recent băncilor de către guvernul român a rostogolit un torent de știri și comentarii. Surdina pusă în media pe evenimentul de la Paris este el însuși un fapt ce merită comentat, dar nu acesta este acum și aici subiectul în atenție.

Justiția denunță caracterul sistemic al fraudei

Premiera de la Paris nu poate fi însă ignorată și asupra ei este de stăruit. Mai întâi, pentru că severitatea justiției franceze va avea un efect disuasiv. Mesajul trimis intermediarilor financiari este clar: se vor aplica pedepse severe celor ce vor fi recunoscuți vinovați de evaziune fiscală. Apoi, maniera în care s-a desfășurat procedura. Timp de un deceniu s-a instrumentat procesul și apărarea băncii a fost demontată punct cu punct, fapt ce îi va pune pe gânduri pe cei ce vor încerca să mai recurgă, în afacerile lor economice și financiare, la procedee în afara legii. În sfârșit, prin acest proces și această sentință, scria “*Le Journal du Dimanche*”, este pus în cauză un întreg sistem. “*Este vorba de o cotitură în istoria luptei împotriva fraudei fiscale, căci pentru prima oară, justiția denunță caracterul sistemic al fraudei. Ceea ce antrenează un precedent juridic determinant*”. A spus-o cât se poate de clar președintele Tribunalului, Christine Mee: “*Frauda își are sursa într-o organizație structurată vertical, sistematică și dezvoltată în timp*”. Franța urmează astfel exemplul Statelor Unite, unde, ca urmare a crizei financiare din 2008-2010, justiția a luat decizii foarte aspre și deloc simbolice, precum, de pildă, o amendă de 16,65 miliarde dolari (14, 68 miliarde euro), în august 2014, aplicată colosului *Bank of America*. Cei care s-au legănat în iluzia că justiția va fi mai clementă, cu gândul că lupta judiciară împotriva derivelor sistemului bancar va fragiliza băncile, au primit o dezmințire categorică, după ce fostul președinte al Franței, Francois Hollande, încercase în zadar să intervină la omologul sau american Barack Obama pentru a “*ierta*” banca *PNB Paribas*,

condamnată la o amendă de 8,9 miliarde dolari (7,8 miliarde euro) pentru încălcarea embargoului american.

În jurul evaziunii fiscale cercul se strânge treptat, chiar dacă practicile de încălcare sau eludare a legii devin tot mai sofisticate. „*Criza financiară, multiplicarea afacerilor și contextul social din ultimul deceniu au produs o evaluare a mentalităților și practicilor*”, observă Guillaume Maujean, redactor șef al publicației *Finance et Marches*. „*Listele negre ale paradisurilor fiscale s-au lungit, schimbul automat de date între diferitele jurisdicții s-a dezvoltat, reglementările s-au întărit și secretul bancar elvețian a fost oficial abolit*”. Evaziunea fiscală a devenit, în mod clar, fapt penal.

Revoluție fiscală mondială?

Evaziunea fiscală este însă numai o parte a fenomenului global al in justiției fiscale. Organizația pentru Cooperare și Dezvoltare Economică (OCDE) anunța, la începutul lui 2019, un acord politic care relansa speranța într-o adevărată revoluție a fiscalității, cum se exprimă unii comentatori. Un număr de 127 de state membre ale OCDE și-au propus să ajungă până în 2020 la un consens pentru taxarea veniturilor în țara în care ele sunt obținute, mai precis acolo unde sunt implantate multinaționalele. Și, în același timp, să sprijine statele în operațiunea de taxare a întreprinderilor care nu sunt ale lor și care își exportă profitul în paradisurile fiscale. Dar va fi oare capabilă OCDE să taie acest nod gordian în care se află prinsă mai ales Europa? – se întreba ziaristul Frederic Rohart de la cotidianul belgian „*L’Echo*”. Pot fi asigurate în același timp pacea comercială și justiția fiscală când majoritatea contribuabililor plătesc impozite, iar giganzii noii economii nu-și onorează obligațiile fiscale? Pentru aceasta e necesară o soluție care să întrunească un acord unanim al statelor, dar SUA nu par dispuse să accepte reglementările preconizate față de multinaționale. În aceste condiții, observa ziaristul belgian, „*dezbaterea asupra fiscalității rămâne la stadiul găngăvelilor*”.

Și totuși, OCDE a convenit să treacă, pentru început, la reguli de fiscalitate pentru taxa GAFA (Google, Apple, Facebook, Amazon), pentru giganzii care se sustrag în mare măsură impozitării. De altfel, Marea Britanie a și adoptat o taxă unilaterală în materie, iar Franța se pregătește să o facă. Germania este mai reticentă, pentru a nu-și complica în plus relațiile cu SUA. Iar o poziție unitară în UE în problema impozitării multinaționalelor ar putea avea impact și asupra poziției celorlalte state din OCDE.

„Scoateți profitul la suprafață!”

În România, în 2017, premierul Tudose anunța că 27 dintre băncile din țara noastră au declarat în ultimii șase ani profituri zero, adică plăteau impozit pe profit „zero” statului român și recurgeau la diverse formule pentru a scoate bani din țară. Premierul român le-a spus-o atunci în față, public: „*Scoateți*

profitul la suprafață! N-ai venit în România să munciți gratis. Nu sunteți societăți de caritate!” Și a renunțat la cardul de debit. Urmarea a fost că la sfârșit de an au raportat profit pe primele nouă luni ale lui 2017, nouă miliarde de lei. Multinaționalele se împrumutau de lichidități de la firmele mamă din Austria, Olanda, Franța la o dobândă de 19% și creditau aici cu 5-6%, pentru a-și repatria profitul fără să plătească impozite.

În noiembrie 2017, guvernul Tudose a aprobat Noul Cod Fiscal, care a pus iarăși pe jar multinaționalele, care evitau plata taxelor în România. Se anunța introducerea unui impozit pentru sumele transferate de multinaționale în afară țării pentru a-și reduce baza de impozitare. Astfel, vor fi împiedicate transferurile unor grupuri de firme către filialele lor din paradisurile fiscale și nu vor mai fi oferite beneficii fiscale obținute prin aranjamente abuzive între firme.

Corporațiștilor li s-a dat atunci liber la proteste. În noiembrie 2018, guvernul PSD-ALDE a mărit salariul minim brut pe economie. O altă lovitură pentru multinaționale, care s-au grăbit să afirme că își mută afacerile din România. N-au făcut-o, au jucat la șantaj. În iulie 2018, Parlamentul a votat legea off-shore, ceea ce a supărat din nou corporațiile străine, ambasadorii țărilor interesate amenințând că vor renunța la concesiuni. Dar, scriau atunci ziarele, pleacă oare câinele de la măcelărie?

În sarcina companiilor multinaționale, reglementarea europeană ce va fi transpusă în legislația autohtonă (mai exact Directiva UE 2016/881) introduce îndatorirea unui raport anual în care să fie specificate veniturile, profiturile mai înainte de plata taxelor, numărul angajaților etc.

La 24 mai 2017, Ministerul Finanțelor Publice anunța că pune în dezbatere publică modalitatea de transpunere în legislația națională a schimbului automat obligatoriu de informații din rapoartele pe care grupurile de întreprinderi multinaționale urmează a le depune în statul membru al societății mamă, așa cum prevede Directiva UE 2016/881.

Directiva reglementează obligația grupurilor de a furniza anual rapoarte care includ informații fiscale referitoare la suma veniturilor, profitul/pierderile, capitalul declarat, profitul nedistribuit, numărul de salariați și imobilizările corporale.

România poate utiliza informațiile din raport pentru combaterea evaziunii fiscale și a planificării fiscale și pentru analiza prețurilor de transfer, evaluarea riscurilor legate de prețurile de transfer și alte riscuri aferente erodării bazei impozabile și transferului profiturilor.

Introducerea „*taxei asupra lăcomiei*“ băncilor, numită oficial taxă asupra activelor, a declanșat o controversă publică aprinsă în care băncile și presa care se face porta-voce a intereselor lor se străduiesc să delegitimeze

măsura și agită spectrul consecințelor catastrofale ale deciziei guvernului, victimizând totodată băncile, care ar fi grav nedreptățite de măsură, deși ele recurg în România la practici mult mai spoliatoare pe seama contribuabililor și a statului decât în alte state.

Numai că, remarcă economistul și gazetarul Ilie Șerbănescu, aserțiunea că prin taxa pe lăcomie s-ar produce mari perturbații este falsă, căci *“statisticile arată că băncile aproape nici nu finanțează economia din România. Toată, dar absolut toată economia străină din România, care deține peste jumătate din cifra de afaceri și ocupă vreo 30% din forța de muncă ocupată în România, nu se finanțează deloc de la băncile străine din România”*.

Drept care, încheia Ilie Șerbănescu, *“orice măsuri de retorsiune ar adopta băncile străine din România, acestea n-ar putea face cine știe ce rău economiei din România, pur și simplu pentru că băncile străine din România n-au aproape nici o legătură cu finanțarea economiei din România. Nici economia românească, nici economia străină din România! Băncile au legătură cu altceva: cu statutul de colonie al României, statut al cărei placă turnantă o constituie.”*

Nimeni nu contestă că România nu ar fi avut o șansă să atingă nivelul actual de dezvoltare fără contribuția substanțială a capitalului străin, căci României îi lipsește capitalul autohton necesar și poate și vocația de a-l acumula. Oricum, companiile multinaționale din România vor trebui să achite impozite către stat pentru toate profiturile obținute pe teritoriul național. Dar nu este mai puțin adevărat că, sub ochii noștri, în ultimii ani, dispar firmele românești de construire de autostrăzi, din domeniul IT, farmaceutic, al îngrășămintelor chimice, aproape falimentate de acțiunile DNA.

Măsurile pe care a început să le adopte guvernul român în politica sa față de capitalul străin din țară a început să genereze temeri că prin modificările legislative aduse s-ar putea lua pârghiile structurilor de forță, prin intermediul cărora anumite țări controlau decizia politică și administrativă, în scopul atingerii intereselor lor economice în România.

“Vine scadența facturii”

Transferul de profit către exterior este o problemă cu care se confruntă toate țările. Companiile americane au „*adăpostit*” pentru mult timp profiturile de peste hotare în alte țări. Acum vine scadența facturii, scrie *“The Wall Street Journal”*. Institutul de cercetare Zion a concluzionat că cinci dintre multinaționalele americane ar plăti o treime din „*taxa de repatriere*”. *„Literalmente o mână de companii au încasat bucăți mari din profitul făcut în afara granițelor”*, spune David Zion, fondatorul institutului de cercetare

Revizuirea fiscală din decembrie 2017 din SUA a dat multor companii americane ceea ce au vrut pe partea de taxe și impozite. Însă, pentru multe

companii multinaționale, această revizuire a venit cu un preț. Acestea vor fi nevoite să plătească o taxă care se achită o singură dată, așa-numita „taxă de repatriere”. Această obligație fiscală va fi calculată din cele 2,5 trilioane de dolari sau poate mai mult, profit făcut de companiile americane în afara granițelor americane. Guvernul american estimează că va colecta 339 miliarde dolari din această taxă în următorii 10 ani.

„Pentru a redobândi suveranitatea asupra multinaționalelor, concluziona o analiză a ONG-ului Oxfam, este nevoie de cooperare internațională, iar aceasta a fost deficitară în ultimii ani”. Mai radical, analistul și gazetarul francez Frederic Lordon avansa ideea “deprivatizării integrale a sistemului bancar”.

MEMORIALISTICĂ, CONSEMĂRI, DEZBATERI

„NU DĂDEAM NIMIC DIRECT LA MOSCOVA ...!”

Petru Neghiu

În seria **Consemnări** din acest număr publicăm un scurt, dar, fără îndoială, interesant interviu cu colonelul (rtg.) **Serbănescu Marin**, care și-a desfășurat activitatea cu precădere într-un domeniu tehnic de mare importanță pentru munca de informații externe, respectiv transmiterea informațiilor și documentelor între Centrală și rezidențele din exterior. La vârsta de 90 de ani, domnul colonel își amintește cu exactitate de ceasornic tot ce a făcut din fragedă copilărie până în vremurile de azi.

La sfârșitul interviului vom face un scurt comentariu referitor la conținutul discuției.

*

Întrebare: Domnule colonel, spuneți-ne, vă rugăm, cam care vă sunt originile și cum vă amintiți începuturile vieții dumneavoastră?

Răspuns: M-am născut în 1929, în același deceniu cu fostul rege Mihai, dar el a apărut mai pe la începutul deceniului, eu pe la sfârșitul lui, dar în același an cu Ion Iliescu. În plus, eu sunt născut în Alexandria, de Teleorman – România. Nu Egipt. Copilăria și tinerețea mi le-am petrecut în Turnu Măgurele. Mama s-a căsătorit în această localitate, de fapt o comună la vremea aceea, după ce m-am născut eu; o soră mai mare a mamei locuia aici și ne-am mutat și noi. Mama era muncitoare cu ziua pe la casele oamenilor mai avuți, negustori, militari, ceea ce pentru viitorul meu a fost o șansă, poate revin ceva mai încolo. Am făcut școala primară, patru clase, în Măgurele, apoi a venit un profesor cu care am început clasa a cincea în sediul primăriei.

Într-o zi, mama lucra la un negustor care avea un fel de studio foto, dar și un atelier-prăvălie de încălțăminte și lenjerie bărbătească, m-a luat și pe mine, așa că mergeam și la școală și am început să lucrez când la atelier, când la foto, făceam un fel de mobilizare a oamenilor să intre în funcție de evenimente (nunți, botezuri, marfă nouă etc.). Dar nu am început chiar imediat, ci după ce m-a văzut, a stat de vorbă cu mine și la sfârșit a zis: „Ești al meu, de mâine vii la muncă, iar cu școala o să mergi la școala de ucenici”. În final am devenit ucenic, asta se întâmpla în 1940.

Întrebare: Și uite așa, v-ați făcut flăcău mare... Cum ați trecut anii de război?

Răspuns: Am urmat patru zile pe săptămână școala, seara de la ora șase la nouă. Dimineața, devreme, începeam munca, cu măturat, cu curățenie (iarna începeam cu făcut focul). Am trecut prin perioadele astea de școlarizare, iar în 1947 am ajuns calfă. În școală, am început să învăț limba germană, în final a trebuit să încep să învăț și limba rusă, însă nu am terminat ciclul. Perioada de război a fost mai dificilă. La atelier eram vreo cinci angajați: un lucrător, căsătorit și avea o fetiță, iar un altul, adus din Dobrogea, era un fel de nepot mai îndepărtat al patronului. Mai erau și două fete retușiere, în final a mai venit o ucenică.

Întrebare: Armata cum ați făcut-o?

Răspuns: În perioada uceniei, iarna nu mă duceam acasă la prânz, stăteam la patron. Oborul din piață s-a transformat în lagăr cu barăci. Acolo a fost adusă o familie de evrei fotografi din Sibiu, Fischer se numeau. Cum a ajuns patronul meu să știe despre ei, nu știu, dar pe mine mă trimitea să le duc medicamente și alte lucruri de care aveau nevoie. Totdeauna mă duceam dotat cu un pachet de țigări pentru santinelă, care îi chema și le dădeam pachetul, iar ei îmi dădeau câte un bilețel. A venit 23 August, au dispărut și ei, a dispărut și lagărul. N-am mai auzit nimic de ei și nici n-am încercat să iau legătura în cursul vieții cu cineva pentru a afla despre ei. În 1947, eram calfă, a venit de la București un tânăr cu familia, cred că tot evreu era, îl chema Nicolau și a deschis o sală de distracție pentru tineri, într-un fost restaurant. A dotat localul cu tot ce trebuia, mese de șah, de table, ring de box și altele, încât a atras tineretul din oraș, atât pe cei angajați cât și alți tineri. Și astfel am ajuns în UTM, că de fapt, el pentru asta venise acolo, să facă organizație de UTM. Au mai venit vreo 3-4 tineri muncitori, bine pregătiți de la București, s-a făcut organizația. Unul dintre ei, Mateuț îl chema, a ajuns șef de cabinet pe la secretariatul general al Ministerului de Interne. Astfel, am ajuns și eu activist UTM, am fost secretarul organizației orășenești și de acolo m-au luat la județeană, ca activist, la început numit pe probleme administrative, am avut în subordine oameni care aveau misiunea să meargă pe la negustori să facă rost de bani pentru cheltuielile cu problemele tineretului. În 1948 s-a pus problema înființării organizației de pionieri, astfel că am fost eu selectat și trimis la București, la cursurile de la școala de pionieri, cum se numea, undeva în zona Pieței Traian, pe care le-am urmat timp de trei luni de zile. După care am organizat primele detașamente de pionieri, în Turnu Măgurele, dar n-am stat prea mult pe acolo. S-a întâmplat că o colegă de la școala din București s-a căsătorit cu un ofițer de grăniceri, care a fost mutat la Măgurele, eu fiind trimis în locul ei la Ilfov, unde am făcut organizații de pionieri, dar n-am stat decât

vreun an. Apoi am fost chemat la București la secția administrativă, undeva în zona Pieței Romane. Aveam 21 de ani, recutasem.

A venit un autobuz și ne-a luat pe mai mulți băieți și ne-a dus la Regimentul de Securitate, în spatele Poliției Capitalei. Acolo a venit un ofițer și ne-a spus: „*De astăzi sunteți cadre ale Ministerului de Interne*”, urmând să mergem la o școală a acestui minister. Eu i-am întrebat dacă nu eram prea mic de statură, aveam 1,67 m înălțime, mi-au răspuns că „asta era pe timpul burgheziei”. Nici n-am putut să-mi iau lucrurile dintr-o cămăruță unde locuiam (important, cu acces la WC!). Peste o zi am plecat la Oradea, unde, între 1950 și 1952, am urmat cursurile Școlii de ofițeri de acolo, am fost coleg cu Manea Mircea. Am fost apreciat în școală, făcusem și cursurile de activiști, eram lăudat, am ieșit mai mult în evidență, chiar mai decât cei care veniseră de la trupe și din alte domenii. Într-o zi din vara anului 1952 ne pregăteam să facem un marș, un exercițiu complet înainte de absolvire, echipați cu ținută de luptă, armament etc. Dar înainte de a pleca în marș a venit în unitate un locotenent-major, parcă Șolțuțiu îl chema. În pauza de prânz a venit un curier care mi-a spus să mă prezint la comandament. M-am prezentat, m-a întrebat cum mă cheamă. I-am spus: Șerbănescu T. Marin. S-a uitat pe o hârtie și a văzut că „tizul” meu avea altă inițială, dar a stat de vorbă cu mine. Și chiar înainte de plecarea în marș, a venit cineva și a citit o listă lungă de nume, aproape 100, după care ne-a spus că rămânem în cazarmă pentru că o să fim „inamicul”! „Gluma” i-a făcut pe unii să vină să-și ia adio de la noi, chipurile, ca inamici, trebuia să... murim. A doua zi dimineța, am predat echipamentul de marș la magazie și am rămas în uniformă pe care o aveam, cu gradul de elev-plutonier. Ne-am îmbarcat în autobuze și am venit la București, eram aproape o companie. Era în iunie și, odată ajunși, am mers la o școală de sublocotenenți, undeva în zona Pieței Unirii. Tocmai absolvise o serie, noi le luam locul. Aproape toți plecaseră, mai rămăseseră câțiva pentru scurt timp. Ciudat a fost că am ajuns la o școală de sublocotenenți, noi care mai aveam vreo 2-3 luni până să terminăm la Oradea, după care ni se acorda gradul de locotenent. În sfârșit, am mers la magazia de efecte și am primit echipament pentru depunerea jurământului. La final am ieșit locotenent.

Întrebare: La Informațiile Externe cum ați ajuns?

Răspuns: O bucată de vreme am lucrat în operativ, apoi la „inspecții”. Între timp am fost recrutat pentru Școala de ofițeri de la Băneasa la un curs de perfecționare de trei luni. Comandantul școlii era fostul general Marcarian Dinar. În 1955 a avut loc prima restructurare, încât am fost detașat în Județul Suceava, până atunci nu fusesem în Moldova. După ceva vreme am ajuns la Serviciul Tehnic central unde era nevoie de fotografi, șef era Albin Mircea, un

om foarte corect, apoi am fost mutat la unitatea de informații externe, Direcția I-a, cum se numea, tot la serviciul foto.

Întrebare: Și cam cu ce vă ocupați în acest serviciu, în calitate de specialist în fotografie?

Răspuns: Am participat la executarea unor lucrări foarte importante. După cum știți, la vremea respectivă, principala bază a muncii era înregistrată pe film și pe hârtie. Am ajuns în Direcția de Informații Externe tocmai în timpul când rezidența de la Paris, în frunte cu Mihai Caraman, pe atunci căpitan sau maior, nu știu ce grad avea, trimitea materiale, adică informații și documente secrete. Atât de multe erau că lucram la ele patru persoane, zi și noapte ca să le dezvoltăm și să le trecem pe hârtie, în dublu exemplar.

Întrebare: De ce în dublu exemplar? Știți cumva dacă mergeau materialele și la Moscova? Era cazul pentru toate materialele sau numai pentru anumite materiale?

Răspuns: Toate rezidențele noastre din exterior, adică grupele operative din toată lumea trimiteau materialele prin curier pe film. Noi, la serviciul foto le procesam tehnic, cum se spune astăzi, și le trimiteam la serviciile operative de linie, la direcții, după ce aveam un prim aviz al conducerii. Erau multe materiale în limbi străine, acestea erau traduse în română la unități și ulterior cele cu probleme deosebite erau prezentate de șefii respectivi conducerii, care decidea ce urma să se facă cu ele.

Întrebare: Unde aveți sediul serviciului atunci?

Răspuns: În Batiștei nr. 25, unde acum este Înalta Curte de Casație și Justiție. Serviciul se afla la parter, imediat în partea strângă, lângă lift, era laboratorul.

Întrebare: Domnule colonel, dumneavoastră ați văzut materialele pe care le trimitea „rețeaua Caraman”. Spuneți-ne, din câte vă mai amintiți la ce se refereau, în principal? Ce antete aveau, de la NATO, de la francezi...?

Răspuns: După cum am mai spus erau în limbi străine, engleză, franceză, germană și poate și alte limbi. Noi le copiam, dar nu știam ce conțin. Noi nu ne puteam da seama, nu apreciam noi ce fel de materiale erau. Noi trebuia să asigurăm o calitate bună a materialelor sub aspect tehnic. Știam de unde vin. Un coleg, Augustovschi Valentin, a fost cu mine la școală la Oradea, am fost și prieteni. El a lucrat la Paris cu Caraman. Pe urmă am discutat cu el și mi-a spus câte ceva despre munca lor acolo. Eu pe domnul Caraman nu l-am cunoscut nici atunci, nici ulterior.

Întrebare: Unde mergeau cele mai multe din materialele pe care le lucrați în laborator?

Răspuns: Noi lucram materialele ce veneau prin curier, nu aveam treabă cu telegramele cifrate, care aveau alt regim. După ce scoteam

materialele, le orânduiau pe spații, adică de unde au venit. Fiecare unitate de spațiu își ridica materialele de la noi, pe bază de semnătură de primire.

Întrebare: Dar cele care mergeau înspre exterior?

Răspuns: Tot noi le preluam. Ei le aduceau la noi, le puneam pe film, îl închideam și îl trimiteam nedezvoltat în exterior, prin curier.

Întrebare: Cele care trebuiau să meargă la Moscova, unde le trimiteați?

Răspuns: Nu știam noi asta, nu depindea de noi, nu dădeam nimic direct la Moscova, pe toate le trimiteam la unitățile de linie. Și acolo, la aceste unități erau dirijate, distribuite unde trebuiau să ajungă. Bănuiesc, nu știu exact, că dacă erau să ajungă la Moscova sau oriunde în altă parte, acest lucru se făcea cu știrea, cu acordul sau la ordinul conducerii Direcției, poate chiar al conducerii țării. Multe ajungeau la Ministerul Apărării Naționale, poate și acolo se decidea asupra lor.

Întrebare: La vremea respectivă erau în țară consilierii sovietici, i-ați prins în Direcția de Informații Externe, le-ați dat și lor materiale?

Răspuns: Erau doi consilieri sovietici și încă două persoane, un bărbat și o femeie, care erau traducători. Aveau biroul la etajul I, lângă cel al șefului Direcției. Lor nu le dădeam nimic. Mai era un consilier la serviciul „Fantome”.

Întrebare: Deci, dumneavoastră tot ce primeați, trimiteați la unități, direct la consilieri sau la Moscova nu trimiteați nimic, plicuri speciale, curier special pentru Moscova nu făceați?

Răspuns: Repet, noi nu lucram direct cu ei, n-aveam de ce să facem astfel de lucrări speciale. Dacă vreți, vă pot spune că am participat și la acțiuni de pătrundere secretă. În câteva rânduri erau cu noi și ruși, sovietici, mai ales specialiști, tehnicieni, cu aparatură mai de ultimă oră, noi mergeam cu trepidul, cu aparatură veche. Dar, ne-au dat și nouă un exemplar de aparat foto de reprodus, noi i-am spus fotodoc, operam pe film de 16 mm, deci film de cinematografie, pe care încăpea un număr mai mare de imagini. Pelicula era mai mică și putea fi mascată în diferite containere. A fost un fel de inovație a noastră, un tehnician de-al nostru s-a dus cu planurile după aparatul sovietic la IOR, unde a fost realizat primul exemplar, ulterior s-a produs la noi la Serviciul tehnic, în multe exemplare pentru unități, servicii, pentru exterior etc. Cel cu care am lucrat se numea Stănia, mai este încă în viață, i-a murit soția.

Întrebare: Până când ați lucrat la Serviciul din Batiștei, la laboratorul foto?

Răspuns: Până în 1967.

Întrebare: În 1967, 1968 au avut loc restructurări și schimbări și pe linie politică, s-a înființat Consiliul Securității Statului, în frunte cu Ion Stănescu.

Răspuns: Rezidența de la Viena avea nevoie de un secretar.

Întrebare: La Viena era un fel de placă turnantă a spionajului...

Răspuns: Eu între timp devenisem student la Facultatea de Drept, la cursuri fără frecvență. Am terminat-o ulterior, pentru că cei de la linie m-au ales pe mine să merg la Viena pe postul de secretar, cu pașaport de serviciu, deci nu aveam acoperire diplomatică. Asta era în 1967. Între timp mă căsătorisem, aveam un copil de vreo trei ani. Am plecat împreună cu soția. Cu limba germană mă descurcam, mai învățasem ceva și la Clubul Ministerului. Am stat la Viena aproape cinci ani, l-am avut șef de rezidență pe generalul Ion Tănăsescu, am lucrat și cu Traian Stănescu, cu Hoștiuc, cu Dumitriu, cu alții, pe urmă a mai venit de la Secția Consulară și Moise Orban, Moji îi ziceam noi. Apoi, Briță, care a murit de tânăr, se ocupa cu problemele de „Presă”.

Întrebare: În afara muncii de secretar, cu hârtii, cu acte, cu ce vă mai îndeletniceați acolo? Activități tehnice făceați?

Răspuns: Aveam și eu subordonați, să zic așa, doi șoferi, unul la Ambasadă și celălalt la Agenția economică. Dar a trebuit să fac de toate pentru toți. Șeful rezidenței mi-a dat în gestiune fondul de cheltuieli operative, respectiv o parte a acestuia, căci anumite cheltuieli le plătea el, nemijlocit. Asta însă îmi lua ceva timp pentru că făceam decontul general pe toată rezidența. Ofițerii operativi luau aprobarea de cheltuieli de la șef și veneau la mine pentru fonduri și decontări.

Întrebare: Ați avut în timpul misiunii și probleme de ordin contrainformativ?

Răspuns: Am avut destule probleme. Spre exemplu, acest Moji Orban era căsătorit, avea o soție care era cleptomană, a fost prinsă într-un magazin de unde furase ceva. A fost o întreagă mobilizare, a mers un ofițer de-al nostru la poliție să rezolve problema.

Întrebare: A fost o provocare sau a fost ceva real?

Răspuns: Da, a fost real, dar el, Moji nu avea niciun amestec în faptele soției. Însă mai era și altceva, de multe ori el nu venea la serviciu sau întârzia. Pleca, spre exemplu la întâlnire cu un ofițer de la CIA. Fiecare încerca să se recruteze unul pe altul. Se ducea cu el la cluburi de noapte, mi se pare că americanul i-a „băgat pe gât” o femeie. Mă trezesc într-o zi că vine generalul Tănăsescu la mine și mă întreabă de Orban, unde este. I-am spus că nu știu, n-a venit. Mi-a ordonat să-l caut repede, eu trebuia să știu unde erau ofițerii. Orban locuia în oraș, nu la Ambasadă. M-am dus la el pe la zece jumătate-unsprezece, el încă dormea, fusese toată noaptea la un bar, un club. L-am luat, l-am adus. Nu după mult timp a fost trimis acasă.

Întrebare: Dar, din câte știți acum, este vreo legătură între Moji, colegul dumneavoastră și Ludovic Orban de la PNL? El provenea de la o

direcție internă a MAI care se ocupa, culmea soartei, cu supravegherea partidelor istorice!

Răspuns: După câte știu eu, sunt veri. Dar pot fi întrebați și alți foști ofițeri care l-au cunoscut. Unii îl știu și pe Ludovic. După ce a fost adus în țară, nu l-au dat afară, a mai fost ținut în Centrală ceva vreme, s-a recăsătorit.

Întrebare: Cam câți ani avea Moji la vremea respectivă? Știți de ce origine era, că numele nu prea este românesc?

Răspuns: Poate ceva peste treizeci. Eu am plecat de la Viena spre sfârșitul anului, în 1971, el venise ceva mai înainte. Se pare că era sas de felul lui, dar unii ziceau că ar fi de etnie maghiară. Nu știu exact.

Întrebare: Domnule colonel, în domeniul operativ ați fost angrenat acolo, la Viena?

Răspuns: Da, am participat la amenajarea de CPI-uri. Odată eram cu un șofer, pe un traseu primit și la un moment dat ne-am întâlnit cu niște „*tovarăși*”, i-am depistat după pantaloni, aveau pantalonii deja largi. Erau filori, cadre ale securității locale. Am raportat și a trebuit să schimbăm toată acțiunea.

Întrebare: Căsuțele poștale impersonale le făceați pentru lucrul cu un om, cu un agent anume sau doar de recunoaștere, de verificare?

Răspuns: Noi, după ce realizăm acțiunea, trimiteam în Centrală, la linie toate detaliile și ei decideau ce urmau să facă cu ele, sau le luau cei de la „*Fantome*”. Eu eram un fel de piatră de care se loveau toți cei ce veneau din țară acolo, fără să mă laud. De pildă, pe durata misiunii mele, generalul Doicaru a venit de două ori. Odată, generalul Tănăsescu era plecat în afara Vienei și am primit eu misiunea să îl informez pe Doicaru, în *camera de discuții*, cu ceea ce dorea să afle. Pe Pacepa l-am cunoscut mai înainte de a veni la Viena. La o ședință de partid a venit și el, eu însă nu știam, nu-mi dădeam seama despre ce se discuta acolo, era vorba de misiunea lui în Germania. La Viena a venit de vreo 3-4 ori și din Germania și din țară. Odată a venit singur, se pare că era suspectat de cancer, altă dată a venit cu soția, a stat vreo două săptămâni și a mers la consultații pe la clinicile din Viena. Stătea la același hotel, făcut de americani undeva lângă un parc. Am mers cu două mașini după el, avea multe bagaje. La fel și la plecare. Toți se fereau de el, în afară de unul singur, căruia îi spunea „*Victoraș*”. Mi-a dat o listă, la un moment dat, să-i cumpărăm niște fructe. Le-am cumpărat, dar de plătit nu le-a plătit, am făcut noi chetă și am decontat. Prin 1968 a venit din Germania cu avionul. Mi-a spus să pregătesc un loc unde va veni un camion și să-l descărcăm. Erau niște saci pe care urma să-i trimitem în țară prin curier, cu niște substanțe chimice din Germania. Le-am expediat în mai multe curiere.

Întrebare: După ce v-ați întors în țară, în 1971, ce s-a mai întâmplat?

Răspuns: În 1972 am fost mutat la „*Fantome*” unde șef era atunci generalul Popescu Romeo, care de altfel a insistat să mă ia acolo, fiica lui lucra la ICECHIM, unde era și soția mea. În această unitate era și cel căruia i se spunea „*genosse*”, fusese și el la Viena, Angelescu, cu care am fost în relații bune, era șef de serviciu pe fiul lui îl știu de când era mic. Ulterior a devenit șeful unității, după 1990.

Întrebare: Dumneavoastră ce făceați acolo?

Răspuns: Eu eram tot în domeniul tehnic, la laboratorul foto de acolo.

Întrebare: Ați făcut deplasări în exterior în calitate de curier special pe linie de „*Fantome*”?

Răspuns: Nu, asta făceau ofițerii operativi, eu le pregăteam materialele, dar îi și instruiam cum să lucreze individual cu diferitele aparate din dotare, iar ei la rândul lor îi instruiam pe cei ce plecau afară ca „*fantome*”. Deci, între mine și adevărata „*fantomă*” mai era ofițerul operativ cu care ținea legătura. Cei de afară trimiteau materiale pe film subțiat, micropuncte, ascunse, care nu se lucrau pe fotodoc. Le prelucram și le dădeam pe hârtie acolo unde trebuiau să ajungă.

Întrebare: Pe Nemeți l-ați cunoscut?

Răspuns: Nu. Dar, în același an cu mine a venit în unitate și domnul Cornel Biriș, care l-a cunoscut pe Nemeți, cu care ați avut tot așa un interviu și care a mai scris multe alte lucruri.

Întrebare: Domnule colonel, ați avut în principal preocupări, activități cu caracter tehnic, mai ales pe linie foto și, evident, de pregătire a curierelor. Ați mai făcut și alte activități?

Răspuns: Nu, numai activități tehnice. Pot să vă spun că înainte de a veni la Informații Externe am mai lucrat în problema „*Pitești*”. Eram la serviciul de inspecții și am fost trimis la Comitetul Central, la Secția Militară, acolo se terminase ancheta în legătură cu Piteștiul. Cum a fost treaba? La Pitești era și un comunist vechi, care fusese recrutat în Serviciul de Securitate și nu știu ce a făcut că a ajuns în pușcărie. Și mai era unul care fusese într-un grup de partizani, la Predeal, și i-a trădat. S-a produs o ciocnire între armată și partizani, soldată cu morți, printre care un șef militar. Doi activiști de la C.C. s-au dus la Pitești să stea de vorbă cu vechiul comunist, se făceau verificările de partid în perioada aceea. Când i-a văzut, i-a întrebat: „*Ați venit și voi să mă bateți?*” Chiar a sărit la ei, apoi după ce s-a potolit a stat de vorbă cu activiștii și le-a spus ce se întâmpla acolo. În urma raportului lor s-a decis la C.C. să se facă o anchetă de către Secția militară și Secția internațională. Era și Gheorghe Aurel, pe care l-ați cunoscut, a murit și el și soția, era anchetator în comisia respectivă, iar noi trebuia să îi scoatem pe oamenii aceștia și să mai stăm de vorbă cu ei, să-și reînnoiască declarațiile, apoi dosarele au fost date la Direcția

de anchete penale. Între timp, eu am fost trimis la școală la Băneasa. La anchete era șef Butică Francisc. Asta se întâmpla în 1955, tocmai fuseseră anchetați cei doi șefi legionari parașutați. În 1964 au fost eliberați.

Întrebare: Domnule colonel, pe lângă activitatea dumneavoastră de serviciu, știu că ați fost și mai sunteți încă preocupat de probleme de istorie, de politică, după câte mi-ați spus cu alt prilej aveți chiar colecții de reviste de diferite profiluri. În legătură cu zilele noastre, cam cum vedeți lucrurile?

Răspuns: Aș asemui situația de astăzi cu ceea ce s-a întâmplat în 1941, când au venit legionarii. Atunci, grupul respectiv a reușit să-i atragă spre ei pe rege și pe Antonescu. Dar au făcut ceva ce s-a făcut și mai târziu, i-au pedepsit pe cei care nu erau cu ei, inclusiv pe Nicolae Iorga. Acum, atât grupul ăsta de așa-zisi parlamentari care se dau cu protestatarii închipuiți din stradă, vor să facă același lucru: să-i elimine pe cei ce li se opun. Citeam în Evenimentul Zilei un articol despre psihopați și sociopați, sunt atâtea elemente acolo care-i vizează pe acești oameni.

Întrebare: Credeți că la ora actuală, fiind membri în NATO, în UE, spionajul clasic se mai poate practica?

Răspuns: E greu de spus. Dar sub aspect tehnic, cred că cu noile mijloace de comunicare, sistemul cu care am lucrat eu devine, probabil impracticabil. Nici fotografierea, nici fotografia nu mai sunt ca atunci, ceea ce este normal.

Întrebare: Dar, ca acoperire, cum vedeți lucrurile știind că țările acestea sunt parteneri și, vorba vine, între parteneri nu se face spionaj?

Răspuns: Așa ar trebui să fie, dar nu e așa. Se spionează și cei mari și în NATO și UE între ei, în privința noastră, nu știu ce facem!!!

Domnule colonel, eu vă mulțumesc pentru tot ce ați relatat aici, multe lucruri sunt foarte interesante, chiar dacă țin de domeniul tehnic. Încă o dată eu vă mulțumesc și, fiindcă spre toamnă împliniți 90 de ani, vă doresc de pe acum La mulți ani!

Răspuns: Sper să apuc. (Râde).

*

Comentariu. Discuția cu interlocutorul acestui interviu ridică multe teme care merită comentate, chiar dacă despre ele s-au scris mii de pagini, s-au irosit mii de ore de emisiuni Radio-TV, s-au încins portavocele pe la mitinguri și în alte împrejurări.

Emoționantă este relatarea despre modul cum, între cele două războaie, perioadă lăudată ca prosperă, sărăcia lucie a oamenilor din unele categorii sociale i-a învățat să răzbească ulterior în viață și să își încropească, cu greu, un viitor, „favorizați” fiind și de schimbările politico-sociale de după război. Dar esența discuției este, după părerea noastră, relatarea despre modul cum se

gestionează informațiile și documentele obținute de ofițerii de spionaj ai României. S-ar putea spune că, fiind vorba de probleme tehnice, relevanța acestei activități scade. Însă, dacă ne referim la faptul că, după cum ne spune interlocutorul, „*atât de multe erau că lucrau la ele patru persoane, zi și noapte ca să le dezvolteze și să le treacă pe hârtie*”. Și asta doar cu referire la rezidența din Paris. Întrucât col. (rtg.) Șerbănescu se referă la „*rețeaua Caraman*” în cunoștință de cauză, în sensul că **nimic din ce obțineau „cei 13 care au zguduit NATO” nu pleca în altă parte, decât în țară. Niciun ofițer de informații – cu excepția trădătorilor, bineînțeles – nu trimitea informații și documente decât „acasă”, în țară. Altfel, fapta era și atunci și este și acum încriminată de legea penală ca element constitutiv al infracțiunii de trădare. Deci, Mihai Caraman nu a spionat pentru Moscova. El și rețeaua de la Paris au obținut informații și documente care erau de interes pentru țara lor, pentru România și pe care le-a trimis în România, nu în altă parte. Dacă țara, România a găsit de cuviință să le dea și altora, asta-i altă poveste, cu conotații politice.**

În zilele noastre, parteneriatele, schimbul de informații între statele membre NATO sau U.E. se face potrivit unor reglementări clare ce decurg din tratatele respective sau actele normative interne. Nu ofițerii care obțin informațiile sau documentele le transmit direct partenerilor, altfel fapta ar cădea, la fel sub incidența legii penale. Numai că și aici apare o nuanță. Având în vedere poziția României, mai ales după 1965, în relațiile cu URSS și chiar în cadrul Tratatului de la Varșovia, că această eventuală „*aprovizionare*” cu informații și documente de către România, s-a făcut cam „*cu țârâita*”, cu lingurița. Mergând pe această logică și forțând puțin nota, ar fi fost de așteptat să se prăbușească NATO, nu tratatul de la Varșovia. Încât, credem că numai spusele col. (rtg.) Șerbănescu Marin ar trebui să-i facă pe **cei care titrau cu litere de o șchioapă că românii care au zguduit NATO au spionat pentru Moscova măcar să reducă dimensiunea literelor, dacă nu chiar să-și ceară scuze. Acei români, dintre care mulți nu mai sunt în viață, rămân un simbol pentru ceea ce înseamnă să faci bine pentru țara ta, indiferent de vremelnicele regimuri care o guvernează.**

Din nou: A bon entendeur, salut!

CUVÂNT DE ÎNVĂȚĂTURĂ

**PASTORALA SFÂNTULUI SINOD AL BISERICII
ORTODOXE ROMÂNE LA DUMINICA
ORTODOXIEI DIN ANUL DOMNULUI 2019**

La sfârșitul lunii mai, Papa Francisc va efectua o vizită în țara noastră, la invitația creștinilor catolici și a autorităților statului român. În acest context, publicăm Pastorală Sfântului Sinod al Bisericii Ortodoxe Române la Duminica Ortodoxiei, din prima săptămână a Postului Mare.

*

**Preacuviosului cin monahal, Preacucernicului cler
și preaiubiților credincioși din cuprinsul Patriarhiei Române,
Har, bucurie și pace de la Dumnezeu Tatăl, Fiul și Sfântul Duh,
iar de la noi părintești binecuvântări!
Cinstiți slujitori ai Sfintelor Altare,
Iubiți frați și surori întru Domnul,**

Ne aflăm, din punct de vedere liturgic, într-o perioadă de o profundă și uimitoare frumusețe duhovnicească. Este vremea Postului Mare, în care ne străduim, fiecare după putința noastră, să recâștigăm ceea ce am pierdut prin acceptarea păcatului în viața noastră. Adică, starea de rai, de har și de puritate a inimii, dobândite plenar și real în Taina Sfântului Botez și actualizate permanent prin celelalte Taine ale Bisericii Ortodoxe.

Rostul adânc al Postului Mare constă într-o călătorie ascetică, timp de patruzeci de zile, ca renunțare radicală la păcate prin Taina Spovedaniei, și într-o cuminecare cât mai deasă și conștientă cu Trupul și Sângele Domnului, Iisus Hristos Cel răstignit și înviat, Care a biruit păcatul, iadul și moartea și ne-a făcut părtași luminii celei neînserate și vieții celei veșnice.

După o săptămână de post și rugăciune intensă, Biserica ne oferă prilejul binecuvântat de a medita asupra semnificațiilor pe care le cuprinde duminica de astăzi, numită a *Ortodoxiei*. Este duminica în care suntem chemați să conștientizăm, în chip smerit și demn, identitatea, unitatea și actualitatea credinței noastre.

A fi ortodox nu înseamnă numai apartenența formală la o instituție religioasă, ci înseamnă mai ales un mod de viață întrupat în tradiția dogmatică, liturgică și filantropică a Bisericii Ortodoxe. Înseamnă dreaptă credință, dreaptă viețuire și dreaptă făptuire. Ortodoxia este acea frumusețe despre care vorbește unul dintre importanții teologi ai veacului 20 în următoarele cuvinte: „Da, există o frumusețe deosebită, spirituală, care, neputând fi prinsă în formule logice, este în același timp singura cale adevărată care ne permite să definim ce este și ce nu este ortodox.

Cunoscătorii acestei frumuseți sunt părinții duhovnicești, maeștrii în «arta artelor», cum numesc asceza Sfinții Părinți. Aceștia, ca să spunem așa, «au căpătat îndemânare» în ceea ce privește discernerea valorii vieții duhovnicești. Gustul ortodox, forma ortodoxă se simt, dar nu pot fi supuse calculului aritmetic; Ortodoxia se vedește, nu se dovedește. Iată de ce pentru oricine dorește să înțeleagă Ortodoxia, nu există decât o singură cale: experiența ortodoxă directă”⁶.

Ortodoxia este „*sarea pământului*” (Matei 5, 13), despre care ne vorbește Domnul Iisus Hristos în Evanghelie. Este plinătatea adevărului și integritatea vieții omului. Ortodoxia este, în același timp, dreaptă credință și dreaptă viețuire. Ea este viața lui Hristos prezentă și lucrătoare în viața creștinului ortodox evlavios (cf. Galateni 2, 20, Coloseni 3, 3). Această trăire în duhul lui Hristos se vede mai ales în viețile sfinților.

Iubiți fii și fiice duhovnicești,

Această frumusețe a adevărului credinței și a sfințeniei vieții creștine o celebrăm în duminica de astăzi. Geneza acestei sărbători are în spatele ei lupta

⁶ Pavel Florenski, *Stâlpul și Temelia Adevărului. Încercare de teodicee ortodoxă în douăsprezece scrisori*, în românește de Emil Iordache, pr. Iulian Friptu și pr. Dimitrie Popescu, studiu introductiv de diac. Ioan I. Ică jr., Iași, Editura Polirom, 1999, p. 12.

dogmatică și duhovnicească de peste un secol (726-843) a cinstitorilor sfințelor icoane cu cei care denigrau și disprețuiau sfințele icoane, numiți iconoclaști.

Începând cu împăratul Leon al III-lea Isaurul (717-741), iconoclasmul a devenit politica religioasă oficială a curții imperiale din Constantinopol, ceea ce a determinat reacția apologetică foarte promptă și articulată a Sfântului Ioan Damaschin (675-749), care redactează *Trei tratate împotriva iconoclaștilor*, fundamentând realitatea și sensul icoanei pe adevărul dogmatic al Întropării Fiului veșnic al lui Dumnezeu.

Astfel, Sfântul Ioan Damaschin afirmă că icoana este imaginea care reprezintă natura umană văzută a Fiului lui Dumnezeu cel nevăzut: „*Odinioară – spune el – Dumnezeu cel necorporal și fără de formă nu era zugrăvit deloc. Acum, însă, prin faptul că «Dumnezeu S-a arătat în trup», fac icoana chipului văzut al lui Dumnezeu. Nu mă închin materiei, ci mă închin Creatorului materiei, Creatorului Care S-a făcut pentru mine materie și a primit să locuiască în materie și a săvârșit prin materie mântuirea mea. Nu voi înceta a cinsti materia prin care s-a săvârșit mântuirea mea (...). Nu defăimăm materia, căci nu este nevrednică de cinste*”⁷.

Sinodul al VII-lea Ecumenic din septembrie-octombrie 787 a pus capăt unui lung șir de persecuții și exiluri pentru cei care cinsteau icoanele. Artizanii acestui moment de restaurare a cinstirii icoanelor au fost împărăteasa Irina (752-802) și patriarhul Tarasie al Constantinopolului.

Având drept temei tradiția biblică și patristică, prin definiția dogmatică a acestui Sinod s-a stabilit că, după cum este cinstită Sfânta Cruce, trebuie cinstite și Sfintele Icoane: „*ca asemenea modelului cinstitei și de viață făcătoarei Cruci, tot așa să fie înălțate cinstitele și sfințele icoane, fie din culori sau din mozaic sau din orice alt material potrivit, în sfințele lui Dumnezeu Biserici, pe sfințele vase, pe sfințele veșminte, pe ziduri și pe lemn, în case și lângă drumuri; și anume icoana Domnului și Dumnezeului și Mântuitorului nostru Iisus Hristos și a Preacuratei Stăpânei noastre, Sfintei Născătoare de Dumnezeu, cinstiților îngeri și tuturor sfinților și cuvioșilor bărbați*”⁸.

Liniștea ortodocșilor cinstitori ai sfințelor icoane nu a durat mult, deoarece a fost tulburată odată cu încoronarea împăratului iconoclast Leon Armeanul, care a împărățit între anii 813-820. Rezistența teologică împotriva iconoclaștilor din această perioadă a fost asumată de către Sfântul Teodor

⁷ Sfântul Ioan Damaschin, *Cele trei tratate contra iconoclaștilor* (I, 16), traducere din limba greacă veche, introducere și note de Pr. Dumitru Fecioru, București, Editura Institutului Biblic și de Misiune Ortodoxă, 2016, pp. 65-66.

⁸ Pr. Sorin Șelaru (coordonator), *Hotărârile dogmatice ale celor șapte Sinoade Ecumenice*, București, Editura Basilica, 2018, p. 553.

Studitul (759-826), care a lămurit temeiul hristologic al cinstirii icoanelor în cuvinte simple:

„Știm că Fiul lui Dumnezeu, făcându-Se om cu adevărat, a fost asemenea nouă în toate. Și fiindcă omul poate fi zugrăvit, asta înseamnă că și Hristos poate fi zugrăvit. Iar icoana zugrăvită ne este lumină sfântă, amintire mântuitoare nouă celor ce Îl vedem născându-Se, botezându-Se, săvârșind minuni, răstignindu-Se, îngropându-Se, înviind și înălțându-Se la cer, nerătăcind că acestea nu ar fi așa, conlucrând cu privirea la contemplarea minții și susținând prin amândouă credința în taina mântuirii”⁹.

Victoria definitivă a cinstirii Sfințelor Icoane a fost stabilită după aproape treizeci de ani de prigoană și denigrare din partea iconoclaștilor față de acestea. Astfel, în prima duminică a Postului Mare, 11 martie 843, împărăteasa Teodora și de curând alesul patriarh al Constantinopolului, Metodie (843-847), susținuți de poporul ortodox, în urma unei întruniri teologice despre cinstirea icoanelor, care a avut loc cu câteva zile înainte, au mers împreună în procesiune triumfală de la Biserica Vlaherne la Catedrala Sfânta Sofia, proclamând, în mod oficial și definitiv, cultul Sfințelor Icoane.

Astfel, **începând cu anul 843, prima Duminică din Postul Mare a devenit pentru întreaga Biserică Ortodoxă ziua de amintire a victoriei credinței ortodoxe asupra tuturor ereziilor**, rostindu-se, în chip solemn, de pe soleea catedralei Sfintei Sofia, la sfârșitul Sfintei și Dumnezeieștii Liturghii, *Sinodiconul Ortodoxiei*, care conține aclamații la adresa apărătorilor drepte credințe și anateme la adresa ereticilor.

Dreptcredincioși creștini,

Duminica Ortodoxiei ne descoperă un adevăr esențial al vieții noastre creștine: Dumnezeu-Fiul Se face om din iubire desăvârșită față de noi, asumându-Și firea noastră cu toate trăsăturile ei specifice, în afară de păcat. Astfel, Hristos, așa cum spune Sfântul Maxim Mărturisitorul, „*ni Se dăruiește pe Sine nouă, oamenilor, ca întipărire a virtuții și ca icoană vie a bunăvoinții și iubirii față de El și între noi, spre a-i îndupleca pe toți pentru a răspunde la fel*”¹⁰.

Deci, înomenirea Fiului veșnic al lui Dumnezeu are ca scop unirea omului cu Dumnezeu pentru a dobândi viața veșnică. Prin urmare, ca și Sfânta

⁹ Sfântul Teodor Studitul, *Refutatio peom. Iconom.*, P.G. 99, col. 456, apud Pr. Dumitru Stăniloae, *Hristologie și iconologie în disputa din secolele VIII-IX, în Învățătura despre Sfințele Icoane, reflectată în teologia ortodoxă românească. Studii și articole (I)*, București, Editura Basilica, 2017, p. 244.

¹⁰ Sfântul Maxim Mărturisitorul, *A aceluiași către Ioan Cubicularul. Scrisoare de recomandare (44)*, în *Scrieri și epistole hristologice și duhovnicești*, traducere din limba greacă veche, introducere și note de Preotul Profesor Dumitru Stăniloae, București, Editura Institutului Biblic și de Misiune Ortodoxă, 2012, p. 261.

Evangelie, icoana ne dezvăluie iubirea lui Dumnezeu pentru toți oamenii. În acest sens, Sfântul Ioan Damaschinul spune: „*Ceea ce este cartea pentru știutorii de carte, aceea este icoana pentru neștiutorii de carte. Și ceea ce este cuvântul pentru auz, aceea este icoana pentru văz, căci cu ajutorul minții ne unim cu icoana*”¹¹.

Sfântul Apostol Pavel Îl numește pe Hristos „*chipul lui Dumnezeu celui nevăzut*” (Coloseni 1, 15) pentru noi, cei care am fost creați „*după chipul și asemănarea lui Dumnezeu*” (Facere 1, 26), adică după prototipul nostru, Care este Hristos. El este icoana lui Dumnezeu cel nevăzut, iar noi suntem configurați duhovnicește după această Icoană, adică după chipul lui Hristos.

În acest sens, Sfântul Teodor Studitul precizează că cinstirea icoanei lui Hristos se îndreaptă către Persoana lui Hristos, nu către materia icoanei Lui: „*Icoana lui Hristos nu este altceva decât Hristos, evident afară de diferența de substanță, cum s-a arătat deja de mai multe ori. De aceea și închinarea ei este o închinare la Hristos, întrucât nu e închinat ceva din materia icoanei, ci numai Hristos Cel asemănat în ea. Iar cele ce au o singură asemănare au și o singură închinare*”¹².

Întrucât noi, oamenii, suntem creați după chipul lui Hristos, în tot ceea ce facem trebuie să fim în legătură cu prototipul nostru, adică să luăm aminte la Evanghelia lui Hristos și la modul de viață al lui Hristos, să împlinim poruncile iubirii lui Hristos și să ne împărtășim cu Trupul și Sângele Lui. Doar în felul acesta devenim icoane vii și sfințite ale lui Dumnezeu.

Din păcate, nu reușim întotdeauna să respectăm pe semenii noștri ca fiind și ei „*după chipul lui Dumnezeu*”, adică sunt icoane vii ale lui Hristos. De ce? Pentru că suntem captivi, fără niciun simț critic, civilizației vizualului artificial, considerând că imaginea exprimă adevărul. Putem constata foarte ușor că trăim în era videocrației, când „*cuvântul e detronat de imagine*”¹³.

Cu cât suntem astăzi invadați de mai multe imagini trecătoare, fugitive, cu atât sărăcește conținutul comunicării, al comuniunii dintre oameni. Totul devine imagine a materialului limitat și efemer, adică ne „*informăm văzând*”, fără să mai realizăm că „*imaginile pot înșela mai mult decât cuvintele*” și că „*pentru omul văzător (și numai atât) nevăzutul nu există*”¹⁴.

¹¹ Sfântul Ioan Damaschin, *op.cit.* (I, 17), p. 68.

¹² Teodor Studitul, *În apărarea sfințelor icoane. Dosarul unei rezistențe teologice, Antireticul III (14)*, studiu introductiv și traducere de diac. Ioan I. Ică jr, Sibiu, Editura Deisis, p. 291.

¹³ Giovanni Sartori, *Homo videns. Imbecilizarea prin televiziune și post-gândirea*, traducere din italiană de Mihai Elin, București, Editura Humanitas, 2005, p. 11.

¹⁴ *Ibidem*, pp. 25, 54, 66.

De aceea, o imagine proprie, o fotografie a sinelui devine pentru mine un idol: o postez pe toate rețelele de socializare, aștept cu nerăbdare să fie cât mai distribuită și mai apreciată, ceea ce coincide cu faptul de a mă afirma între ceilalți. Postez cât mai multe fotografii, deci exist. Important este să fiu văzut de către alții, nu să fiu privit în mod personal de ochii celorlalți. De aici începe să se nască idolatria¹⁵: îmi place să fiu adulat, apreciat în funcție de imaginile pe care vreau eu să le selectez și să le livrez în spațiul public și care s-ar putea să nu exprime de fapt cine sunt eu cu adevărat dincolo de imaginea exterioară.

Într-un asemenea context, Duminica Ortodoxiei, a comuniunii icoanelor sfinte, este mai mult decât actuală, deoarece icoana sfântă trimite spre o persoană sfântă veșnic vie. Doar prin prisma icoanei sfinte, imaginea sau civilizația vizualului se poate elibera de autosuficiență, narcisism și materialism opac. Deoarece adevăratul rost al icoanei nu este ca să o vedem, transformând-o într-un obiect de contemplație estetică, ci să ne ajute ca să trăim în prezența lui Dumnezeu și a sfinților, noi dorim să fim văzuți, ascultați și iubiți de Dumnezeu cel veșnic și de toți sfinții lui Dumnezeu, nu doar de oameni trecători și schimbători.

Pe de altă parte, când îl înțelegem pe omul de lângă noi ca fiind icoana sau chipul lui Dumnezeu, atunci nu ne mai permitem imaturitatea spirituală de a-l calomnia, de a-l disprețui, de a-l înșela, de a-l discredita, de a-l judeca, ci îl iubim cu nădejdea vindecării lui sufletești, așa cum Hristos ne-a iubit, în mod unic și plinar, pe Cruce și ne-a făcut părtași slavei Învierii Sale. Numai o asemenea perspectivă ne va ajuta să înțelegem că icoana „*sfințește vremurile și locurile; dintr-o locuință, ea face o biserică; din viața lăuntrică a unui credincios, o viață în permanentă stare de rugă, liturghie interiorizată și neîntreruptă*”¹⁶.

Dreptmăritori creștini,

Așa cum știți, a devenit o tradiție de împreună-ajutorare statornică, începând cu această primă duminică din Post, Duminica Ortodoxiei, organizarea unei colecte pentru **Fondul Central Misionar** în vederea susținerii proiectelor pastorale, misionare și social-filantropice ale Bisericii Ortodoxe Române. De aceea, vă îndemnăm cu toată dragostea, ca fiecare „*să dea cum socotește cu inima sa, nu cu părere de rău, sau de silă, căci Dumnezeu iubește pe cel care dă cu voie bună*” (2 Corinteni 9, 7), sprijinind, prin obolul

¹⁵ Sorin Dumitrescu, *Noi și Icoana (I). 31+1 iconologii pentru învățarea icoanei*, București, Editura Fundația Anastasia, 2010, p. 59: „O icoană a cărei asemănare nu trimite la prototip, ci la ea însăși, este idol, iar cinstirea acestuia devine automat blasfem”.

¹⁶ Paul Evdokimov, *Arta icoanei – o teologie a frumuseții* (colecția „Artă și Religie” 1), traducere de Grigore Moga și Petru Moga, București, Editura Meridiane, 1993, p. 155.

dumneavoastră, lucrarea misionară a parohiilor izolate, în care locuiesc doar oameni în vârstă, a mănăstirilor sărace și a eparhiilor din țară și din diaspora, cu posibilități financiare precare, care au nevoie de lăcașe de cult în vederea păstrării identității de credință și de neam, pentru ca, în felul acesta, după cum ne spune Sfântul Apostol Pavel, „*să putem să aducem mângâiere și noi celor care se află în tot necazul*” (2 Corinteni 1, 4).

Îi mulțumim Domnului pentru toate binefacerile Sale revărsate peste noi și ne rugăm să ne ajute să trăim Postul Sfințelor Paști ca un urcuș duhovnicesc spre unirea cu Hristos Cel răstignit și înviat. În încheiere, vă îndemnăm folosind cuvintele Sfântului Apostol Pavel: „*fraților, bucurați-vă! Desăvârșiți-vă, aduceți-vă mângâiere, fiți uniți în cuget, trăiți în pace, și Dumnezeu dragostei și al păcii va fi cu voi. Îmbrățișați-vă unii pe alții cu sărutare sfântă. Harul Domnului nostru Iisus Hristos și dragostea lui Dumnezeu și împărtășirea Sfântului Duh să fie cu voi cu toți*” (2 Corinteni 13, 11-13).

**† D a n i e l - Președintele Sfântului Sinod
al Bisericii Ortodoxe Române**

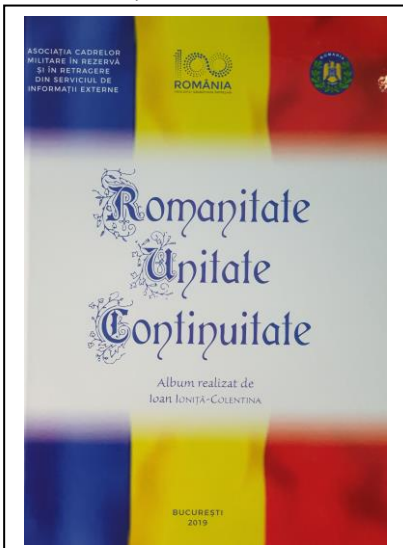

MOZAIC CULTURAL

ROMÂNITATE – UNITATE - CONTINUITATE

Alexandru Omeag

În cursul lunii martie 2019, a văzut lumina tiparului o *lucrare de excepție*, cum rar mi-a fost dat să întâlnesc în ultimii ani, care umple cititorului inima de bucurie prin conținutul său înălțător și îi desfată privirea prin grafica ce amintește cu nostalgie de scrierile vechilor cronicari.

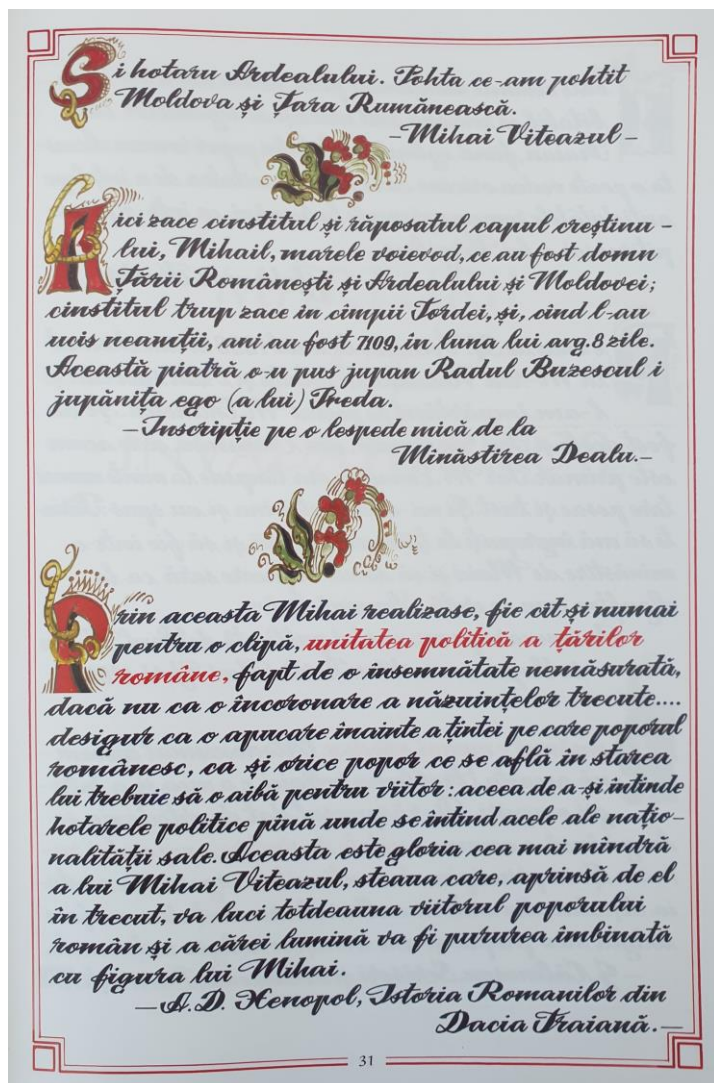
Albumul colegului nostru *Ioan Ioniță-Colentina*, intitulat simplu „*Romanitate – Unitate – Continuitate*”, editat sub patronajul Asociației Cadrelor Militare în Rezervă și în Retrageră din Serviciul de Informații Externe, reprezintă doar o mică parte din lucrarea originală. Un adevărat Hrisov, cu peste 150 de pagini de o jumătate de metru, toate caligrafiate în tuș negru și roșu, în stilul inconfundabil al vechilor scrieri din documentele domnești, o operă grea atât din punct de vedere artistic, cât și la propriu (4,2 kilograme!). Lucrarea de față este structurată pe mai multe *capitole*, pentru a oferi cititorului repere în timp ale conținutului albumului:

Laudatio; Daci și romani; State, stabilitate, credință strămoșească; Mărturii ale invadatorilor; Relații inter-române; Bucovina, plai de dor.. Basarabie română; Prima conflagrație; Unirea cea Mare; Noi rapturi... noi trădări; Rugăciune și cultură în limba strămoșească; Cântec de dor și jale; Pe ce ne bizuim.

Așa cum mărturisește chiar autorul, albumul nu se constituie neapărat într-o istorie a poporului român din cele mai vechi timpuri și până în zilele noastre, fiind mai de grabă o prezentare – este drept originală – a unor momente care nu trebuie să lipsească din niciun manual de istorie: sunt alese evenimente cu o încărcătură emoțională aparte și impact major asupra dezvoltărilor ulterioare din țara noastră. Abordarea subiectelor diferă de cea a istoricilor de profesie, prin maniera de tratare a faptelor – fără înflorituri sau

abordări ambigue. Remarcăm, în context, că *Ioan Ioniță-Colentina* aplică deseori metode tradiționale, verificate în timp, încercând să-și învingă adversarul cu propriile arme: Astfel, în tratarea evenimentelor referitoare la Transilvania, autorul citează preponderent surse... ungurești, iar despre problema Basarabiei și Bucovinei de Nord ne povestesc izvoare... rusești!

Încheiem succinta noastră prezentare a albumului cu o idee regăsită și în prefața semnată de generalul Petru Neghiu, la care subscriem fără rezerve: Noua apariție editorială semnată de *Ioan Ioniță-Colentina* – un preludeu la măreața operă ce va urma – este o lucrare în care sufletul de român al autorului strălucește și emoționează în același timp.

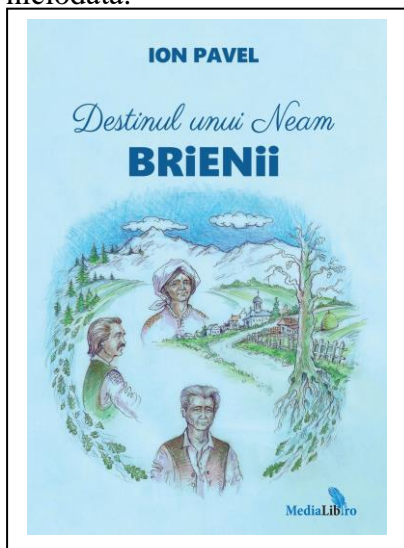

CĂRȚI DE LA PRIETENI

Mihai Miron

Aparițiile editoriale ale colegilor noștri, destul de frecvente în ultimii ani, continuă să se bucure de interesul cititorilor, dar și de atenția și aprecierea criticilor de specialitate. Este și cazul lucrărilor publicate de Ion Pavel și Dan Sulugiuc la finele anului 2018, care fac obiectul unei frumoase prezentări de către prof. dr. Mihai Miron în primul număr (1/226) din ianuarie 2019 al revistei lunare de cultură LITERE, editată de Societatea Scriitorilor Târgovișteni, din care reproducem textul de mai jos (Redacția).

Membri ai cenaclului ”*Ileana Vulpescu*”, Ion Pavel și Dan Sulugiuc, foști ofițeri, dedați cu ale scrisului din tinerețea lor, ambii pensionari acum, riscă titlurile de romancier sau de lingvist... mai bine mai târziu decât niciodată.

Romanul lui **Ion Pavel (Brienii)** este un raport asupra stării neamului, a neamului din care se trage și pe care îl duce mai departe.

Cu talent descriptiv real, cu motivație socială bogată, cu amintiri de neșters provenite de la mamă, bunică și străbunică, de la acea Bria - *mumă de început* a neamului, din ale cărei dârzenie și nonobediență, dragoste și muncă neostoită pentru propășire cinstită, cu frică de Cel de Sus, toate s-au tras. S-au tras real, de către acest neam de ardeleni veniți pe meleaguri prahovene la începutul secolului trecut, fugind de sărăcie și dând de ea peste tot, fără multă școală cu puține excepții dintre care cea mai însemnată pare a fi chiar persoana

autorului.

Povestea vieții neamului, ca și a fiecărui membru în parte, nu are ceva extraordinar, dimpotrivă este comună și tocmai din această cauză devine exemplară pentru majoritatea țăranilor români.

Nici cadrul nu este idilic - și nici idealizat -, viața la țară este grea, munca e multă, începutul de proletarizare a țăranilor se face cu chin, conștientizarea de clasă socială aproape lipsește, boierul bun sau rău rămâne pentru mult timp reperul social major spre care se tinde.

Schimbările sociale și politice, cele care aduc CAP-urile și iau de la om puținul pământ dobândit prin muncă enormă sau după morțile unor ostași din familie sunt percepute ca un rău deloc necesar. Matriarhatul instaurat în neam prin mai lunga viețuire a *muielor* și respectul fiilor pentru mame, este determinant în progenitură care crea numeroase sau măcar suficiente brațe de muncă în gospodărie, la pământul luat în dijmă de la boier sau la sonde, la *lăcărit*. Dorința de prea multă învățătură, adică peste 2-3 clase, devine în conștiința neamului răsfăț și dezertare, iar cei care pleacă din sat, uitați sunt. Este un concept încrâncenat prin care numai munca pământului dorit cu ardoare și în proprietate este idealul de viață. Vorba poetului: *Noi vrem pământ!*

Probabil că acest roman, al vieții și viețuirii Brienilor, este cea mai exactă și concretă ilustrare a *nevoii de pământ*. Desigur, după "*Moromeții*" lui Marin Preda. Onorantă apropiere, nu? Ei bine, eu chiar cred în ea. Dumneavoastră, dacă vreți să mă contraziceți, citiți mai întâi romanul.

A doua *scriere* despre *care voi face vorbire*, este de fapt un mănunchi de *rescrieri*. Traducerea unor proverbe și ziceri indoneziene în limba română, cu dorința declarată de a găsi asemănări și, de ce nu, identități de gând și exprimare.

Cartea *Proverbe indoneziene/Peribahasa Indonesia* (prima apariție cu un asemenea subiect în limba română - n.r.) este frumos ilustrată cu imagini și desene (grafică Edhi Arianto) indoneziene. Mărturisesc: numai unul dintre autori - **Dan Sulugiuc**- îmi este cunoscut și prieten, fost coleg de universitate, autor de dicționare absolut necesare celor care îndrăznesc să învețe indoneziana sau japoneza. Și așteptați că veți mai afla ceva: Dan vorbește fluent franceză, engleză, se *descurcă* în germană, rusă, chineză și coreeană. Țasta da filolog, poți avea încredere în el când face o traducere sau presupune apropieri lingvistice chiar și de

nuanțe!

Despre coautorul scrierii sale, dl. inginer **Gun Mardiatmoko**, indonezian get-beget, absolvent de Politehnică în România și iubitor de Eminescu, nu știu prea multe, dar mi se pare destul și bănuiesc a fi fost aducătorul de propuneri din gândirea folclorică indoneziană și cenzorul traducerii în limba română. Oricum ar fi fost, colaborarea este reușită.

Desigur nu prea ai ce *povesti* despre o culegere (200 de proverbe, în ordine alfabetică - n.r.), decât să o apreciezi ca bună, utilă, interesantă. Iar ca să vă conving, voi da unele, nu prea multe exemple:

Asap, ada api = Nu iese fum fără foc.

Yang menabur an gin, akan menual badai = Cine seamănă vânt va culege furtună.

Siapa yang menggali lubang, akan terperosok lubang sendiri = Cine sapă groapa altuia, cade singur în ea.

Serigala berbulu domba = Lupul în blană de oaie.

Ombak yang kecil jangan diabaikan (Valul mic nu trebuie neglijat) = Buturuga mică răstoarnă carul mare.

Mencari jarum di tumpukan jerami (A căuta acul în grămada de paie) = A căuta acul în carul cu fân.

Maling teriak maling = Hoțul strigă hoții.

Îmi termin articolul cu un alt singur citat, luat invers: Tăcerea este de aur, vorba e de argint, cum s-ar zice ***Diam emas, bicara perak!***

CENTENARUL UNIUNII ZIARIȘTILOR PROFESIONIȘTI DIN ROMÂNIA

Doru Dinu Glăvan, președinte al UZPR

La 11 ianuarie 2019, Uniunea Ziariștilor Profesioniști din România (UZPR), uniune de creație la care este afiliată și revista PERISCOP, a împlinit un secol de serviciu credincios în slujba societății românești. Cu acest prilej, pe strada Constantin Mille, la numărul 4, locul unde s-a semnat înființarea UZPR, a fost dezvelită o placă comemorativă, acțiune urmată de o întâlnire a jurnaliștilor din presa scrisă și video, cu participarea unor membri ai Academiei Române. Despre semnificația acestui Centenar, publicăm mai jos considerațiile domnului Doru Dinu Glăvan, Președinte al UZPR (Redacția).

*

După ce a trecut prin timpuri de toate felurile, supraviețuind onorabil și reunind în rândurile sale unele dintre cele mai ilustre condeie ale limbii române, UZPR se prezintă astăzi în același eșalon de frunte al marilor și altuiștilor slujitori ai societății civile.

În calitatea sa de organism de utilitate publică, fapt atestat ca atare prin însăși legea creației, UZPR activează, prin ziariștii ei, în cele mai importante canale de informare în masă, de la Televiziunea publică, Radio România și Agenția Națională de Presă, până la Trusturile private de Radio și Televiziune, de la presa militară, până la cotidiene și reviste de prestigiu, din țară și din diaspora.

Jurnalismul a fost și rămâne o breaslă de frunte care are ca etalon, la rândul ei, efigia jurnalistului Mihai Eminescu și, ca reper actual, o renăscută Uniune profesională. Alături de conducere se află filiale puternice, în toată țara și în diaspora, care coagulează cele mai bune idei și acțiuni ale jurnalismului profesionist actual și în care sunt provocați la inițiativă atât jurnaliștii seniori, cât și aspiranții și cei aflați în plină maturitate creatoare.

Numeroase evenimente, parteneriate și publicații stau sub semnul UZPR. Seratele „Eminescu, jurnalistul” sau Premiile „Eminescu ziaristul”, Gala anuală a Premiilor UZPR sau Celebrarea Zilei Ziaristului Român, revista

lunară de cultură *Cronica Timpului*, ziarul bilunar *Certitudinea* sau periodicul *Revista UZP*, precum și numeroasele proiecte, în colaborare cu instituții de prim rang, guvernamentale și neguvernamentale, dau consistență vieții acestei organizații. Dimensiunea internațională a UZPR este dată de demersurile pentru crearea viitoarei Uniuni a Presei din Balcani, precum și comunicarea strânsă cu organizațiile similare din statele vecine, din Europa și de pe alte continente.

UZPR continuă să-și consolideze rândurile și să atragă numeroși tineri jurnaliști, proporția acestora depășind deja 60%, un indiciu clar al faptului că organizația recunoscută a presei profesioniste este un reper în gazetăria autohtonă. În pragul aniversării propriului centenar, UZPR a accelerat și procesul de atestare profesională a acelor jurnaliști care, printr-o activitate susținută, fermă, fără să depună armele profesionale nici în cei mai grei ani ai cenzurii, se bucură astăzi de o binemeritată indemnizație la vârsta pensionării, pentru tot prestigiul pe care l-au adus presei românești.

UZPR continuă să deruleze numeroase proiecte de anvergură, în colaborare cu academicieni, cadre universitare, profesori, scriitori, cinești, creatori de artă, și se mândrește să publice în fiecare an, sub semnul editurii proprii – Editura UZP, cele mai bune producții jurnalistice și literare ale membrilor săi. De altfel, prezența, în premieră, a Uniunii la Târgul de carte „*Gaudeamus*”, a fost primită cu mare interes.

Pentru toate aceste realizări și pentru traiectoria de excepție prin vremuri, cu oameni dedicați, aprigi și onești, Uniunea Ziariștilor Profesioniști face din ziua de 11 ianuarie 2019 un moment memorabil pentru întreaga presă din România.

Mai departe, începând cu acea zi, a debutat secolul al doilea al jurnalismului profesionist, care va continua cu fiecare cuvânt pe care profesioniștii „*istoriei în viteză*” îl vor așterne în numele deontologiei, al slujirii opiniei publice mai presus de vreme și de vremuri.

DIN ZIARE ADUNATE...

Petru Neghiu

- În **Evenimentul istoric**, reputatul jurnalist Dan Andronic semnează editorialul intitulat „*Ironia istoriei: cum a ajuns istoricul Lucian Boia subalternul generalului Iulian Vlad*”. Redăm textul integral al articolului:

«Un document „rătăcit”, încăpătânarea unui ziarist și memoria Istoriei ne dau posibilitatea ca în acest număr din „Evenimentul Istoric” să punem pe prima pagină două titluri-eveniment: *Istoricul Lucian Boia apare pe lista „Brigadierilor Securității” și Jurnalul mișcărilor de pe Frontul Invizibil. Iulian Vlad și decembrie 1989. Cred că vă mai aduceți aminte de scandalul făcut de unul din angajații CNSAS, Mădălin Hodor, atunci când a publicat lista „Brigadierilor Securității” în Revista „22”. Era un atac țintit la istoricul Ioan-Aurel Pop, președintele Academiei, la Ion Cristoiu, jurnalistul și editorialistul EvZ, sociologul Dorel Abraham, dirijorul Horia Andreescu, alături de alte 200 de persoane care apăreau într-un document al Securității. Era vorba despre „Tabelul cuprinzând colaboratori care sunt în legătura unității noastre”, respectiv ai UM 0225, unitatea „anti-emigrație”, care a fost întocmit la data de 3.05.1985 și, după cum susține Mădălin Hodor, a fost descoperit întâmplător în Arhiva CNSAS cu puțin timp înainte de alegerile de la Academia Română.*

Atunci, în „Evenimentul Zilei” am susținut că Mădălin Hodor a falsificat întreaga construcție pentru a-l ataca în special pe Ioan-Aurel Pop, aflat în pline alegeri la Academia Română, dar și pe cei care nu se încadrau ideologic în curentul neo-marxist promovat de Revista „22” cum era cazul jurnalistului Ion Cristoiu. Mai mult, am arătat în articole publice că întreaga campanie de presă a fost orchestrată, fiind căutat momentul publicării documentului. Dosarul fusese citit de Mădălin Hodor încă din 2015, când îi inventariase, fusese copiat cu încălcarea legii în 2018, prin complicitatea unor angajați ai CNSAS, cu alte cuvinte nimic nu era întâmplător.

Mai mult, am demonstrat că nu este vorba despre un document cu persoane aflate în vreo relație de subordonare cu structurile de informații externe ale Securității (CIE), ci despre o acțiune de contracarare a propagandei maghiare în problema Transilvaniei. Iar CIE inventaria, la cererea generalului Aristotel Stamatoiu, proaspăt numit la conducerea structurii de informații externe, persoanele care puteau fi angrenate într-o acțiune de propagandă, din acest motiv majoritatea celor aflați pe listă fiind intelectuali.

Nu i-a sărit în ochi experimentatului cercetător CNSAS Mădălin Hodor faptul că majoritatea erau membri de partid, deci nu puteau fi sub nicio formă considerați colaboratori ai Securității, recrutarea lor fiind interzisă prin ordin de Ceaușescu.

Ceea ce însă ne-a sărit nouă în ochi a fost faptul că din întreg documentul predat de SIE lipsea pagina 2. O omisiune ciudată, pe care întreg departamentul de cercetători ai CNSAS nu a căutat să o repare din 2015 până azi. Așa că jurnalistul Victor Roncea a insistat să citească și această pagină din document. După multe amânări și peripeții a primit-o. Surpriza era totală: istoricul Lucian Boia apărea pe ea!

Cine este Lucian Boia nu mai are rost să vă explic. Este autorul-fanion al editurii „Humanitas”, al cărei patron, Gabriel Liiceanu era membru fondator al Grupului „22” care editează revista cu același nume. Cum de a fost omis? Dacă am fi la fel de conspiraționiști ca și cei de la „22” am spune că este în continuare în legătură cu SIE, așa că trebuia protejată. Dar nu o facem.

În schimb ne așteptăm ca Revista „22” să-i ceară lui Gabriel Liiceanu să renunțe la colaborarea cu Lucian Boia. Pentru că așa cum susținea Mădălin Hodor „aceste persoane ar fi colaborat cu Securitatea în mod premeditat, și că nu ar fi vorba doar de acele declarații pe care trebuiau să le dea cei plecați peste hotare la întoarcerea în țară”.

Sau să-și ceară scuze! Pentru modul în care a manipulat Istoria, doar din dorința de a distruge reputația unor oameni. Așa cum proceda pe vremuri Securitatea.»

***

- Continuăm să prezentăm interesante puncte de vedere din câteva numere din „Jurnalul săptămânii” – ziar israelian în limba română, care impresionează prin aria largă de preocupări, profesionalism jurnalistic și obiectivitate.

Multă emoție, spune ziarul, a creat în Israel descoperirea mai multor tunele între Liban și Israel care trec pe sub linia de frontieră dintre cele două state. Până și UNIFIL – forța ONU de menținere a păcii a declarat că acest fapt constituie „un motiv grav de îngrijorare”. Armata israeliană – Tzahal – a dovedit că aceste tunele „de atac” sunt opera grupului terorist Hezbollah și apreciază că „guvernul libanez, armata libaneză și UNIFIL – care are ochelari de cal – ne spune J. Steiger sunt responsabili pentru tot ce se întâmplă în Liban și pentru încălcarea Rezoluției 1701...” Problema a fost abordată și de prim-ministrul Netanyahu într-o convorbire telefonică cu Vladimir Putin, care ar fi subliniat necesitatea îmbunătățirii interacțiunii între Rusia și Israel în sfera militară.”

- Directorul publicației, Doina Meiseles, face o amplă prezentare evenimentului de inaugurare a Pieții „Leul Ierusalimului” din fața Complexului Educațional Laude-Reut, din str. Udricani nr.12, sector 3, București.

- A avut și Israelul o problemă cu Șeful Statului Major al Armatei. Numai că problema și-a găsit rezolvarea cu mult mai multă responsabilitate și

spirit de patriotism decât pe meleagurile carpato-danubiano-pontice prin preluarea funcției de către Aviv Kohavi, care, chiar atunci, pe loc, a primit gradul de general-locotenent, din partea premierului, care este și ministru al Apărării. Ce-ar fi să mai... tragem cu ochiul și să aplecăm și noi urechea pe la alții, de aici, din București!?

- Febra electorală se pare că și-a făcut apariția și în Israel: „Netanyahu este optimist: va rămâne prim-ministru.”; J. Steiger: „Misiunea imposibilă a celor care vor să-l doboare pe Netanyahu”. Lică Bluthal: „Alegeri... alegeri... Alte măști, aceeași piesă: „O s-avem mereu ședințe/ și scandaluri și prelegeri/ Că așa-i în Țara Sfântă/ când e circul de Alegeri.” Se pare că la acest capitol nu prea avem, noi românii din România, la ce trage... cu urechea!

- Nu putea fi trecută cu vederea vizita prim-ministrului României, Viorica Dăncilă, de la începutul acestui an, în Israel, prilej cu care s-a discutat despre „organizarea unei reuniuni comune a guvernelor celor două țări în prima parte a acestui an,” dar și despre „*strângerea colaborării în domeniile ciberneticii, energiei, securității, mediului, cercetărilor și inovațiilor.*”

Evenimentele culturale sunt și ele abundent radiografiate în toate numerele din ultimul trimestru, până la apariția revistei noastre. Punctăm câteva: „*Mîndru Katz, unul din marii maeștri ai pianului*”, de Martha Eșanu; „Shiva” la Teatrul Beit Lessin; „*Menachem Mendel în Israel*”, la *Yiddishpice*; „*Eminescu publicist și poet*” sărbătorit la Haifa și Tel Aviv pentru marcarea *Zilei Culturii Naționale*”.

Un „Jurnal de cronicar” – Ierushalaim – joi la Zidul Plângerii”, al lui Sergiu Brandea, unde acesta redă emoționante momente legate de evenimentul Bar – Mitzvah, adică împlinirea vârstei de 13 ani a nepotului autorului, vârsta intrării „*în bărbăție*”, eveniment sărbătorit la „Hotel Hamaaravi (Zidul de vest), numit în titlu „*Zidul Plângerii*”.

Încheiem cu un alt eveniment, acordarea la 18 ianuarie 2019, pentru prima dată a „*Insignei de onoare din aur*” din partea Forumului Democratic al Germanilor din România, unui ne-etnic german, respectiv, domnului dr. Aurel Vainer, președintele Federației Comunităților Evreiești din România, într-un context când „*FDGR a fost defăimat ca organizație nazistă*”. Toate bune și frumoase, numai că antisemitismul nu se combate doar prin festivisme, atunci când musca dă târcoale căciulii, ci prin fapte educaționale, culturale, civice, mai cu seamă când este vorba de persoane, fie și singulare, izolate, care se manifestă, atât deschis cât și ascuns, prin „*șușoteli*”, sau pe rețele de socializare, dar și prin mijloace juridice.

- Ajungem, din nou, la România literară și, chiar dacă am vrea, spațiul nu ne permite să ne referim și la altceva decât la „*prietena*” noastră, rubrica Contrapunct, semnată de eseistul timișorean Mircea Mihăieș, care insistă, cu

argumentare de profesor de engleză, asupra a ceea ce am mai relatat și în „*spicuirile*” noastre anterioare. Credem că doar câteva astfel de aserțiuni, pe care le redăm tale quale sunt pe deplin edificatoare asupra a ceea ce se numește binomul: corectitudinea politică și justiția paralelă/ statul paralel, cu scuze pentru „*plagierea*” unui termen curent în dezbaterea publică românească.

„Justiția paralelă a trecut cu buretele peste orice principiu de drept. În logica puritanismului postmodern nu se face nicio ierarhizare între asasinul în serie și bărbatul care a privit insistent posteriorul unei femei... Cei condamnați de Înalțul Oficiu al corectitudinii politice sunt zvârliți de-a valma în focurile Gheenei... De regulă, e vorba de evenimente (presupus) petrecute cu ani în urmă, iar singura probă o constituie denunțul... Justiția, așa cum o înțelegeam până de curând, asistă neputincioasă în fața valului de răfuieți și răzbunări. Prezumția de nevinovăție, o importantă moștenire a puritanismului britanic și nord-american, surclasează orice alte norme morale și juridice...” (nr. 6/8, februarie 2019)

„E vremea ciomăgarilor. Trăim o etapă a nervozității generalizate, a urii compacte, a vecinătăților insuportabile. Viața publică e populată de mărunți hitleri care-și urmează dreptul la un Lebensraum exclusivist și intolerant... În realitatea înconjurătoare se zbiară, se rage, se mugește... A vorbi despre un „*proiect de țară*” înseamnă a te plasa într-o tagmă a „*defazațiilor*” reacționari și demni de dispreț. Împrejurarea că patriotismul a fost confiscat de secături, demagogi și ticăloși a compromis pe termen lung și acest sentiment. Acum e zodia călăilor minusculi, a resentimentarilor imberbi și a conformiștilor ce te privesc prin lentila moștenită de la cenzorii comuniști (neomarxiști n.n.), asezonată cu praful ranced al corectitudinii politice... Grupurile minoritare organizate politic beneficiază de imunitate totală. Ele și-au impus deja agenda care are prioritate, indiferent de chestiunile urgente ce-și așteaptă de mult rezolvarea. Aceste grupuri au înțeles, primele, cât de slabă e clasa politică (mă refer la așa-zisele „*democrații consolidate*”) și ce ușor pot fi călcate în picioare principiile democrației”. (nr.7/15 februarie 2019).

***

„*Firava noastră democrație*” dâmbovițeană a atins deja vârful de sus al „*democrațiilor consolidate*” sub aspectul barbariei hoardelor #REZIST și #MeToo.

Stăm bine, domnule Mihăieș. Thank You!

DIN ACTIVITATEA ASOCIAȚIEI

- În luna februarie a.c. a avut loc întâlnirea președinților Asociațiilor semnatare ale Acordului Cadru de Cooperare, în care a fost adoptat Apelul acestor structuri adresat autorităților statului în legătură cu îngrijorările pensionarilor militari referitoare la situația actuală generală din țară și problemele cadrelor militare în rezervă și în retragere. Apelul a fost trimis acestor autorități (parlament, președinție, guvern, ministere de resort, servicii de informații, partide politice etc.) și a fost postat pe site-urile tuturor asociațiilor semnatare ale Acordului Cadru de Cooperare.

- La 8 februarie a.c. s-au împlinit 29 de ani de la înființarea noii structuri de informații externe, în 1990. Cu acest prilej, Consiliul director al Asociației a adresat conducerii Serviciului de Informații Externe și întregului personal un mesaj de felicitare și urări de împliniri în domeniul apărării și promovării intereselor României.

- La începutul lunii martie a.c. membri ai Biroului executiv al Asociației au participat la o întâlnire cu conducerea S.I.E. Cu acest prilej, directorul instituției, domnul Gabriel Vlase, a luat cunoștință de problemele Asociației și au fost stabilite unele măsuri pentru o mai bună comunicare între cele două structuri și pentru rezolvarea unor probleme cu care se confruntă cadrele în rezervă și în retragere provenite din Serviciul de Informații Externe.

- În perioada ianuarie – martie 2019, membrii Biroului executiv al Asociației au participat la diverse acțiuni organizate de către Asociațiile semnatare ale Acordului Cadru de Cooperare.

- La ședința Consiliului director din luna martie a.c. au fost stabilite măsurile pregătitoare ale Adunării generale a Asociației din luna mai 2019.

Gheorghe Iordache

Materialele publicate în PERISCOP nu reflectă neapărat opiniile și poziția Asociației Cadrelor Militare în Rezervă și în Retrageră din Serviciul de Informații Externe. Responsabilitatea pentru conținutul articolelor revine autorilor acestora.

PERISCOP

Publicație a Asociației
Cadrelor Militare în Rezervă și în Retrageră din Serviciul de Informații Externe.
Telefon/Fax: 021.210.9936; www.acxie.ro; e-mail: office@acxie.ro
Articolele pot fi reproduse numai cu permisiunea editorului.
ISSN 1843 – 8962

Tipografia Semne '94 SRL. www.semneartemis.ro

